

П Р О Г Р А М
РАЗВОЈА ТУРИЗМА ГРАДА НИША
СА АКЦИОНИМ ПЛАНОМ
ЗА ПЕРИОД 2018-2020. ГОДИНЕ

УВОД

Град Ниш је друштвени, привредни, образовни, здравствени, културни и спортски центар југоисточне Србије, категорисан као туристичко место прве категорије са свим потребним предусловима да постане изузетно атрактивна туристичка дестинација. Програм развоја туризма Града Ниша ослања се на Стратегију развоја туризма Србије 2016-2025. и Ревизију Стратегије одрживог развоја града Ниша 2009-2020, због чега представља својеврсну основу и смерницу за даљи туристички развој града, базиран на савременим тржишним основама.

Град Ниш је препознат као туристичка дестинација с високим потенцијалом, те је задатак свих носилаца туристичког развоја да овај предуслов максимално искористе у циљу стварања атрактивне туристичке дестинације. Град Ниш се суочава с бројним изазовима у погледу нових трендова у развоју туризма, при чему добија и нове прилике за развој. Овај документ треба да пружи даљи путоказ у развоју туризма и да, и поред изражене нестабилности на глобалном нивоу, задовољи динамичне промене захтева тржишта. Управо то доводи до потребе преиспитивања досадашњег модела развоја туризма кроз анализу реализованих циљева и успостављање будућих смерница.

Програмом развоја туризма Града Ниша сагледавају се развојна ограничења и развојне могућности Града у циљу препознавања кључних чинилаца. Објашњавањем појединих појмова,

корисницима документа је омогућено боље разумевање планираних активности.

Један од циљева креирања Програма је активно учешће представника локалне и државне управе, академске заједнице и различитих носилаца активности у процесу заједничког планирања и стварања услова за развој туризма Града Ниша и дефинисање развојне политике у овој области.

Програм развоја туризма Града Ниша, кроз сарадњу свих учесника у његовом креирању, омогућава системски приступ развоју туризма и сагледавање тржишно оријентисаног туристичког производа. Циљ Програма је стварање услова за позиционирање Града Ниша као атрактивне туристичке дестинације на домаћем и међународном тржишту. Јасно дефинисана туристичка понуда, услов је за учествовање на туристичком тржишту, што подразумева интегрисање различитих туристичких понуда, као и заједничких интереса и циљева свих носилаца активности на пољу туризма. Овим циљевима могу да допринесу и јавно-приватна партнерства, као и подршка на локалном и државном нивоу.

Дефинисаним Програмом развоја туризма за период од 2018-2020. године, Град Ниш кроз реализовање планираних стратегија, политика и циљева, заузима припадајућу позицију на туристичкој мапи Србије. Очекивани раст туриста, а са тиме и раст прихода, представља и значајан развој региона, његове инфраструктуре, доприноси стварању боље инвестиционе климе, услова за отварање нових радних места и смањењу незапослености, као и побољшању животног стандарда. Циљ израде овог документа је креирање дугорочног одрживог и конкурентног Програма развоја туризма Града Ниша за период од 2018-2020. године, који ће моћи да одоли и одговори будућим трендовима у туризму.

1. ИЗРАДА ПРОГРАМА

1.1. Методологија израде Програма

За израду Програма развоја туризма Града Ниша за период од 2018-2020. године коришћен је метод синтезе и анализе који се базира на употреби статистичких извора података и информација, појединачним и групним консултацијама и предлозима чланова радног тима и учесника јавних скупова и састанака организованих за потребе израде овог програма.

1.2. Основе за израду Програма

Израда Програма развоја туризма је стратешки документ који се заснива на следећим документима: Стратегија развоја туризма Републике Србије 2016-2025, Ревизија Стратегије развоја града Ниша 2009-2020. и Акциони план одрживог развоја Града Ниша 2015-2020.

Стратегија развоја туризма Републике Србије 2016-2025. припремљена је у складу са чланом 7. Закона о туризму. Основна студија Стратегије садржи: анализу постојећег стања и досадашњег степена развоја туризма, упоредну анализу туризма конкурентских земаља, анализу предности и недостатака туризма, пословну мисију, визију и циљеве развоја туризма, избор приоритетних туристичких производа, предлог приоритетних туристичких дестинација, анализу утицаја на културно наслеђе и природна добра и предлог политике развоја туризма

Законом о туризму, чланом 12. („Службени гласник Републике Србије“ бр. 36/2009, 88/2010, 99/2011 – др. закон 93/2012 и 84/2015), између осталог, прописано је да локална самоуправа на свом подручју доноси Програм развоја туризма у складу са Стратегијом.

1.3. *Скраћенице и појмови*

DMO	Дестинацијска менаџмент организација
DMC	Дестинацијска менаџмент компанија
ГО	Градска општина
MICE	Meetings Incentives Congresses Events (Састанци Подстицаји Конгреси Догађаји)
НИВОС	Нишки водоводни систем
НИКАС	Нишки канализациони систем
ТЕМ	Trans-European Motorways (Трансевропски ауто-путеви)
SWOT	Strengths Weaknesses Opportunities Threats (Снаге Слабости Шансе Претње)
ТОН	Туристичка организација Града Ниша

2. ПОЛАЗНЕ ОСНОВЕ

2.1. Општи и демографски подаци о граду

Ниш је трећи по величини град у Србији и један од најстаријих градова на Балкану. Број становника, према Попису из 2011. године, је 260 237 становника, настањених у пет градских општина. Ниш лежи на обалама реке Нишаве по којој је добио име, према предању Nais или Naissus значи Вилин град. Административни је центар Нишавског округа и Регионални центар Југоисточне Србије. Површина Града је 597 km² (око 0,7% површине Србије и 21,8% Нишавске области).

Административно, Град Ниш је подељен на пет општина: Медијана, Палилула, Пантелеј, Црвени Крст и Нишка Бања. Град има 71 насељено место.

Градска општина Медијана је једна од укупно пет градских општина основаних октобра 2004. године поделом административног подручја Града Ниша. Према површини од 11 km²,

ова општина је најмања, док је по броју становника (85 969 становника, Попис из 2011. године) највећа градска општина. Подручје ГО Медијана је високо урбанизовано и густо насељено.

Градска општина Палилула формирана је септембра 2004. године и њена територија се простире јужним ободом нишке котлине правцем исток-запад. ГО Палилула је природно географски комбинација равничарског (по алувијалној равни Нишаве и Јужне Мораве) и брдског рељефа. Површина Општине је 117 km², и по Попису из 2011. године у њој живи 73 801 становник, од чега 54 597 живи у градским насељима, а 19 204 у руралном подручју. На територији ове општине је Споменик природе „Лалиначка слатина“ један од важнијих центара биодиверзитета у Србији, а уједно и један од бисера заштићених подручја Града Ниша.

Градска општина Пантелеј је општина која је настала након локалних избора, септембра 2004. године. Простире се на површини од 142 km², а на њеној територији живи 53 486 становника. На територији Општине налази се и 13 насељених места. Поред урбаног дела, ГО Пантелеј захвата и пределе Церја и Каменичког виса на северу, а на истоку се простире до Пасјаче и Ореовца. Зелене падине Сврљишких планина, са лепотама подземних канала Церјанске пећине и парк шумом „Каменички вис“, представљају природно богатство Општине.

Градска општина Црвени Крст заузима северозападни део подручја Града Ниша и простире се од реке Нишаве, на југу, до граница са општинама Алексинац и Сврљиг на северу. На западу се наслања на ГО Палилула, а на истоку се граничи са ГО Пантелеј. На територији ове градске општине налазе се 23 насељена места. Укупна површина Општине износи 182 km², а на овој територији живи 32 301 становник.

Градска општина Нишка Бања основана је 2000. године као једна од две градске општине Града Ниша. Административни центар општине налази се 10 km југоисточно од центра Ниша. Нишка Бања је природно лечилиште са радиоактивном водом. Над Бањом се диже Коритник (808 m), огранак Суве планине. Средњи део бањског насеља изграђен је на платоу-тераси од 250 m апсолутне висине. У ГО Нишка Бања, према подацима Пописа из 2011. године, живи 14 680 становника. У градском насељу Нишка Бања живи 4 380, а у осталим насељима 10 300 становника. На територији ГО Нишка Бања налазе се највећа заштићена природна добра на територији Града Ниша: Парк природе „Сићевачка клисура“, Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“ и Специјални резерват природе „Сува планина“, који представљају огроман туристички потенцијал овог дела Србије.

2.2. Природне карактеристике и ресурси

Подручје Града Ниша се налази у југоисточном делу Србије, на ушћу реке Нишаве у Јужну Мораву, између огранака Сврљишких планина, Суве планине и Јастрепца. Заузима централни положај у оквиру Нишавског округа, између 43°15' и 43°30' северне и 21°49' и 22°13' источне географске ширине.

Рељеф овог подручја карактерише комбинација брдско-планинског простора на северу и југу и алувијална равница у централном делу подручја.

Геолошка и морфолошка основа овог подручја је врло сложена на контакту геотектонских јединица „српско-македонске“ масе и Карпато балканида. Дуж контакта је тектонска дислокација, која се на подручју града пружа правцем југоисток-северозапад. На северу и истоку обода градског подручја преовлађују стене мезозојских кречњака и палеозојских пешчара, а на југу и западу су метаморфне стене. У централним деловима су неогени језерски седименти и квартарне речне наслаге.

Нишко подручје карактеришу разноврсни природни потенцијали, као што су пољопривредно земљиште, шуме, воде и природне реткости и вредности. Све воде простора (подземне и површинске) представљају изузетан потенцијал, али се запажа недостатак водених акумулација. Геотермални извори, којих на овом подручју има, представљају изузетан потенцијал у погледу пружања могућности унапређења постојеће бањске понуде и коришћења у термоенергетске сврхе.

Од природних вредности најзначајније су Споменик природе „Церјанска пећина“, пећине и окапине Сићева, Парк природе „Сићевачка клисура“ и специјални резервати природе „Јелашничка клисура“ и „Сува планина“, Каменички вис и Сврљишке планине, Миљковачки кањон, кањон у Селичевизи, врела у Горњој Студени, Срећково врело код села Каменица, топли извор Видриште код Миљковца и Бања Топило код Кравља, Прозорац у Јелашничкој клисури и друго. Природни ресурси града Ниша и околине погодују развоју пољопривреде, туризма и спорта и од велике су важности за даљи развој града.

2.2.1. Географски положај

Ниш, један од најстаријих градова Европе, налази се у Нишкој котлини, на обалама реке Нишаве, испред њеног ушћа у Јужну Мораву, на 43°19' северне географске ширине и 21°54' источне географске дужине. У Нишу се магистрални правац, који води са севера, долином Мораве из правца Београда, рачва на правац ка југу, долином Јужне Мораве и Вардара према Солуну и Атини; и правац ка истоку, долином

Нишаве и Марице према Софији, Истанбулу и даље ка Блиском истоку.

У Нишу се рачвају и путеви који воде ка североистоку, ка Зајечару, и ка југозападу, према Јадранском мору. Одувек је називан капијом Истока и Запада, јер су сви ови путеви били познати још од најстаријих времена Рима и Византије, као правци кретања бројних народа, робе и војски, што је оставило велико културно-историјско наслеђе.

Овакав географски положај који чини Град Ниш раскрсницом Европе са Малом Азијом и Медитераном, као и развој свих видова саобраћаја, пружа изразите могућности транзитног туризма.

2.2.2. Клима

Ниш и шира околина имају умерено-континенталну климу. Средња годишња температура је 11,2°C. Најтоплији месец је јул са просечном температуром од 21,2°C, а најхладнији јануар са средњом температуром од 0,2°C. Годишње у просеку падне 567,25 mm падавина по квадратном метру. Просечни ваздушни притисак је 992,74 милибара. Годишње има 123 кишовита дана и 43 дана под снегом. Просечна јачина ветра је нешто мања од 3 бофора.

2.2.3. Рељеф

У геоморфолошком погледу, територија града Ниша је изразито сложена и разнолика, јер се град Ниш налази у Нишкој котлини, дужине 40 km и ширине 21 km. На северу су висови Калафата, Каменичког виси, Башаловца, Црног врха и Попове главе испред којих су брда Хумска чука и Виник. Са јужне стране града се простиру брда Горица и Бубањ.

Са Попове главе, северна граница градског подручја се спушта на Мезграјску пречагу, а са ње се издиже гребен Малог Јастрепца. Источни обод је на кречњачком гробу Сврљишких планина, а затим на сувопланинским огранцима. Јужни обод у ширем смислу чини кречњачки гребен Суве планине и кристаласто било планине Селичевице. Западни обод је кристаласто било Малог Јастрепца од Купињака до Батиншчишког виси.

Цела Нишка котлина у повољној је комуникативној вези са суседним котлинама, захваљујући долинама реке Јужне Мораве, Нишаве и Кутинске реке, што је чини атрактивном са аспекта туризма.

2.2.4. Предео и еко-систем

Град Ниш представља важан макрорегионални центар Републике Србије и има изузетан национални и међународни значај у погледу позиције коју заузима. Геопростор који заузима територија града Ниша дефинисан је

сложеном предеоном структуром са високим и ниским планинама, кањонским долинама и котлинама и различитим типовима насеља. У биогеографском смислу, а на основу глобалног зонирања, простор који заузима град Ниш спада у део холарктичке области која обухвата средњеевропски регион низијских и брдских листопадних шума са одговарајућим дериватима зељасте вегетације у оквиру девет шумских екосистема. Природа овог геопростора спада у биом субмедитеранских шума са храстовима, сладуном и цером, поред којих су још заступљене и шуме граба, китњака, храста китњака, букве, затим брдска букова и планинска букова шума, вештачки подигнуте састојине четинара (црни и бели бор, смрча), шикаре и шибљаца.

Најизразитији карактер пределу овог подручја даје Нишка котлина, која је једна од већих у Србији са правцем пружања исток-запад. Нишка котлина је посебно истакнута високим планинским ободом на југу и северу где брежуљкасто побрђе оштро прелази у планински предео са израженим стрмим одсецима. Додатне одлике предела у геоморфолошком смислу се огледају у клисурастим долинама река, попут Јелашничке и Куновичке. Велику вредност идентитету овог предела дају природна баштина и заштићена природна добра.

2.3. Саобраћај

Саобраћајна и комуникациона инфраструктура представља важан сегмент у сектору туризма. Стратешки положај града и његове карактеристике привредног и туристичког центра јужног и источног дела Србије говоре у прилог значаја доступности саобраћајне инфраструктуре у домену развоја туризма града.

На подручју Ниша укршта се више врста саобраћајница и комуникационих линија. Међународни пут Е-75, који делом пролази кроз Србију, спада у значајније европске путне правце. Он је сврстан у ТЕМ путеве (Trans European Motorways), који за један од циљева имају повезивање хладних и топлих мора Европе. Према свом значају у путној мрежи Србије, путни правац Будимпешта-Суботица-Нови Сад-Београд-Ниш-Лесковац-Врање-Скопље-Солун заузима истакнуто место, с обзиром на то да пролази кроз привредно развијена подручја са великом густином насељености.

Мрежа путева дугачка је 391 km. Сви путеви су са савременом подлогом, а стандард задовољава 91,7% локалних и 88,8% регионалних путева. Главна саобраћајница долази из правца Београда до северне границе Ниша, одакле се рачва ка југу долином Јужне Мораве и Вардара и води ка Солуну и Атини (Е-75) и истоку долином Нишаве и Марице према Софији, Истанбулу и даље ка Блиском и Средњем истоку (Е-80). Правац који од Ниша води на запад ка Топлици

(граница са Црном Гором) повезује будуће ауто-путеве Београд-Јужни Јадран и Ђердап-Зајечар-Ниш. Осим националних и међународних саобраћајних праваца, на територији града је слабије развијен систем регионалних саобраћајница (Ниш-Крушевац-Чачак-Ужице, правац Ниш-Зајечар-Неготин-бугарска и румунска граница).

У Нишу функционише јавни градски превоз са више превозника. Такси превоз функционише

У табели 1. приказан је број паркинг места по зонама:

Табела 1. Расположиви број паркинг места у Граду Нишу

Зонирано подручје	Број паркинг места
Екстра зона – 60 мин.	116
Црвена зона – 120 мин.	796
Зелена зона – 180 мин.	2.592
Укупно	3.504

Посебна паркиралишта без временског ограничења	Број паркинг места
Синђелићев трг	76

Главна железничка станица налази се у ширем центру града, односно од центра је удаљена око 2 km и има 6 колосека, са којих се свакодневно реализују поласци за Скопље, Софију, Истанбул и Солун. Ваздушни саобраћај одвија се преко Аеродрома „Константин Велики“.

2.3.1. Ваздушни саобраћај

Међународни аеродром „Константин Велики“ Ниш по величини је други међународни аеродром у Србији. Аеродром „Константин Велики“ је лоциран близу Града Ниша на удаљености од само 4 km, а самим тим и веома близу две магистралне саобраћајнице на Коридору 10 (пут и пруга) које воде ка истоку (Бугарска, Турска) и југу Европе (Грчка).

Цела област је позната по погодним климатским условима са малим бројем магловитих и снежних дана.

Са нишког аеродрома „Константин Велики“ тренутно 4 авио-превозника обављају редован авио-саобраћај: мађарски авио-превозник „Wizz Air“, ирски „Ryanair“ и швајцарске авио-компаније „SWISS“ и „Germania Flug AG“.

Важно је поменути да је Аеродром Ниш, осим за прихват редовних линија, оспособљен и за чартер летове, као и за приватне, пословне и спортске летове.

2.3.2. Железнички саобраћај

Главна железничка станица налази се у ширем центру града, односно од центра је удаљена око 2 km. Станица има 6 колосека.

Постојећа железничка станица Црвени Крст је саобраћајни терминал чија ће се функција ускладити са функционисањем путничког и теретног саобраћаја кроз нишки железнички чвор.

са око 700 возила. Мирујући саобраћај функционише кроз поделу централног дела града на 3 тарифне зоне са 3.580 паркинг места. За јавни градски превоз, такси превоз и мирујући саобраћај урађене су Студија мирујућег саобраћаја у централној зони Града Ниша и Студија јавног градског и приградског превоза путника на територији Града Ниша.

За обилазну пругу урађена је следећа документација:

У 2014. и 2015. години пројектна документација за железничку обилазницу око Ниша, Europe Aid/131854/C/SER/RS – Генерални пројекат и претходна студија оправданости, потврђени од стране државне ревизионе комисије МГСИ; у 2016. години План генералне регулације обилазне пруге на подручју града Ниша („Службени лист Града Ниша“ 55/2016); у 2016. години пројектна документација за железничку обилазницу око Ниша, Europe Aid/131854/C/SER/RS – Идејни пројекат и студија оправданости, потврђени од стране државне ревизионе комисије МГСИ; у 2017. години пројекат препарцелације за формирање парцела за потребе експропријације у циљу изградње обилазне пруге око Ниша.

На постојећем железничком правцу од Ниша према Прахову, а у функцији и правца према Димитровграду, планирана је железничка станица на Пантелеју. Локација станице је одређена Планом генералне регулације обилазне пруге на подручју града Ниша. У овој станици се одвајају железнички правци према Димитровграду и према Прахову. Поред главне станице, Град Ниш има и железничке станице: Црвени Крст, Ђеле-кула, Нишка Бања, Трупале и ранжирну станицу Поповац, стајалишта Просек и Палилула, а планирају се станице Пантелеј и Међурово.

2.3.3. Међународни и међуградски аутобуски саобраћај

Међународни и међуградски аутобуски саобраћај одвија се преко аутобуске станице Ниш која је смештена у ужем центру Града. Град Ниш је повезан бројним линијама са свим градовима и местима у Србији и Европи. На међумесној аутобуској станици, која иначе поседује 18 перона, свакодневно се реализују поласци за скоро све градове у Србији.

2.3.4. Услуге такси превоза

На територији града Ниша услуге такси превоза обавља 316 такси превозника и 61 привредно друштво. Ова област уређена је Одлуком о ауто-такси превозу путника на територији града Ниша („Службени лист Града Ниша”, број 105/2015) и Решењем о одређивању такси стајалишта на територији града Ниша („Службени лист Града Ниша”, број 2/2012).

2.4. Комунална инфраструктура

Комунална инфраструктура обухвата: водоводну мрежу, канализациону мрежу, електродистрибутивну мрежу, телекомуникације, јавне површине и услуге уклањања отпада.

2.4.1. Водоводна мрежа

Водоснабдевање Града Ниша се остварује преко три територијално посебна, а функционално условно веома зависна водоводна система:

1. Водоводни систем „Медиана“ – извориште подземне воде прихрањивано претходно пречишћеном водом из водотока Нишаве, капацитета 100-500 l/s,

2. Водоводни систем „Студена“ – карсни природни извор и доводни цевовод са објектима, капацитета 220-340 l/s,

3. Водоводни систем „Љуберађа-Ниш“ – низ карсних природних извора (Крупац, Мокра, Дивљана и Љуберађа) и доводни цевовод са објектима, капацитета 800-1.450 l/s.

Наведени системи са извориштима, доводним системом, одговарајућом дистрибутивном и разводном мрежом, пумпним станицама и резервоарима представљају Нишки Водоводни Систем (НИВОС).

Њиме се водом снабдева око 240 000 људи и индустрија, количином од 37.732.608 m³ годишње, односно 103.377 m³ на дан.

Укупна дужина дистрибутивне мреже је око 1.300 km, а потрошачи се снабдевају кроз 50.000 прикључака.

На подручју града Ниша спроведена је водоводна мрежа у дужини од 821,26 km. Дистрибуција воде врши се са четири локације резервоарског простора: Делијски Вис, Бубањ, Виник, Горица.

Дистрибутивни водоводни систем има 4 висинске зоне снабдевања водом. Постојећи резервоари обезбеђују довољан притисак у мрежи корисника.

Градска водоводна мрежа постављена је кроз улице града, као и кроз насеља која су непосредно уз градско подручје. По типу је то прстенаста мрежа, што подразумева рационалнију и ефикаснију расподелу воде до потрошача. Исто тако, одређене интервенције у одржавању су брзе и квалитетне, а не ремети се режим водоснабдевања.

Нишка пијаћа вода спада у ред најквалитетнијих вода у Србији, а доказ за то су веома добре физичко-хемијске особине и одсуство микробиолошког присуства, а присутан је и висок ниво контроле квалитета воде.

2.4.2. Канализациона мрежа

Канализациони систем Града Ниша (НИКАС) је глобално по типу комбинован. У ужем градском језгру су уграђени колектори мешовитог типа, док је у појединим новоизграђеним деловима града изграђен сепаратни тип канализације, тј одвојена је атмосферска од фекалне воде. Укупна дужина НИКАС мреже је око 531,74 km.

Све отпадне воде у Граду Нишу данас се, преко неколико испуста на левој и десној обали реке, евакуишу у Нишаву.

Преко два главна излива евакуишу се воде са слива главних колектора: Левообални – Ивана Милутиновића 70%, од укупних отпадних вода и Деснообални – Београдмалски 20%.

Број прикључених на канализациону мрежу у градском подручју је 86,3%. У току је изградња колектора у северној зони Ниша.

2.4.3. Електродистрибутивна мрежа

Дистрибутивни конзум Електродистрибуције Ниш простире се на површини од 1.750 km², са 5 градских насеља и 187 приградских насеља, преко 178.000 мерних места, што указује на одличан проценат покривености електродистрибутивном мрежом града Ниша са околином. У ванградским подручјима мрежа је претежно надземна, док је у Нишу изведена подземним кабловским водовима, због већег градског језгра које захтева развијену и разгранату подземну електроенергетску инфраструктуру.

Електродистрибутивна мрежа на конзулном подручју ПД „Југоисток“ доо Ниш је геопозиционирана у Gauss-Kruger-овом систему.

Светлост у свим њеним формама представља неопходан елемент, када су у питању решења осветљености ужег и ширег градског језгра на нов и квалитетан начин.

Послови одржавања и проширења јавне расвете обављају се на ужем подручју града, као и на целокупној територији свих градских општина.

У циљу омогућавања атрактивног ноћног обиласка Нишке тврђаве и истицања њене лепоте, урађено је јавно осветљење пешачке стазе, бедемског зида и улаза у Тврђаву од Београдске до Јагодинске капије.

2.4.4. Топловодна мрежа

Јавно комунално предузеће „Градска топлана“ је предузеће за производњу и дистрибуцију топлотне енергије на територији града Ниша. Производњу топлотне енергије обавља у три топлане и једанаест котларница (укупног капацитета 254 MW), а дистрибуција до корисника врши се преко 69 km топоводне мреже и у 1.114 топлотних подстаница. Број подстаница и дужина топоводне мреже у сталном су порасту јер Топлана континуирано шири своје капацитете и отвара могућност за нове прикључке на мрежу даљинског грејања. Тренутна структура тржишта је таква да 81,25% чине стамбени корисници (29.098 објеката), 18,75% пословни корисници (2.104 објекта). Изградњом гасовода, капацитети Градске топлане су пребачени на коришћење гаса уместо мазута, па је тренутно процентуално учешће енергената у производњи, 90% природни гас, 10% мазут.

2.4.5. Телекомуникациона инфраструктура

Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ целокупну територију Града Ниша покрила је својом мрежом и свим грађанима може пружити најсавременије телекомуникационе услуге. Тиме је дат допринос остварењу Стратегије развоја информационог друштва, Стратегије развоја широкопојасних мрежа и сервиса у Републици Србији, Стратегије развоја електронских комуникација, као и опредељењима о равномерном регионалном развоју исказаним у европским документима и Закону о просторном плану Републике Србије.

У Нишу постоји 29 пошти и 85.108 телефонских претплатника (2015.), ~30.000 мање него у 2010. када је било 115.764 фиксних телефонских прикључака, што указује на све већу заступљеност и коришћење мобилне телефоније. Интернет и нове технологије данас имају пресудни значај на развој туризма, па је у том смислу неопходан и подстицај информационо комуникационој инфраструктури и то: Унапређење сервиса у фиксној телефонији, са акцентом на широкопојасном приступу интернету и ИПТВ (Интернет протокол телевизија), проширње мреже базних станица и осавремењавање постојеће мреже (3Г и 4Г), унапређење базне комуникационе инфраструктуре и повећање брзине протока информација.

Сигнал мобилне телефоније доступан је у свим насељеним местима. До свих већих насеља изграђена је мрежа оптичких каблова, док је у осталим обезбеђена бакарна мрежа са

имплементираном савременом технологијом за увећање брзина протока података.

Предузеће за телекомуникације „Телеком Србија“ а.д. планира да кроз започети пројекат ALL IP трансформације унапреди приступну мрежу на подручју Града Ниша и то интензивнијим увођењем оптике што ближе корисницима, како бисмо им омогућили знатно веће приступне брзине и испоруку напреднијих услуга преко оптичке приступне мреже. Уз унапређење WiFi мреже и услуга, наставак развоја 4G мреже, као и додатно обогаћивање понуде, намеравамо да увећавамо вредност мреже и да кроз јединствену сервисну понуду задовољимо потребе грађана. Веб-сервиси и ОТТ апликације, MTS банка и мобилни новчаник су сервиси намењени свим корисницима. На тржишту услуга за пословне кориснике радимо на проширењу портфолија ICT/cloud услуга, припремајући се истовремено за наступ и на другим сегментима IT/ICT тржишта, чиме ће се створити услови и за улазак у нове области пословања, пре свега коришћењем потенцијала које доноси IoT (Internet of Things) кроз глобално умрежавање и унапређење пословног и животног окружења. Будуће активности биће усмерене на унапређење постојећих сервиса у фиксној телефонији, са акцентом на широкопојасном приступу интернету и ИПТВ и на изградњи инфраструктуре у руралним и субруралним срединама са циљем обезбеђења универзалног сервиса, као и услова за доступност и савремених широкопојасних сервиса, а у мобилној телефонији на проширење мреже базних станица, као и на осавремењавање постојеће мреже (3Г и 4Г базне станице).

2.5. Заштита животне средине

Заштита животне средине на подручју Града Ниша заснована је на концепту одрживог развоја, усклађивању коришћења простора са могућностима и ограничењима природних и створених вредности и са потребама економског развоја, полазећи од начела превенције и спречавања загађивања животне средине и начела интегралности. То значи обавезно укључивање услова заштите животне средине и услова заштите природе у све планове, програме, као и све предвиђене активности и садржаје на подручју.

Попут других привредних грана, туризам утиче на квалитет животне средине као потрошач природних и других ресурса: земљишта, воде, горива, електричне енергије и хране, али и као произвођач отпада и емисије штетних гасова и др. Утицаји туризма на животну средину изражени су кроз притисак на природне ресурсе, живи свет и станишта, као и стварање отпада и загађење. Планирањем развоја туризма потребно је водити рачуна о одржавању квалитета животне средине на високом нивоу, зато што је чиста и здрава

животна средина врло важна претпоставка његовог успешног развоја. Позитивни ефекти туризма у односу на животну средину огледају се у чињеници да је реч о делатности која тежи ка адекватном и одрживом коришћењу природних ресурса, унапређењу предела и одржавању и очувању еколошких, економских и социо-културних вредности локалне заједнице. Правилно планиран развој туризма најважнија је претпоставка за очување простора. Концепт одрживог развоја, у коме природни ресурси садрже могућности за постизање економских и других циљева у туризму, а не обрнуто, представља допринос ка остварењу добрих резултата у туризму.

Развој туризма треба да прати правилно спровођење планске и законске регулативе, изградња туристичке инфраструктуре, инфраструктуре за пречишћавање отпадних вода, решавање неконтролисаног одлагања отпада, као и ефикасно и рационално управљање пределима, природним добрима и заштићеним природним добрима у циљу смањења негативних утицаја развоја туристичке делатности на квалитет животне средине.

Основни приоритети у области животне средине који утичу на развој туризма као привредне гране су јасно дефинисани у Програму заштите животне средине града Ниша са Акционим планом за период од 2017 до 2027. године и другим стратешким документима, а то су: управљање отпадним водама, управљање отпадом, смањење нивоа комуналне буке, унапређење мониторинг система, управљање ризицима, јачање капацитета локалне самоуправе, координација активности у области животне средине, спровођење прописа у области животне средине, стање свести о проблемима у области заштите животне средине, функционалан систем економских инструмената и начини финансирања у области животне средине, ниво усаглашености националних прописа са прописима ЕУ, итд.

У области управљања водама, Град Ниш је у сталној борби да се нишки водоводни систем – НИВОС заштити, модернизује, реконструише, као и ефикасно, економично и стручно искористи, а уједно догради и прошири новим капацитетима и водоводним објектима. Сарадњом Владе Србије и Града Ниша, а уз подршку ЕУ, у Нишу ће се спроводити највећи инфраструктурни пројекат из области заштите животне средине у претприступном периоду – изградња постројења за третман отпадних вода и изградња канализационе мреже Града Ниша. Урађена је Студија изводљивости која треба да омогући да се Нишу кроз програм претприступне развојне помоћи фондова ЕУ, IPA 2017. обезбеде средства за изградњу постројења за третман отпадних вода и изградњу канализационе мреже Града Ниша. Израда пројектно-техничке документације је у

току, а финансира се из новог програма подршке Шведске развојне агенције сектору заштите животне средине у Србији PEID „Припрема и развој инвестиција у животној средини“. То је један од највећих инфраструктурних и капиталних пројеката за Град Ниш.

Адекватно управљање отпадом представља један од највећих изазова у спровођењу политике заштите животне средине. У области управљања отпадом, а у складу са Регионалним планом управљања отпадом, Нишки регион се одлучио за приватно-јавно партнерство, избор концесионара који је у обавези да изгради и управља Регионалним центром за управљање отпадом „Келеш“ и изгради 5 трансфер-станица, за период од 25 година. Регион обухвата Ниш, Алексинац, Гаџин Хан, Дољевац, Сврљиг, Сокобања, Мерошину и Ражањ. У 2017. години планиран је завршетак тендера кроз расписивање јавног позива за отворени преговарачки поступак.

Такође, у области управљања отпадом ради се на санацији и рекултивацији постојеће несанитарне депоније. У току је припрема за изградњу постројења за пречишћавање процедурних вода са тела депоније и изградња дренажних канала за прикупљање ових вода.

Изграђен је рециклажни центар и уведена је примарна селекција отпада, али само на делу територије Града Ниша, са тенденцијом покривања целокупне површине града, као и проширење капацитета рециклажног центра и изградња центра за сакупљање отпада.

У области заштите од повећаног нивоа комуналне буке, сарадњом Министарства надлежног за заштиту животне средине Републике Србије и Града Ниша, а уз подршку ЕУ, Град Ниш је први кандидат у Републици Србији за израду Стратешких карата буке, кроз Пројекат „Израда стратешких карата буке за агломерацију Ниш“, из средстава доступних у оквиру претприступних фондова ЕУ. Град Ниш је изабран као пилот пројекат, зато што има законску обавезу, као и други градови, да обезбеди израду стратешких карата буке, а поседује тродимензионални дигитални модел подручја града и извештаје о мерењу нивоа комуналне буке на територији Града Ниша за период од 1995. године до 2016. године. Након израде Стратешких карата буке, приступиће се изради Акционог плана заштите од буке за територију Града Ниша, што је и законска обавеза јединице локалне самоуправе.

У области управљања квалитетом ваздуха покренута је и реализована прва фаза Програма континуираног праћења квалитета ваздуха на територији Града у реалном времену, за све загађујуће материје које су предвиђене законском регулативом и захтевима ЕУ, са оценом здравственог ризика. Квалитетом ваздуха може да се управља само ако је доступно праћење свих загађујућих материја у реалном времену, и на

целокупној територији Града Ниша. У наредном периоду планира се продужетак овог програма. Предузимају се мере и унапређује се систем координације и интензивирања инвестирања у пројекте од значаја за област климатских промена.

2.5.1. Стање животне средине

Квалитет животне средине је стање животне средине које се исказује физичким, хемијским, биолошким, естетским и другим индикаторима. Способност животне средине да прихвати одређену количину загађујућих материја, без нарушавања равнотеже и наступања неповратне штете у животној средини, представља капацитет животне средине.

Град Ниш, у оквиру својих надлежности, обезбеђује континуалну контролу и праћење стања животне средине и обезбеђује средства за обављање мониторинга.

Мерење аероалергеног полена спроводи се свакодневно током сезоне цветања дрвећа, трава и корова, идентификацијом полена за 24 биљне врсте (леска, јова, тиса и чемпреси, брест, топола, јавор, врба, јасен, бреза, граб, платан, орах, храст, бор, конопља траве, липа, боквица, киселица, коприва, штирови, пелин, амброзија). Град Ниш је део система Аеропалинолошке националне мреже Републике Србије, коју успоставља Агенција за заштиту животне средине Републике Србије. У вегетационом периоду у току једне године прате се четири параметра: максимална концентрација поленових зрна по m^3 у току дана, број дана са полинацијом, број дана са прекораченом концентрацијом полена и укупна количина алергеног полена у току године.

Праћење површинских вода на територији Града Ниша врши се у циљу добијања информација о квалитету површинских вода, потребних за планирање мера заштите од нежељених ефеката загађења, управљања ризиком путем превентивног деловања у циљу заштите здравља људи и заштите животне средине, као и могућности информисања јавности о добијеним резултатима. Праћење квалитета површинских вода представља значајан елемент управљања водама, са примарним циљем заштите здравља људи. Испитивање квалитета површинских вода огледа се у праћењу еколошког статуса, у циљу утврђивања опасности у води, процени ризика по здравље људи и околину и управљању утврђеним ризицима од нежељених ефеката загађења, ради превентивног деловања у циљу заштите здравља људи и унапређења квалитета површинских вода, како на локалном, тако и на националном нивоу.

Контрола квалитета земљишта, односно систематско праћење спроводи се у циљу одржавања функција и квалитета земљишта, спровођења мера заштите, а да би се сачувао овај природни ресурс и произвођила здравствено

безбедна храна. Урбана земљишта, у односу на рурална, често су више изложена антропогеном утицају због веће густине насељености, интезитета саобраћаја, близине индустрије. Једна од мера очувања квалитета земљишта је праћење присуства загађујућих материја, мапирање подручја оптерећених загађујућим материјама, а све у циљу предузимања адекватних мера заштите. Мониторинг земљишта подразумева испитивање садржаја опасних и штетних материја у земљишту и материја које чине плодност земљишта. Идентификација оптерећених подручја са дефинисањем посебних мера заштите од загађивања, уз адекватно информисање и континуирано извештавање јавности, има за циљ унапређење стања животне средине и здравља популације.

Контрола нивоа комуналне буке врши се систематским мерењем и оцењивањем индикатора буке и физичких величина којима се описује бука у животној средини, а везане су за штетни ефекат буке. Мониторинг буке спроводи се ради утврђивања стања животне средине, као и правилног одабира превентивних мера, а у циљу заштите и унапређења здравља људи и очувања животне средине. Мониторинг буке врши се систематским мерењем, испитивањем и оцењивањем индикатора буке којима се описује бука у животној средини и који указују на штетне ефекте буке. У просеку прекорачења дозвољених нивоа буке су у зони градског центра и зони поред прометних саобраћајница. У циљу смањења нивоа буке на територији Града Ниша, у свим зонама где се јавља прекорачење, планира се предузимање мера заштите.

Контрола и праћење нивоа нејонизујућих зрачења у животној средини, врши се за високофреквентна подручја, која потичу од извора нејонизујућих зрачења – радио-базних станица мобилне телефоније у зонама повећане осетљивости. Мониторинг нивоа нејонизујућих зрачења подразумева мерење и прорачун нивоа електромагнетног поља у утврђеним областима животне средине, утврђивањем просторне расподеле емитоване електромагнетне енергије и утврђивање степена угрожености животне средине, а у сврху заштите људи и животне средине од штетних ефеката нејонизујућих зрачења.

Испитивање масене активности радионуклида у земљишту и у животној средини представља спектрометријско мерење радијационих и других параметара ради процене нивоа и контроле излагања становништва јонизујућим зрачењима. На основу вишегодишњег испитивања масене активности радионуклида, генерално се може закључити да резултати не указују на повећање радиоактивности која би угрозила здравље становништва, осетљиву

равнотежу флоре и фауне, као и производњу здравствено безбедне хране.

Здравствена заштита становништва од заразних болести спроводи се кроз предузимање превентивних мера заштите реализацијом

програма дезинсекције, која подразумева скуп мера и поступака за сузбијање инсеката ради спречавања и сузбијања заразних болести које се шире њиховим посредством.

3. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА У ОБЛАСТИ ТУРИЗМА

3.1. Туристичка привреда и угоститељска делатност

На територији Града Ниша послује 8.326 предузетника и 3.482 привредна друштва (март 2017. године).

У периоду 2014-2016. године број регистрованих и активних привредних субјеката константно је растао и у Србији и у Нишу.

У 2015. години у Нишу је пословало 10.728 привредних субјеката, а у 2016. години 11.808 привредних субјеката, што износи 10,07% раста у 2016. години.

Табела 2. Активни привредни субјекти на територији Града Ниша по општинама за 2016. годину (подаци из марта 2017. године)

Територија	Предузетници	Привредна друштва
Град Ниш	8.326	3.482
Градске општине		
Медијана	3.975	1.647
Палилула	1.668	598
Пантелеј	1.444	504
Црвени Крст	895	309
Нишка Бања	344	88
Град Ниш		336

На територији Града Ниша угоститељством и смештајним капацитетима бави се 807 привредних субјеката.

Табела 3. Подаци о броју и структури угоститељства и смештајних капацитета према подацима АПР (март 2017. године)

Услуге смештаја и исхране	Предузетници	Привредна друштва
Кетеринг	6	5
Ресторани	475	77
Припрема и послуживање пића	143	28
Хотели и сличан смештај	18	26
Одмаралишта и слични објекти за краћи боравак	9	2
Остали смештај	7	11
Укупно	658	149

3.2. Стање смештајних капацитета

У складу са Законом о туризму („Службени гласник Републике Србије”, бр. 36/09, 88/2010, 99/2011 – др. закон, 93/12 и 84/2015), надлежно Министарство трговине, туризма и телекомуникација, на захтев угоститеља, доноси решење којим се објекти за смештај врсте: хотел, мотел, туристичко насеље, пансион и камп разврставају у категорије у складу са стандардима за поједине врсте тих објеката, које прописује министар.

У складу са Законом о туризму („Службени гласник Републике Србије”, бр. 36/09, 88/2010, 99/2011 – др. закон, 93/12 и 84/2015) и правилницима који регулишу ову област (Правилник о условима и начину обављања угоститељске делатности, начину пружања угоститељских услуга разврставању угоститељских објеката и минимално-техничким условима за уређење и опремање угоститељских објеката („Сл.гласник РС”, бр. 48/2012 и 58/2016), Правилник о стандардима за категоризацију угоститељских објеката за смештај („Сл.гласник РС”, бр. 83/2016 и 30/2017) и Правилник о минималним техничким и санитарно хигијенским условима за пружање угоститељских услуга у домаћој радности и

сеоском туристичком домаћинству („Сл. гласник РС“, бр. 41/2010 и 48/2012)), надлежни орган локалне самоуправе – Секретаријат за привреду – на захтев подносиоца доноси решење којим се објекти за смештај врсте: кућа, апартмана, соба и сеоског туристичког домаћинства, разврставају у категорију у складу са стандардима за поједине врсте тих објеката.

3.2.1. Структура смештајних капацитета по категоријама, собама и лежајевима

На територији Града Ниша категорисано је 5 хотела са 4 звездице са 460 лежајева, 8 хотела са 3 звездице и 350 лежајева, 5 хотела са 2 звездице и 384 лежаја и 4 хотела са 1 звездицом и 236 лежајева (приказано у табели 6).

Табела 4. Смештајни капацитети хотела

Р. бр.	Хотел	Категорија	Број соба	Број лежајева
1.	New City Hotel	4****	50	96
2.	Best Western My Place	4****	30	56
3.	Tami Residence	4****	115	230
4.	Niški cvet	4****	24	54
5.	Garni Hotel Zen	4****	12	24
	Укупно 5 хотела са 4****			460
1.	Hotel Aleksandar	3***	55	110
2.	The Regent Club	3***	25	53
3.	Garni Hotel Sole	3***	11	26
4.	Garni Panorama Lux	3***	8	20
5.	Garni Hotel DuoD	3***	12	27
6.	Garni Hotel Eter	3***	19	38
7.	Garni Hotel 018 In	3***	9	23
8.	Garni Hotel Crystal Ice	3***	39	53
	Укупно 8 хотела са 3***			350
1.	Hotel Complex Vidikovac	2**	81	250
2.	Hotel Zeleni Vir	2**	32	84
3.	Garni Hotel Svrližanka	2**	9	20
4.	Garni Hotel Consul Accommodation	2**	12	30
5.	Uni Elita Lux	2**	23	59
	Укупно 5 хотела са 2**			443
1.	Konak DuoD	1*	10	10
2.	Rile Men	1*	29	71
3.	Extra Lion MD	1*	17	35
4.	Garni Hotel Lotos	1*	15	55
	Укупно 4 хотела са 1*			171

Извор: подаци из евиденције Туристичке организације Ниш

Институт „Нишка Бања“ („Радон“, „Зеленгора“ и „Терме“) има капацитет 560 лежајева. У току је реконструкција хотела „Амбасадор“, „Парк“ и „Наис“.

На територији Града Ниша у остале регистроване смештајне капацитете без утврђене категорије спада и 11 хостела са 270 лежајева и 25 преноћишта са 645 лежајева (из евиденције Туристичке организације Ниш).

Табела 5. Категорисани приватни смештај

Категорија	Број апартмана	Број соба	Број лежајева
4****	3	/	12
3***	25	53	159
2**	21	35	146
1*	8	66	156
Укупно			473

Извор: подаци из евиденције Секретаријата за привреду

На територији Града Ниша и Нишке Бање категорисана су 3 апартмана (12 лежајева) са 4****, 25 апартмана (53 собе, 159 лежајева) са 3***, 21 апартман (35 соба, 146 лежајева) са 2** и 8 апартмана (66 соба, 156 лежајева) са 1*.

Табела 6. Преглед категорисаних објеката приватног смештаја на територији градских општина

Р. бр.	Назив градске општине	Лица	Собе	Апартмани	Лежајеви
1.	Медијана	30	45	36	182
2.	Палилула	6	19	10	56
3.	Црвени Крст	2	4	2	17
4.	Пантелеј	1	-	1	4
5.	Нишка Бања	28	86	8	214
	Укупно	67	154	57	473

3.3. Број туриста и ноћења

У 2016. у односу на 2015. годину у Граду Нишу је забележено повећање броја туриста за 12,0%, тј. са 75 969 туриста у 2015. на 85 048 туриста у 2016. години. При томе, број долазака домаћих туриста повећан је за 15,7%, односно са 34 924 туриста у 2015. години на 40 419 у 2016. години. Број долазака страних туриста повећан је за 8,7% (са 41 045 у 2015. години на 44 629 у 2016. години).

У 2015. години, у укупном броју туриста који су боравили у Нишу, домаћи туристи су учествовали са 46% а страни са 54%. У 2016. години дошло је до извесне промене тако да је учешће домаћих туриста повећано на 47,5%, а учешће страних смањено на 52,5%.

Укупан број остварених ноћења туриста у 2016. у односу на 2015. годину бележи раст за 8,6%, односно са 148 193 ноћења у 2015. на 160 947 ноћења у 2016. години. Упоређењем остварених ноћења домаћих и страних туриста уочава се да је раст броја ноћења домаћих туриста (8,6%) идентичан расту броја ноћења страних туриста (такође 8,6%).

У 2016. години домаћи туристи су остварили 90 175 ноћења (2015.- 83 053) и у Нишу се просечно задржавали 2,2 ноћи, док су страни туристи остварили 70 772 ноћења (2015.– 65 140) и просечно се задржавали 1,6 ноћи, док укупан просечан број ноћења и домаћих и страних туриста у 2016. години износи 1,9 (у 2015. износио је 2,0 ноћи).

За првих осам месеци 2017. године подаци су следећи:

Укупан број гостију који је боравио у Граду Нишу је 71 045, што представља повећање за 37,4% у односу на исти период 2016. године (51 688 гостију), при чему је број долазака домаћих гостију мањи (30 957) од долазака страних гостију (40 088). Идентично стање забележено је у истом периоду прошле године – страни гости остварили су већи број долазака (27 191) од домаћих гостију (24 497).

Очигледно је да је дошло до значајне промене у структури учешћа гостију: учешће домаћих гостију са 47,4% опало је на 43,6%, док је учешће страних гостију повећано са 52,6% на 56,4%.

Што се броја ноћења тиче, индексни показатељ за овај период је такође бољи од прошлогодишњег – са 122 602 укупно забележених ноћења остварен је раст за 25,9%, при чему су страни гости остварили већи број ноћења за 42,5%, а домаћи за само 12,6%.

И поред знатно повећаног броја долазака туриста, просечан број остварених ноћења опада у односу на исти период претходне године, тј. са 1,9 ноћења за осам месеци 2016. године на 1,7 за исти

период у 2017. години (домаћи са 2,2 на 2,0, а страни са 1,6 на 1,5 ноћења), тако да су се туристи у граду задржавали за 10,5% краће но у првих осам месеци прошле године (домаћи за 9,1%, а страни за 6,2%).

3.4. Туристичка инфраструктура

Туристичку инфраструктуру чине следеће врсте објеката: Туристички информативни центар (организовано информисање туриста, Центар за прихват туриста и посетилаца), отворени и затворени објекти, спортске рекреације (тениски терен, голф, мини голф, фудбалски терен, одбојкашки терен, кошаркашки терен, базен за купање, дечије игралиште, терен за јахање, бицикличка стаза, трим стаза, стаза здравља, панорамски пут, тематски забавни парк, објекти наутичког туризма и остала инфраструктура и објекти).

У Граду Нишу постоје два туристичка информативна центра и то:

1. Туристички информативни центар Ниш, Војда Карађорђа 5, 18000 Ниш
2. Туристички информативни центар Тврђава, Тврђава бб, 18000 Ниш,

и један центар за прихват туриста и посетилаца:

Центар за прихват туриста и посетилаца, Туристички информативни центар Нишка Бања Синђелићева 3б, Нишка Бања.

Из туристичке инфраструктуре Ниша издвајамо:

Терен за јахање: Коњички клуб „Чегар“ Железничка бб, Нишка Бања, Коњички клуб „Нониус“ Горње Међурово и Хиподром на Градском пољу.

Трим стаза, стаза здравља

Стаза здравља Нишка Бања, Коритник, дужина стазе: 1.200 m

Дужина стаза и време потребно за прелазак стазе:

- КТ1-КТ2 : 20 km, 6 часова
- КТ2-КТ3 : 11 km, 4 часа
- КТ3-КТ4: 11,2 km, 3 часа
- КТ4-КТ5 : 3,9 km, 3 часа
- КТ5-КТ6: 6,1 km, 3 часа
- КТ6-КТ7 : 7 km, 3 часа
- КТ7-КТ8: 5 km, 2 часа
- КТ8-КТ9: 13 km, 7 часова
- КТ9-КТ10: 10,3 km, 5 часова
- КТ10-КТ11: 6,8 km, 2 часа
- КТ11-КТ12: 18,5 km, 6 часова
- КТ12-КТ13: 4 km, 2 часа
- КТ13-КТ1: 11,1 km, 3 часа

Пешачке стазе

1. Лазарево село – Коритњак
2. Нишка Бања – Коритњак
3. Нишка Бања – врх Мосор
4. Бојанине воде – врх Мосор
5. Бојанине воде – врх Соколов камен (преко Девојачког гроба)
6. Бојанине воде – врх Трем
7. Бојанине воде – Манастир Вета
8. Бојанине воде – Космовац
9. Горњи Душник – врх Трем
10. Космовац – врх Пасарело
11. Дивљане – врх Пасарело
12. Мокра – врх Дивна Горица
13. Вргудинац – врх Дивна Горица

3.5. Туристички производ

Дефинисање туристичких производа вршено је на основу анализе тренутног стања туристичке понуде и потражње на подручју Града Ниша, али и прогнозе економских кретања у свету, Европи,

региону и Републици Србији и на основу тренда кретања тражње на сличним тржиштима. Дефинисање туристичког производа се базира на прихватању хетерогености као карактеристике туристичких потреба. Задовољење тих потреба се изражава као збир квалитативних промена које стиче туриста кроз искуство произашло из путовања. Из тог разлога условљава се приступ дефинисању туристичког производа са становишта корисника услуга у првом плану. Приликом креирања и поделе туристичког производа од значаја за Град Ниш је и у будућем сагледавање туристичких производа као интегрисаних и делимичних. Интегрисани би требало да представљају спој атрактивности дестинације, обухватањем природних и друштвених погодности, изграђене културне и друштвене атрактивности, као и услове за боравак на дестинацији и приступачност дестинацији. Како би се креирао овакав туристички производ на територији Града Ниша, потребно је координисано деловање разних учесника у циљу задовољења потреба туриста. Тренутна ситуација у погледу понуде туристичких производа огледа се у присутним делимичним, односно парцијалним, туристичким производима. Они представљају производе појединих предузећа туристичке привреде, које они самостално или преко посредника нуде на туристичком тржишту (туристичке агенције, хотелска предузећа, саобраћајна предузећа.) У будућем периоду ће се радити на њиховом унапређењу и преласку у групу интегрисаних туристичких производа.

Сходно урађеним анализама, извршена је подела туристичких производа на територији Града Ниша у три категорије:

- Прва категорија – односи се на туристичке производе који су се већ позиционирали на тржишту и за које је реално да се могу додатно развити и комерцијализовати у наредне три године.
- Друга категорија – односи се на идентификовање оних производа који тренутно имају одређену позицију на тржишту, али је за њихов развој потребан дужи временски период.
- Трећа категорија – односи се на туристичке производе за које постоје потенцијали за развој, али су тренутно слабо развијени.

Важно је нагласити да се различити облици туризма не могу јасно дефинисати и раздвојити. У пракси се врло често преплићу и садрже елементе различитих облика туризма. Циљ им је исти, а то је задовољење хетерогених потреба потрошача.

3.5.1. Туристички производ прве категорије

Туристички производи прве категорије су: кратки градски одмори (City break), кружна путовања и туризам специјалних интереса и активан одмор.

3.5.1.1. Кратки градски одмори (City break)

У периоду до 2015. године кратки градски одмори заузимали су друго место када је заступљеност туристичких производа на територији Града Ниша у питању. Овај вид туризма био је везан углавном на викенд посете туриста из суседне Бугарске, као и на краће одморе у време новогодишњих и божићних празника.

Отварање аеродрома „Константин Велики“ и увођење летова нискотарифних авио- компанија од 2015. године допринело је да кратки градски одмори постану најзаступљенији туристички производ на територији Града Ниша.

Маркетиншка кампања Туристичке организације Ниш која је пратила отварање нових авио- линија допринела је развоју овог туристичког производа. Кампања под називом „Нова балканска дестинација“ на интернет презентацијама авио-компанија, у „flight“ магацинима, као и презентација Града на сајмовима туризма у дестинацијама из којих постоје летови до Ниша, допринела је да се Ниш позиционира на европском туристичком тржишту као нова, интересантна дестинација за краћи одмор. Осим тога, ТОН је током године организовао и гостовања популарних европских „bloggера“ који су проводили неколико дана у Нишу (углавном за време Нишвила) и након тога писали на својим интернет презентацијама афирмативне текстове и утиске са свог боравка у Нишу.

У прилог томе говоре и подаци Републичког завода за статистику, да Ниш од 2015. до 2017. године бележи константан раст броја ноћења и броја туриста (нарочито када су страни туристи у питању) и да је просечан боравак туриста у Нишу 2 - 3 дана, што се поклапа са дефиницијом краћег одмора. Истраживања показују да овај вид одмора у трајању од једног до четири дана код туриста најчешће представља други или трећи одмор у години. Како је то један од производа с највећом глобалном активносту и врло високим дугорочним потенцијалом, могуће га је брзо и ефикасно комерцијализовати. Пет земаља Европе и даље чини 50% рецептивног тржишта овог вида одмора, али раст нискотарифних летова доприноси убрзаном тренду ширења и могућности комерцијализације истог.

Туристе за време боравка у Нишу највише интересује: обилазак културно-историјских споменика, активан одмор, догађаји, као и локална гастрономија.

3.5.1.2. Кружна путовања

Кружна путовања су до 2015. године и до отварања нишког аеродрома представљала један од најзаступљенијих туристичких производа на територији града Ниша. Ниш је био, и даље је, незаобилазна тачка многих кружних путовања европских, а у последње време и азијских туроператора.

Као град са бурном историјом који спаја историју Европе, Балкана и Србије, са интересантним споменицима који прате историјске приче, Ниш по многим туристима и туроператорима представља једну од најинтересантнијих балканских дестинација. Обилазак културно-историјских споменика и упознавање са историјом овог дела света свакако је и у овом туристичком производу најзаступљенији део понуде.

3.5.1.3. Туризам специјалних интереса и активан одмор

Туризам специјалних интереса и активан одмор заузимају, одмах након културног туризма, најбољу позицију када је у питању туристичка потражња у Нишу. Томе свакако доприноси и светски тренд туристичке тражње, јер активан одмор и адреналин туризам последњих година постају све заступљенији вид туризма.

Понуда овог вида туризма у Нишу у сталној је експанзији. Туристи који су заинтересовани за обилазак околине или неку активност у природи могу организовано преко туристичких агенција или клубова да изаберу неку од активности у природи: излете, планинарење, слободно пењање, параглајдинг, џип сафари, рафтинг, пуцање на стрелишту, јахање у природи, јахање на хиподрому и спелео туре. Овај облик туризма је у великој експанзији и привлачи млађе сегменте. Потребно је пратити трендове јер је брзорастући облик туризма. Донекле је сезонског карактера јер углавном је везан за активности на отвореном, где је потребно учествовање тренера. Од значаја је створити репутацију сигурности када се ради о промоцији авантуристичког туризма. Сам овај облик туризма се преплиће с осталим облицима и тешко га је самостално идентификовати.

3.5.2. Туристички производи друге категорије

Туристички производи друге категорије су: конгресни туризам и MICE (Meetings Incentives Congresses Events – Састанци Подстицаји Конгреси Догађаји) догађаји и здравствени туризам

3.5.2.1. Конгресни туризам и MICE (Meetings Incentives Congresses Events – Састанци Подстицаји Конгреси Догађаји)

Значај овог вида туризма се огледа у могућности остварења максималног економског ефекта јер је лукративан и одвија се углавном ван туристичких сезона. Можемо га окарактерисати као висококвалитетни, високоисплативи облик туризма уз благу сезоналност. Овај вид туризма заступљен је претежно у мају, јуну, септембру и октобру. Конгресни и пословни туризам представљају туристички производ који је последњих година у благој експанзији. Томе је допринело отварање нових, луксузнијих смештајних капацитета (хотела) који у свом саставу имају конференцијске и конгресне сале, погодне за организацију пословних састанака, конгреса, конференција и семинара. Како се очекује, поред постојећих хотела и реновирање и поновно отварање хотела Амбасадор, који ће бити хотел с пет звездица, раст и развој овог облика туризма је евидентан. Да би у потпуности био искоришћен потенцијал овог облика туризма, у тренду је његово повезивање с подстицајним путовањима. Активности се огледају у томе да се организују интензивне туристичке туре за мале групе, које ће употпунити основни мотив доласка на дестинацију, у виду посете најатрактивнијим локацијама, екстремни спортови и други видови забаве.

3.5.2.2. Догађаји

Када су догађаји у питању, Ниш има квалитетне догађаје из различитих области, али већи број догађаја није у директној вези са повећањем броја туриста у периоду њиховог одвијања. Углавном ти догађаји обогаћују постојећу туристичку понуду оним туристима који у том периоду већ бораве у Нишу.

Нишвил џез фестивал представља једини догађај који последњих година доводи одређени број туриста у Ниш (и то углавном домаћих, као и туристе из региона) и има реално највећи потенцијал да се број туриста повећа у периоду његовог одржавања. Томе доприноси звучна имена светске музичке сцене, не само из домена џез музике, већ и других музичких праваца, што повећава атрактивност фестивала. Одређени број музичара који су наступали на Нишвилу нису никад наступали на територији Балкана, па такви концерти привуку већи број посетилаца из целог региона. Такође и сама локација одржавања фестивала (Тврђава) доприноси да фестивал буде интересантан за посетиоце ван Ниша.

Последњих година атрактивна спортска такмичења која се одржавају у околини Ниша постају интересантна не само за учеснике, већ и за посетиоце који воле боравак у природи и такву врсту такмичења. То су: „The Maze“ трка с препрекама у Јелашничкој клисури, планинска трка „Соколов пут“ на

Сувој планини, светска и европска првенства у параглајдингу, такмичења у „mountinbikingu“ на Сувој планини и сл.

3.5.2.3. Здравствени туризам

Здравствени туризам у ужем смислу чине природни лековити фактори (термо-минералне воде, блата, клима, лековито биље), док је у ширем смислу коришћење свих туристичких потенцијала који могу задовољити потребе потрошача. Здравствени туризам је један од туристичких производа који је последњих неколико година у стагнацији. Нишка Бања која представља главну окосницу овог вида туризма, осим отварања wellness & spa центра „Sense“, није уводила посебне новине у понуду. Светски и европски ниво туристичке потражње за овом врстом туристичког производа далеко је превазишао тренутну понуду здравственог туризма у Нишу. И поред тренутне стагнације, у оквиру здравственог туризма Нишка Бања има потенцијала да с будућим улагањима одговори и захтевима спа туризма и медицинског туризма. Тренутно, бањски туризам има карактер болничких институција, али остатак туристичког потенцијала не задовољава потребе и трендове тржишта. Уколико сагледамо индивидуални и добровољни одлазак на лечење, бања не нуди довољно туристичких атракција ни инфраструктуре која би задовољила недељне потребе туриста. Потребно је преусмерити циљно тржиште и задовољити садржајем и млађе популације.

3.5.3. Туристички производи треће категорије

Туристички производи треће категорије су: рурални туризам, планине и језера, еко-туризам.

3.5.3.1. Рурални туризам, планине и језера

Рурални туризам је на веома ниском нивоу развоја. Тренутно нема регистрованих сеоских домаћинства која се баве туризмом. Постоји потенцијал развоја овог облика туризма јер велики број села није доста удаљен од града и битна карактеристика је и добра саобраћајна повезаност, којом се Град Ниш може похвалити када се ради о оближњим селима. За развој овог облика туризма од значаја је обука радне снаге и стандардизовање услуга. Како се базира на многим активностима и преплиће с осталим облицима туризма, није занемарљива категорија. Специфичне активности руралног одмора обухватају следеће: уживање у природи, гастрономија, одлазак на језера и реке, обилазак културно-историјских атракција, лов и риболов и различити облици активног туризма. Град Ниш би могао да одговори свим захтевима развоја руралног туризма. Сува планина, Сврљишке планине, Јастребац, Сићевачка и Јелашничка клисура пружају могућност за планинарење, алпинизам и слободно пењање. Стазе су релативно добро обележене.

3.5.3.2. Екотуризам

Поред распрострањених природних богатстава које нуди околина Града Ниша, један од аспеката развоја би требало да буде еко-туризам. Светска здравствена организација је идентификовала пет основних еколошких услова за здраву животну средину: чист ваздух, довољна количина безбедне воде за пиће, добра исхрана, безбедна и мирна насеља и стабилне еко-системе. По овој подели, регион Ниша би могао да одговори захтевима тржишта. Статистика показује да је тек 3% одласка на годишњи одмор мотивисано еко-туризмом, али је свакако растући тренд, чак од 10 до 20% на годишњем нивоу. Ово би била прилика за репозиционирање Града Ниша као здраве и безбедне средине. Један од предуслова је подизање еколошке свести и жеље за вишим животним стандардима.

3.6. Институционална организованост туризма у Нишу

Туристичка организација Ниш основана је 1995. године и до данас је имала неколико статусних промена. У складу са последњом изменом, Туристичка организација Ниш обавља послове промоције и унапређења туризма, организације и реализације туристичке, информативне и промотивне делатности у циљу развоја, очувања и заштите туристичких вредности на територији Града Ниша.

3.6.1. Туристичка организација Ниш

Основна делатност Туристичке организације Ниш је израда програма развоја и унапређења туризма на подручју Града Ниша, као и организација информативних служби у граду.

Под овим активностима се подразумева организовање информативно-пропагандне делатности (израда проспеката, брошура, књига, туристичких мапа, постера, интернет презентација, разгледница, сувенира и сл.), промоција туристичке понуде Ниша на туристичким берзама и сајмовима у земљи и иностранству, организација информативних пунктова и центара, учешће у пројектима из области туризма, организација и помоћ у организацији догађаја у граду (догађаји везани за прославу јубилеја „1700 година од доношења Миланског едикта“ током 2013. године, Међународни сајам туризма и активног

одмора, градска слава – Св. цар Константин и царица Јелена, Дани бурека, Етно сусрети – Нишка Бања...).

Организационо, Туристичка организација Ниш подељена је на управу и 3 туристичка информативна центра, два у Нишу и један у Нишкој Бањи.

У информативним центрима туристи могу:

- добити све информације везане за туризам града (најатрактивније локације за обилазак у граду и околини, цене смештаја у хотелима, радно време и цене улазница за музеје, цене изнајмљивања туристичких водича за разгледање града и сл.)
- добити бесплатне брошуре и мапе града и околине
- купити разгледнице, сувенире, фото-монографије, књиге о граду, археолошким налазиштима и историјским споменицима и сл.

Туристичка организација Ниш:

Управа, Војда Карађорђа бр.7, тел./факс 018/524-877; Душанова 30, тел 018/505 689

Туристички информативни центар Ниш, Војда Карађорђа бр. 7, тел./факс 018/521-321

Туристички информативни центар Тврђава, Тврђава бб, тел./факс 018/250-222, 520-117

Туристички информативни центар Обреновићева 38, тел 018/520207

Туристички информативни центар Нишка Бања, Синђелићева 36, тел. 018/4548-588

Интернет презентација: www.visitnis.com

Е-пошта: info@visitnis.com

Од 2012. године у Нишу постоји и локални волонтерски сервис који је, уз подршку Туристичке организације Ниш и Министарства омладине и спорта РС у оквиру пројекта „Добродошли у Ниш“/“Nis greeters”. Гритер служба пружа „неформалне“ водичке услуге, групама до 6 особа. Програм волонтера/ки домаћина подржава одрживи туризам, поштује локално окружење, доноси локалној заједници могућност економског просперитета. За циљ има да успостави трајни позитивни имиџ града и створи могућност за узајамну културну размену и повезивање обичних људи ради успостављања и неговања добрих међуљудских односа широм света.

3.6.2. Туристичка сигнализација

На територији Града Ниша постављене су информативне табле: на 108 локација односно раскрсница је постављена сигнализација (419 знакова-табли), којом се учесници саобраћаја обавештавају о 44 локалитета у граду Нишу. На преко 80 локација у Нишу и околини постављене су металне дескриптивне табле са информацијама за туристе које пружају основне податке о знаменитости, споменику и атракцији.

На улазним туристичким правцима постављене су табле добродошлице: правац из Београда, Врања, Димитровграда и Прокупља, на којима је постављено 5 великих табли, као и 2 велике табле за античко археолошко налазиште Медијана.

Такође, постављени су панои са плановима града и другим туристичким информацијама на локацијама: Трг краља Милана, Трг Стевана Синђелића, Парк Светог Саве, Парк Чаир, као и билборди добродошлице Туристичке организације Ниш на две локације: Аеродором „Константин Велики“ – „Добродошли у Ниш“ и Нишка Бања – „Добродошли у Нишку Бању“.

3.6.3. Образовање у области туризма

Образовање у области туризма на територији Града Ниша омогућено је кроз средње образовање у оквиру Угоститељско-туристичке школе и кроз високо образовање у оквиру Економског факултета Универзитета у Нишу, Природно-математичког факултета Универзитета у Нишу и Универзитета Сингидунум.

Угоститељско-туристичка школа организује средње стручно образовање у оквиру четворогодишњег образовања за профиле - угоститељски техничар, кулинарски техничар и туристички техничар. Поред тога, постоје трогодишњи образовни профили - посластичар, кувар и конобар. Ова школа обезбеђује 180 места за упис ученика у школској години (податак за школску 2017/2018).

Економски факултет у Нишу у оквиру основних академских студија на модулу Менаџмент у туризму, у оквиру студијског програма Пословно управљање, омогућава четворогодишње студије након којих се студенти оспособљавају за обављање послова у приватном и јавном сектору туризма и комплементарним делатностима. Економски факултет у Нишу у оквиру мастер академских студија образује студенте за рад у сектору туризма у оквиру модула Менаџмент у туризму. Завршетком студија на овом модулу студентима се омогућава продубљивање квантитативних и квалитативних сазнања из области туризма. Економски факултет у Нишу уписује за школску годину 70 студената на основним и 35

студената на мастер академским студијама на смеру Менаџмент у туризму (податак за школску 2017/2018).

Природно-математички факултет у Нишу на мастер академских студијама образује студенте за обављање послова у сектору туризма у оквиру студијског програма Туризам и за школску годину уписује 27 студената на овом смеру (податак за школску 2017/2018).

Универзитет Сингидунум у оквиру основних академских студија на Факултету за туристички и хотелијерски менаџмент нуди три изборне опције: Туризам, Хотелијерство и Економија хране. Ове изборне опције пружају студентима могућност стицања професионалних и личних способности, и успешно ће их припремити за водеће стручне позиције у овој области. Мастер студије на Универзитету Сингидунум у оквиру области туризма обухваћене су модулом Пословни системи у туризму и хотелијерству. Овај програм се спроводи како на српском тако и на енглеском језику. Након завршених мастер студија, студенти су у могућности да наставе образовање на докторским студијама у оквиру модула Менаџмент у туризму. Студијски програм треба да омогући стицање научних способности и академских вештина, развој креативних способности и нових поступака који доприносе општем развоју друштва.

3.6.4. Удружења из области туризма и угоститељства

У Нишу постоје 2 удружења туристичких водича, чији су чланови лиценцирани туристички водичи, који пружају услуге разгледања града и околине групама и појединцама.

На територији Града важнија удружења из ове области су: Удружење угоститељских и туристичких посленика Ниша, чији је циљ оснивања развој струке, рад на јачању и заштити угледа професије, усавршавање чланова, едукација млађих кадрова, која се огледа у сарадњи са Угоститељском школом и угоститељском привредом, као и са многим удружењима у Србији и иностранству и Опште удружење самосталних привредника и занатлија.

3.6.5. Установе и удружења из области културе

Град Ниш је један од најстаријих градова на Балкану. Ниш је, као раскрсница балканских и европских путева место сусрета људи, идеја, културе и традиције и културни центар Србије и региона. Култура је најбољи начин афирмације друштвеног развоја, јер се кроз културни модел дефинише стање друштва и нације. Културно–историјско наслеђе, установе културе, удружења у култури, уметници, сарадници и други субјекти у култури, манифестације и догађаји представљају значајан потенцијал за развој културно–туристичке привреде. Уметнички догађаји организовани у граду не само да утичу на дефинисање идентитета града још од античког времена, већ пружају и могућност међународне промоције града у циљу привлачења већег броја туриста.

Усвајањем неколико стратешких докумената, Ниш је створио дугорочну визију културног развоја. Важећи документи који чине основ развоја културе су: Локални план напретка за утврђивање стања градитељског наслеђа у Граду Нишу и примену стандарда Qualicities, Агенда 21 за културу, Ревизија Стратегије развоја Града Ниша за период 2009 – 2020 и Акциони план одрживог развоја Града Ниша 2015 – 2020.

Установе културе су битни актери у културном пољу Града Ниша. Мрежу установа културе чине установе чији је оснивач Град Ниш: Народни музеј, Народна библиотека „Стеван Сремац“, Галерија савремене ликовне уметности, Симфонијски оркестар, Народно позориште, Позориште лутака, Историјски архив, Нишки културни центар и Дечији центар. Поред ових установа културе које и чине окосницу културног система града, важну улогу у културном животу града чине и установе чији је оснивач Република Србија: Завод за заштиту споменика културе Ниш, Универзитетска библиотека „Никола Тесла“ и Студентски културни центар Ниш.

Удружења из области културе представљају важан ресурс и потенцијал за развој Града Ниша, како у области културе, тако и у области културног туризма. Усвајањем стратешких докумената, а посебно усвајањем Агенде 21 за културу, Град се определио да подржава уметничко стваралаштво, да подстиче иновативне активности и да оснажује везу између уметничког стваралаштва и публике. Удружења из области културе и уметности су углавном струковна удружења. Значајан потенцијал за развој културе и туризма могу бити активности удружења: Друштво књижевника и књижевних преводилаца Ниша, Нишки графички круг, Удружење ликовних уметника Србије, Удружење ликовних уметника примењене уметности и дизајна Србије, Друштво архитеката Ниш, Удружење Constantinus, Омладинска филхармонија „Naissus“, Нишки камерни хор, Црквено-певачка дружина „Бранко“, Црквено-певачки ансамбал „Бранко“, Фото- клуб „ФОН“ и друга удружења аматерско-културног и уметничког стваралаштва.

3.7. Спорт

Град Ниш је познат као град спорта, па се као такав активно укључује у развој спорта на територији Града Ниша и кроз суфинансирање програма и пројеката спортских организација у областима спорта, као што су: спортска рекреација, предшколски и школски спорт, организовање спортских кампова, одржавања спортских такмичења и манифестација од значаја за Град, учешће спортских организација у домаћим и европским клупским такмичењима. Град Ниш је у спортским оквирима препознатљив по ФК „Раднички“, ЖФК „Машинац“, РК „Железничар“, ЖРК „Наиса“, ОК „Ниш“, ОКК „Константин“, УЖКК „Студент“, ЖОК „Студент“, ВК „НАИС“.

3.7.1. Установе и удружења из области спорта

Установа за физичку културу СЦ „Чаир“ у оквиру своји активности организује бројне школе спорта из различитих спортских дисциплина (ватерполо, пливање, кошарка, рукомет, одбојка и др.), као и напредне школе из поменутих спортова. Кроз своје активности организују се бројни спортски кампови, семинари, стручна усавршавања, спортска такмичења, како на клупском нивоу, тако и на репрезентативном нивоу, бројни сајмови, концерти. Све ово укупно утиче на побољшање искоришћености расположивих смештајних капацитета на нивоу Града Ниша.

Град Ниш у својим активностима и презентацији Града помаже још преко 100 спортских удружења и организација са територије Града Ниша.

3.7.2. Спортска инфраструктура

Установа за физичку културу СЦ „Чаир“ располаже:

1. ВЕЛИКА САЛА

Површина 10.940,00 м², борилиште 5.450 м². Ова вишенаменска спортска сала намењена за кошарку, рукомет, одбојку, мали фудбал, тенис и друге спортове. Верификована је за организацију међународних клупских и државних такмичења. У оквиру дворане налази се сауна, Улица Девете бригаде 10

2. МАЛА САЛА

Површина 400 м² (Ова дворана је намењена за кошарку, одбојку и друге спортове, Улица Девете бригаде 10)

1. ФУДБАЛСКИ СТАДИОН „ЧАИР“

Површина 44.170 м². Улица Девете бригаде 10

4. БАЗЕНИ

Комплекс базена обухвата затворене и отворене базене. Затворени базени састоје се од олимпијског, рекреативног и малог базена.

Затворени базени: површине 17.850,00 м². Велики базен је димензија 50x21 м. Мали базен је димензија 10x10 м и рекреациони базен 33x10 м. Капацитет гледалишта је 1.000 седишта. Свлачионице за купаче са 30 кабина, капацитет 3 000 корисника дневно, Улица Девете бригаде 10

Отворени базени: олимпијски базен 50x25 м, дечији базен 250 м², аква-парк са рекреационим базеном и тобоганом.

5. КУГЛАНА

Аутоматска, 4 стазе, са семафорима. Површина 400 м² (борилиште 200 м²), Улица Девете бригаде 10

6. СТОНОТЕНИСКИ ДОМ

Савремена дворана површине 430 м² столови марке „JOLA“. Обезбеђује све потребне услове за врхунска такмичења и рекреацију, Улица Бранка Миљковића

7. САЛА ЗА БОРИЛАЧКЕ СПОРТОВЕ

Дворана је намењена за тренинг боксера, кик-боксера, теквондо и џудо. Површина дворане је 300 м². Опремљена је справама за бокс и импровизованим рингом, татамијем за џудо, теквондо и кик-бокс, Улица Страхинића Бана 2а.

8. САЛА У ОШ „ДУШАН РАДОВИЋ“

Намењена кошарци, рукомету, одбојци, малом фудбалу, тенису и др. спортовима површине 2.250 m² капацитета 1 000 гледалаца, Улица Ђердапска 45, Ниш

9. САЛА У ОШ „МИРОСЛАВ АНТИЋ“

Намењена кошарци, рукомету, одбојци, малом фудбалу, тенису и др. спортовима површине 2.650,00 m² капацитета 1 000 гледалаца, Улица Књажевачка 156

10. БАЛОН САЛА КЛИЗАЛИШТЕ

Вишенаменска балон сала за спортске игре која може да се користи зими као клизалиште, површина 1.200 m², Улица Девете бригаде 10

11. МИНИПИЧ ТЕРЕН површине 250,00 m², Улица Девете бригаде 10

12. ПОМОЋНИ ФУДБАЛСКИ ТЕРЕН СА ПРИРОДНОМ ТРАВОМ површине 4.500 m², Улица Девете бригаде 10

13. ПОМОЋНИ ФУДБАЛСКИ ТЕРЕН СА ВЕШТАЧКОМ ТРАВОМ површине 5.000 m², Улица Девете бригаде 10

14. СПОРТСКИ ХОТЕЛ, простор површине 1.344 m², Улица Девете бригаде 10.

СПОРТСКИ ТЕРЕНИ ИЗВАН СПОРТСКОГ ЦЕНТРА „ЧАИР“

ГРАДСКА ОПШТИНА МЕДИЈАНА

Фудбалски терен ФК „Железничар“,
Тениски терени Тенис клуба „Костић“, Чаирска бб,
Тениски терени Тениског клуба „Раднички“, Јадранска бб,
Тениски терени Криве ливаде,
Затворена вишенаменска спортска сала „Шивара“ (Војска Србије), Улица Генерала Милојка Лешјанина,
Гимнастичка сала ГК „Ниш“, Улица Генерала Милојка Лешјанина 49а,
Гимнастичка сала „Шивара“ (Војска Србије), Улица Генерала Милојка Лешјанина,
Вештачка стена П.А.Е.К., Булевар Зорана Ђинђића,
Отворени спортски центар ОШ „Душан Радовић“, Ул. Ђердапска 45, Ниш.

Атлетске стазе и атлетска борилишта

Атлетска тартан стаза Стадион „Чаир“, Улица Девете бригаде 10,
Атлетска тартан стаза ОШ „Душан Радовић“, Улица Ђердапска 45, Ниш.

Панорамски пут

Нишка трансверзала, дужина пута: 135 km, КТ1 – Нишка тврђава (208 m нм), КТ2 – Велика Тумба (903 m нм), КТ3 – Коритник (650 m нм), КТ4 – Мосор (984 m нм), КТ5 – Соколов камен (1.523 m нм), КТ6 – Трем (1.809 m нм), КТ7 – Пасарела (1.523 m нм), КТ8 – Дивна Горица (1.389 m нм), КТ9 – Зелени врх (1.334 m нм), КТ10 – Плеш (1.267 m нм), КТ11 – Градац (1.062 m нм), КТ12 – Калафат (838 m нм), КТ13 Каменички вис (800 m нм).

Објекти авантуристичке активности:

Стаза за кајак-кану и рафтинг Долац-Островица и Островица-Доња Врежина,
Узлетиште за параглајдере у Нишкој Бањи, Коритник, Вишеград, Хумска чука и Балајнац,
Узлетиште за параглајдере у Сићевачкој клисури,
Стазе за пењање на природној стени у Јелешничкој,
Стазе за пењање на природној стени у Сићевачкој клисури.

Paintball терен: Ваздухопловаца бб
Терен за слободно стрељаштво: село Малча
Полигон за стреличарство на Градском пољу

Off road 4 x 4 стазе
Сува планина – Катена мунди и Виа милитарис,
Селичевица,
Сврљишке планине.
Бициклистичке стазе у околини (freebiking)
Селичевица и
Сува планина.

У Граду Нишу бициклистичке стазе се налазе на саобраћајницама булеварског типа, где је изграђено нешто више од 14 km ових стаза (Булевар Немањића: од укрштања са Улицом Војводе Мишића до кружног тока на Трошарини 4-5 km; Булевар Светог Цара Константина: од Трошарине до Брзог Брода око 4 km; Булевар Медијана: од Трошарине до Улице Књажевачке око 3 km; Сомборски булевар: од Улице Васе Пелагића до укрштања са Булеваром Медијана око 3 km). Услед знатног повећања обима саобраћаја у граду последњих година, озбиљно се приступило развоју бициклистичког саобраћаја, који је у сваком случају значајно утицао и на развој туризма.

4. КУЛТУРНО-ИСТОРИЈСКО НАСЛЕЂЕ

4.1. Тврђава, археолошка налазишта, споменици, тргови и градске целине

Због важног геостратешког положаја Ниш има бурну прошлост. Бројне војске, народи и владари су, свако у свом времену, остављали своје трагове.

У Археолошкој сали Народног музеја Ниш изложени су експонати који сликовито дочаравају причу о историјском и цивилизацијском развоју Града Ниша од неолита до средњег века.

Нишка Тврђава смештена на обали реке Нишаве, у центру града, представља једно од најочуванијих здања турске војне архитектуре на средњем Балкану. Изграђена је на простору од преко 22 хектара, са бедемима који су дугачки 2.100 метара, зидинама високим 8 m, просечне ширине 3 m. Осим добро очуваних масивних камених зидина и капија, у Тврђави се налазе бројни остаци бурне нишке историје: један од најстаријих остатака је збирка надгробних споменика (Лапидаријум, I- IV век). Античка улица у близини Лапидаријума, као и остаци римских терми лево од улазног платоа и рановизантијске улице у Тврђави (поред Бали-бегове џамије), потичу из периода владавине Римљана и византијске обнове града од V до VI века. Хамам, предивно турско купатило представља најстарији сачуван објекат из периода турске владавине на простору Ниша и један је од ретких у потпуности очуваних објеката овог типа. Купатило је изграђено уз Стамбол капију 1498. године као задужбина Мехмед-бега. Арсенал, складиште оружја и муниције које се налази десно од улаза код Стамбол капије, коришћено је, осим за складиштење, и за поправку и израду војних материјала. Од 1972. године, када је рестауриран, овај простор се користи као галерија. Бали-бегова џамија налази се у централном делу Тврђаве, са десне стране главне стазе која води од улаза. Задужбина је Бали-бега из Једрена, високог турског чиновника. Данас се простор џамије користи као уметничка галерија „Салон 77“. Барутане, војни објекти предвиђени за смештај барута и муниције. Очувано их је 5, од којих су 4 распоређене дуж северног бедема, а једна мања налази се у источном делу Тврђаве. Барутане су изграђене после 1723. године, када је завршена изградња Тврђаве и једини су објекти ове врсте сачувани у Србији.

Археолошко налазиште Медијана налази се на некадашњем римском путу Via Militaris, који је водио до Константинопоља, данашњем Е-80 (Ниш-Софија). На подручју од 40 хектара, на коме се простира овај локалитет, могу се видети остаци житнице, занатског центра, вила, терми, као и вила са перистилом која је украшена богатим подним мозаицима. Већина мозаика је са геометријским и флоралним мотивима, док су два мозаика са фигуралним мотивима главе Медузе и полулежећа фигура речног/воденог божанства (претпоставља се Нептуна). Током 2012. године почела је изградња једне од највећих заштитних конструкција на Балкану, која ће покривати 6.000 квадратних метара виле са перистилом. Посетиоци ће бити у прилици да виде око 1.000 квадратних метара вредних подних мозаика, који ће им дочарати део раскоши царске резиденције. Део римских камених скулптура – портрета римских божанстава, накита, новчића и других употребних предмета пронађених на Медијани можете видети и у Археолошкој сали Народног музеја у Нишу.

Ћеле-кула је јединствен споменик у свету, настао као последица велике битке на Чегру. Из половине 19. века постоји запис да је кула четвороугаона, висине 4,5 m, ширине и дужине по 4 m и да се на све четири стране куле налази укупно 56 редова, у сваком реду по 17 лобања, што је укупно износило 952 лобање. Временом је већи део лобања нестао или је оштећен, тако да је данас у кули остало свега 58 лобања и још једна извдојена, за коју се претпоставља да је глава Стевана Синђелића, а која је посебно приказана. Године 1892. изграђена је капела која је заштитила Ћеле-кулу од даљег пропадања.

Исте године је на платоу испред улазних врата постављена биста Стевана Синђелића, рад вајара Стевана Милетића. Пролазећи кроз Ниш 1833. године чувени француски песник Ламартин видео је Ћеле-кулу. Његова порука представљена је на бронзаној плочи (на француском и српском језику) и налази се у капели. Записано је: „Нека Срби сачувају овај споменик. Он ће научити њихову децу шта вреди независност једног народа, показујући му какву су цену платили њихови очеви“. Овај застрашујући сведок бурне историје града и људске суровости настао је након битке на Чеграу, 31.5.1809. године. Кула од људских лобања или Ћеле-кула је подигнута на путу за Цариград, као опомена онима који дижу буну против Отоманског царства.

На брду Чегар, надомак Ниша, на месту где се одвијала чувена битка из I српског устанка налази се споменик подигнут у знак сећања на храбре војнике и њиховог команданта Стевана Синђелића, који су погинули на овом месту. Споменик – прво обележје места на коме се налазио шанац Стевана Синђелића и где се одиграла Чегарска битка, подигнуто је у облику мање пирамиде од гранита. Споменик је откривен 21. јуна 1878. године у присуству кнеза Милана Обреновића. Откривен је 6 месеци после ослобођења Ниша од Турака и представља први споменик изграђен у ослобођеном Нишу. Данашњи споменик у облику куле која симболизује војно утврђење подигнут је поводом 50 година ослобођења Ниша, а откривен је 1. јуна 1927. године. Пројектант споменика је архитекта Ђулијан Ђупон из Ниша (руски емигрант). У полукружној ниши споменика 1938. године постављено је и бронзано попрсје Стевана Синђелића, рад хрватског вајара Славка Милетића.

Споменик ослободиоцима смештен је у самом центру града, на Тргу краља Милана и обележава раздобље ослободилачких ратова против Турака, Бугара и Немаца. Споменик је израђен од црног мермера и састоји се од ширег постоља са четири рељефа, бронзане скулптуре и високог постаментa у чијем је доњем делу постављен сплет фигуралних композиција ратника у борби. На врху споменика је коњаник – Весник слободе у природној величини, са заставом слободе на којој су четири С (Само слога Србина спасава). Споменик је откривен 28. јуна 1937. године, на дан прославе 60-годишњице ослобођења Ниша од Турака. Ова монументална скулптура, као једно од најзначајнијих остварења новије југословенске скулптуре, а чији је аутор Антон Аугустинчић, познати загребачки вајар, стављена је под заштиту државе 1983. године.

Логор Ниш – спомен комплекс „12. фебруар“, представља један од малобројних сачуваних нацистичких логора у Европи, који на аутентичан начин сведочи о страдању српског, ромског и јеврејског становништва и припадника оба покрета отпора за време немачке окупације Србије од 1941. године до 1944. године. Ово је први нацистички логор из кога је успешно изведено масовно бекство логораша, 12. фебруара 1942. године: од 147 логораша који су покушали бекство, 105 је успело да побегне, док је 42 погинуло током бекства.

Меморијални парк Бубањ налази се југозападно од центра града на пошумљеном узвишењу званом Бубањ. Током II светског рата ово место је било једно од највећих стратишта на подручју Југославије. Меморијални парк се састоји из више делова који симболично приказују страхоте које су се догађале на овом месту.

Зграда Бановине је смештена на десној обали Нишаве, недалеко од улаза у Тврђаву. Изграђена је 1889. године. На почетку Првог светског рата, од 26. јула 1914. до 16. октобра 1915. године, Ниш је био ратна престоница Србије. У зграду Бановине је 28. јула 1914. стигла званична објава рата Србији од стране Аустроугарске монархије.

Зграда Официрског дома налази се на нишавском Кеју. Изграђена је 1890. године. Историјски је значајна јер је током Првог светског рата постала средиште политичког и скупштинског живота Србије. Од 27. јула до 16. октобра 1915. године у њој је одржано ратно заседање Скупштине Србије. Од многобројних одлука које су донете овде, свакако је најзначајнија Нишка декларација, којом је први пут званично истакнуто да је циљ Србије уједињење са Хрватима и Словенцима и стварање краљевине Југославије.

Трг краља Милана и споменик ослободиоцима Ниша. Данашњи Трг краља Милана, некад Трг ослобођења, почео се развијати од 1718. године, када су Турци започели изградњу тврђаве. Након ослобођења од Турака 1879. године Трг добија нови изглед, који му дају нове, спратне куће новопридошлих трговаца, официра и интелектуалаца из Београда и са севера Србије. Споменик ослободиоцима на Тргу краља Милана обележава раздобље ослободилачких ратова против Турака, Бугара и Немаца. Четири најзначајније године тога раздобља нишке историје урезане су на споменику: 1874. и 1877. година (период борби за ослобођење од Турака) и 1915. и 1918. година (почетак окупације и ослобођење града у Првом светском рату).

Трг краља Александра и споменик краљу Александру. Првобитни споменик краљу Александру, рад београдског вајара Радета Станковића, постављен је 1939. године, али је већ у првим годинама доласка комунистичке власти, 1946. године, уклоњен и уништен. Како би исправили неправду према овој знаменитој историјској личности, Нишлије 2004. године постављају нови споменик краљу Александру. Споменик је дело београдског вајара Зорана Ивановића.

Градска целина – Казанџијско сокаче и споменик Стевану Сремцу. Казанџијско сокаче представља једини очувани део старе нишке чаршије. Овај део Ниша је у доба Турака представљао занатлијску четврт. Бронзана скулптура која приказује лик из Сремчеве књиге, ловца Калчу и његовог верног пса Чапу и писца Стевана Сремца, рад је вајара Ивана Фелкера и налази се на почетку Казанџијског сокачета.

Спомен-обележје цару Константину Великом, најзначајнијем римском императору, рођеном у Нишу, симболично је подигнуто на почетку моста који води ка Нишкој тврђави. Обележје је постављено 3. јуна 2012. године, на дан Градске славе Св. цар Константин и царица Јелена, чиме је Ниш ушао у ред градова од изузетног историјског значаја за развој хришћанске религије (поред Карнунтума у Аустрији и Измита у Турској, који имају идентична спомен-обележја).

4.2. Манастири и цркве

Православне цркве у Нишу

Саборна црква и Црква Светог арханђела Михаила – како својом архитектуром, тако и својим иконостасом нишки Саборни храм заузима значајно место у српској историји уметности. Градња цркве започела је 18. октобра 1856. године и трајала је до 1872. године. Освећена је након ослобођења од Турака 1878. године. Грандиозни иконостас цркве велике уметничке вредности из 1885. године већим делом је осликао велики српски сликар Ђорђе Крстић. Нажалост, 2001. године је страдао у великом пожару. Захваљујући донацијама и напорима грађана Ниша храм је архитектонски обновљен и рестауриран. Црква Светог арханђела Михаила налази се у црквеној порти великог Саборног храма. Све до освећења Саборне цркве 1878. године ова црква била је Саборни храм Нишке епархије. Изграђена око 1814. године, освећена је 1819. године. У време турске владавине морала је већим делом бити уклопана у земљу, због тадашњих турских прописа који нису дозвољавали да српске грађевине прелазе одређену висину.

Црква Светог Николе је још један сведок историје града. Западно од данашње цркве постоје остаци темеља старе цркве која је порушена 1737. године као израз беса турске власти због побуне српског становништва. Данашња Црква Светог Николе подигнута је 1863/1864. године као турска џамија. Након ослобођења од Турака 1878. године џамија је прилагођена потребама православних верника. Интересантна је чињеница да је ова црква шест пута мењала верску намену, од џамије до православног храма.

Црква Светог Пантелејмона (Пантелејска црква) је прва црква подигнута одмах по ослобођењу од Турака 1878. године. Знаменита је не само као сакрални објекат, већ и као историјски споменик. Стотинак метара изнад нове цркве налазе се остаци старе цркве коју је подигао Стефан Немања и у којој се 1189. године састао са немачким царем Фридрихом I Барбаросом током крсташких похода. Око цркве постоји неколико извора воде за које се верује да су чудотворни и лековити.

Црква Светог Цара Константина и царице Јелене, коју је град Ниш посветио знаменитом Нишлији и његовој мајци, налази се у новом делу града, на Булевару Немањића, у парку Светог Саве. Изградња цркве почела је 1999. године постављањем и освећењем темеља.

У ближој околини Ниша се налазе архитектонски, уметнички и историјски значајне цркве и манастири: Хиландарски метох, Габровачки манастир, Латинска црква у селу Горњи Матејевац, манастир Св. Јован у селу Горњи Матејевац, манастир Св. Петке Иверице у Сићевачкој клисури и манастир Св. Богородице у Сићевачкој клисури.

Објекти осталих верских заједница: црква срца Исусовог – католичка црква, Ислам-агина џамија, адвентистичка црква. Синагога је данас изложбени-галеријски простор Народног музеја Ниш.

Црква Светог Илије подигнута је 1934. године у моравском стилу захваљујући прилозима мештана. Изграђена је према пројекту архитекте Нинослава Каменова из Београда. Унутрашњост цркве је најпре осликао ученик Паје Јовановића, Света Вукотић, да би 1971. године тадашњи владика нишки Јован наложио да се зидови окрече и осликају нове фреске. Црква је због оштећења реновирана 1998. године. Налази се у ширем центру Нишке Бање и представља духовно стециште Бањаца, али и свих туриста који желе да се молитвом у овом храму духовно окрепе.

5. ПРИРОДНА ДОБРА, ЗАШТИЋЕНА ПРИРОДНА ДОБРА И СПОМЕНИЦИ ПРИРОДЕ КАО ТУРИСТИЧКЕ ВРЕДНОСТИ

5.1. Бање

Природно лековити фактори, умерено континентална клима, термалне воде, природно минерално блато, гас радон карактеришу бање на територији Града Ниша.

5.1.1. Нишка Бања

Нишка Бања је бањско насеље у Градској општини Нишка Бања на подручју града Ниша у Нишавском округу. На 248 m надморске висине налазе се централни и највећи део насеља, док се нижи део налази у долини реке Нишаве.

Градска општина Нишка Бања једна је од пет градских општина у Нишу, која броји близу петнаест хиљада становника. У састав ГО Нишка Бања спадају Нишка Бања, Насеље Никола Тесла, Јелашница, Прва Кутина, Горња и Доња Студена, Лазарево село, Радикина бара, Раутово, Куновица, Банцарево, Чукљеник, Сићево, Осторвица, Просек и Равни До.

Од свих бања у Србији, Нишка Бања има најповољнији и најпрометнији положај. Налази се на југоистоку Србије, поред магистралног правца Београд - Ниш – Софија - Истанбул, удаљена 10 km од Ниша и 250 km од Београда. Тренутно се ради на изградњи аутопута Ниш - Софија (Коридор 10), што ће несумњиво допринети већем развоју како иностраног тако и транзитног туризма у Нишу и Нишкој Бањи. Велики међународни значај данас има и аеродром „Константин Велики Ниш“ у Нишу, удаљен 14km од Нишке Бање, који доприноси повећању доступности простора и јачању туристичког промета у Нишкој Бањи.

Природни лековити фактори у Нишкој Бањи су блага, умерено-континентална клима, термоминералне воде, природно минерално блато и лековити гасови. Лековите воде, које извиру са пет извора („Главно врело“, „Сува бања“, „Школска чесма“, „Бањица“ и „Пасјача“), које се користе за лечење и уживање још из доба Римљана, припадају групи земноалкалних хомеотерми (36-38° С), благо минерализованих, слабо радиоактивних са капацитетом од 56 литара у секунди.

Основна делатност, али и вид туризма по коме је Нишка Бања препознатљива у Србији, је здравствени туризам. Лечење у Нишкој Бањи се обавља купањем у радиоактивној води, пијењем минералне воде и инхалирањем, затим електротерапијом, кинезитерапијом и пелоидотерапијом.

Носилац лечења у Нишкој Бањи је Институт за превенцију, лечење и рехабилитацију реуматичних и срчаних болесника који је у саставу Медицинског факултета и има бројну екипу лекара и техничког медицинског особља. Институт располаже смештајним капацитетом од петсто шездесет лежачева, који је попуњен током целе године. Осим бројних програма лечења, у Институту можете користити и низ велнес и спа програма који помажу вашем телу и души да успоставе хармонију са природом и ослободе се стреса.

Поред здравственог вида туризма, у Нишкој Бањи су развијени и низ комплеметарних облика туристичког промета, међу којима треба поменути спортско - рекреативни, манифестациони, транзитни, конгресни, излетнички и екскурзиони туризам.

На територији ГО Нишка Бања налазе се Сићевачка клисура, атрактивни кањон Нишаве са ретком флором и фауном, Јелашничка клисура, специјални резерват природе, Бојанине воде, популарно излетиште и ски - центар, пећине Мала и Велика Баланица, места у којима су пронађени људски остаци и алати стари и до петсто хиљада година и још много атрактивних места које вреди посетити.

Близина значајних природних вредности ствара велику перспективу развоја екстремних спортова. На територији ГО Нишка Бања, налази се већи број терена за бављење екстремним спортовима - параглајдингом, спортским пењањем, алпинизмом, мото - кросом, кајаком на брзим водама, рафтингом, вожњом џиповима и брдским бициклизмом.

5.1.2. Бања Топило

На територији Ниша налази се и Бања Топило (25 km од Ниша) у долини Топоничке реке. Топла, минерална вода од 34 °С извири из око 18 извора. Вода се користи у терапеутске сврхе и помаже код лечења реуматских болести и болести нервног система, код хроничних обољења желуца, запаљења жучне кесе, бубрега и мокраћних канала.

5.2. Заштићена природна добра и споменици природе

Увидом у Централни регистар заштићених природних добара и документацију Завода за заштиту природе Србије утврђено је да се на територији града Ниша налазе следећа заштићена природна добра: Парк природе „Сићевачка клисура“, Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“, Специјални резерват природе „Сува планина“, Парк шума „Каменички вис I“, Споменик природе „Церјанска пећина“, Споменик природе „Палиначка слатина“.

На подручју Града Ниша налазе се појединачна стабла под заштитом, као споменици природе: Споменик природе „Цер запис у Лесковику“; Споменик природе „Запис у Лесковику“; Споменик природе „Бели дуд у Нишкој Бањи“; Споменик природе „Храст лужњак у Доњој Трнави“; Споменик природе „Рајковићев храст“; Споменик природе „Храст запис крај Бањичког језера“; Споменик природе „Новоселски брест запис“; Споменик природе „Дуд запис у Медошевцу“.

5.2.1. Парк природе Сићевачка клисура

Парк природе „Сићевачка клисура“, утврђен Уредбом о заштити Парка природе „Сићевачка клисура“ („Службени гласник РС“, бр. 16/2000) налази се у источној Србији на територији града Ниша и Општине Бела Паланка. Нишава је између Сврљишких планина и Суве планине усекла величанствену, 17 километара дугу Сићевачку клисуру, која представља јединствен природни резерват. Тесне, готово вертикалне камене литице издижу се изнад реке Нишаве и достижу 400 m висине. Сићевачка клисура се одликује обиљем крашких облика рељефа. Композитну клисуру сачињавају Просечка клисура, Островичка котлина и Градиштански кањон, на чијим се литицама гнезди строго заштићена врста птица, сури орао (*Aquila chrysaetos*). Подручје је значајно станиште балканских ендемичних биљака, српске и Наталијине рамонде (*Ramonda serbica* и *Ramonda nathaliae*) али и других ретких биљних и животињских врста. Такође, Сићевачка клисура представља најсеверније природно станиште медитеранске лековите биљке - жалфије (*Salvia officinalis*). Парк природе „Сићевачка клисура“ обухвата 7.746 хектара.

На подручју Сићевачке клисуре налазе се бројни споменици културе – средњовековни православни манастири попут манастира Свете Петке у селу Островица, манастир Свете Богородице у Сићеву, који је саграђен 1644. године, разне цркве попут цркве Светог Пророка Илије, те остаци чувеног римског пута *Via militaris*. На Нишави су изграђене и две хидроелектране: Сићево и Света Петка из 1908. године, које су међу најстаријим хидроелектранама у Србији и још и данас „осветљавају“ улице Ниша. Сићевачка клисура својим посетиоцима, уз уживање у културно-историјским знаменитостима, пружа могућности за лов, риболов, вожњу кајака на брзим водама, рафтинг, шетњу предивном природом, алпинизам, планинарење и параглајдинг.

Кроз Сићевачку клисуру пролазили су стари и веома важни путеви, као што је *Via militaris*, чувени римски пут, као и стари турски пут под називом Цариградски друм. Недавно је овај део Србије постао изузетно занимљив археолозима и антрополозима, јер је у Сићевачкој клисури откривено палеолитско насеље, које сматрају најбогатијим на Балкану. Пећине Велика и Мала Баланица представљају изузетно значајна налазишта. У Великој Баланици су откривени бројни артефакти, остаци фауне и ватришта из средњег палеолита, док је у Малој Баланици, испод слоја са средњопалеолитским артефактима, нађена вилица фосилног човека. Помоћу физичко-хемијског датовања утврђено је да је минимална старост вилице из Мале Баланице 397.000 – 525.000 година и да спада међу најстарије остатке људских предака (хоминима) у Европи. Фосил је опредељен у групу *Homo heidelbergensis* и послужио је као основ за редеофинисање ове групе. У Великој Баланици је, у слоју чија старост достиже 300.000 година, откривена зона горења са животињским костима, окресаним артефактима и људским остацима.

Због живописних предела, очуваних геоморфолошких особина и природних вредности са претежно очуваним природним екосистемима и јединственом флором и фауном, заједно са осталим деловима Сићевачке клисуре, проглашена је за Парк природе II категорије заштите. Као заштићено подручје са значајним еколошким и културним добрима, подручје је намењено очувању укупне геолошке, биолошке и предеоно разноврсности Србије и задовољењу научних, образовних, духовних, естетских, културних, туристичких, здравствено-рекреативних потреба и осталих делатности усклађених са традиционалним начином живота на овом простору и начелима одрживог развоја.

5.2.2. Специјални резервати природе Јелашничка клисура и Сува планина

Јелашничка клисура географски припада Сувој планини, и налази се на њеним крајњим обронцима у самом подножју планине, на подручју Градске општине Нишка Бања. У време Римљана војни пут “Вија Милитарис” просечен је у три правца; један од правца пружања овог пута био је високо постављен делом кроз Сићевачку клисуру, а задржао је свој значај и у време Турака, о чему сведоче и данас видљиви остаци стратешких ознака уклесаних у стене. Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“ утврђен Уредбом о заштити Специјалног резервата природе „Јелашничка клисура“ („Службени гласник РС“, бр. 9/1995) и налази се на простору К. О. Чукљеник и К. О. Јелашница, Град Ниш. Површина резервата природе Јелашничка клисура износи 115,73 ha. Јелашничка клисура је дуга само 4 km и њена највећа ширина износи свега 30 метара. У Јелашничкој клисури можете видети камена дела природе: занимљиве стене, доломитске стубове, зубце, чуваце и прозорце. У Јелашничкој клисури се смењују планинска, медитеранска и умерено-континентална клима.

Клисура је уска, са стрмим странама, богата морфолошким орнаментиком. Подручје је под заштитом ради очувања станишта бројних реликтних и ендемичних врста, а посебно биљних врста, српске и Наталијине рамонде (*Ramonda serbica* и *Ramonda nathaliae*), које су и симбол клисуре. Специјални резерват природе „Јелашничка клисура“ ставља се под заштиту ради очувања станишта и 39 мезијских, 20 балканских и шест илирских ендема и очувања посебно природне вредности коју чини клисура Јелашничке реке са богатом и разноврсном морфолошким орнаментиком. Иако невелика, Јелашничка клисура поседује неколико лепих места за камповање и пикник. Кроз Јелашничку клисуру пролази река Студена, која је истински хладна, баш као што јој име каже. Кроз Јелашничку

клицуру води узан пут до Бојаниних вода, излетишта на Сувој планини. Поред лепих стена Јелашничке клисуре, интересантан је и водопад Рипалка, као и остаци римских утврђења. Планинарско-алпинистички клуб из Ниша је, у сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије, уредио пењалиште у природној стени.

Специјални резерват природе **Сува планина** утврђен Уредбом о заштити Специјалног резервата природе Сува планина („Службени гласник Републике Србије“ бр. 72/2015) налази се под заштитом ради очувања природних вредности. Сува планина по својим морфолошким обележјима представља упечатљив и лако препознатљив масив. Ово подручје ризница је изузетних геолошких, геоморфолошких, биолошких, историјских и естетских вредности. Посебну вредност представља специфичан крашки рељеф са врло стрмим падинама, дубоким јамама и многобројним облицима краса. Сува планина представља један од центара биодиверзитета источне Србије. Одликује се изузетним флористичким и фаунистичким диверзитетом који се очитује великим бројем врста, а значајно учешће у том броју чине ендемичне, реликтне, строго заштићене и заштићене врсте биљака и животиња.

5.2.3. Споменици природе Лалиначка слатина, Церјанска пећина и др.

Споменик природе „**Лалиначка слатина**“ утврђен Одлуком о проглашењу Споменика природе „Лалиначка слатина“ („Службени лист Града Ниша“, бр. 74/2015) налази се под заштитом ради очувања природних вредности. Слатине спадају у ред фрагилних и веома угрожених станишта. Генерално, представљају специфичне екосистеме које одликује присуство карактеристичне флоре и вегетације. Поред фрагилности, друга особина слатинских станишта је фрагментарност њихове појаве на нашим просторима. Из тог разлога ареале врста везаних за таква станишта карактерише изразита расцепканост. Ово подручје представља један од важнијих центара биодиверзитета у Србији.

Споменик природе „**Церјанска пећина**“ утврђен Уредбом о заштити Споменика природе „Церјанска пећина“ („Службени гласник Републике Србије“ бр. 5/1998). СП „Церјанска пећина“ налази се под заштитом ради очувања морфолошких и хидролошких облика (пећина, врело, понор, крашка јама и др.), разноврсности форми, величина, боја и састава пећинског накита, монументалности пећинских канала и дворана и богатства пећинске фауне.

Церјанска пећина је удаљена од Ниша 14 km и смештена је у ширем простору излетишта Каменички вис. Њена дужина најновијим открићима не представља јединствени канал, већ систем, јер је откривен нови улаз у пећински систем код села Кравље. Дужина пећинског система, према најновијим подацима, износи 7.125 m, претпоставља се да ће новим истраживањем систем Церјанских пећина прећи са другог места најдужих пећина у Србији на прво. Године 1998. проглашена је за Споменик природе и стављена под заштиту државе.

Заштићено подручје састоји се из четири спелеолошка објекта укупне површине 63,9639 ha, на коме се установљава режим II степена заштите. Од целокупне површине, 50,6% заузима Понорска пећина Провалија, 27,3% Понор Церјанска пропаст, 16,0% Повремено сифонско врело и 6,1% Крашка јама изнад врела.

Богатство, разноврсност форми, величина боја и састав пећинског накита изражена је у виду сталактита и сталагмита, китњастих салива, таласастих драперија, пећинских корала и других форми, при чему изузетну вредност представљају хеликтити. Споменик природе „Церјанска пећина“ одликује се развијеним, али недовољно истраженим биодиверзитетом.

5.3. Излетишта

На подручју Ниша свако од заштићених природних добара представља атрактивно излетиште. Нека су се издвојила као таква: Каменички вис (планина Калафат, део Сврљишких планина), Бојанине воде на Сувој планини, језера – Облачинско и Крајковачко, клисуре – Сићевачка и Јелашничка; завршетком изградње Коридора 10 и измештањем ауто-пута клисуре постају много значајније туристичке дестинације), затим извори топле воде – Нишка Бања, Островичка и Пасјачка бањица, врела (Душничко, Дивљанско, Видриште у Миљковцу). Ови потенцијали нису довољно искоришћени за развијање излетничког туризма као туристичког производа, поред осталог и због тога што ова места нису уређена за коришћење у наведене сврхе и због **непостојања саобраћајне инфраструктуре** (добрих путева, бицикличких стаза, успостављања сезонског градског превоза...).

5.3.1. Парк шума Каменички вис I

Парк шума **Каменички вис I** утврђена је Одлуком о проглашењу шума у друштвеној својини за шуме са посебном наменом Парк-шума на Каменичком вису, Скупштине општине Ниш, бр. 01-267/90-II-4 од 19.09.1990. године. Парк шума Каменички вис I налази се на територији К. О. Каменица, Град Ниш, на Каменичком вису.

Каменички вис (око 800 m н.в.) је излетиште у непосредној близини Ниша, удаљено 14 km од центра града. Током зиме, место нуди могућности за зимске спортове, са ски-стазом дугом 350 m, стазом за санкање и два ски-лифта. Релативно скоро, на овој дестинацији је изграђен и видиковац (осматрачница) са телескопом за посматрање града Ниша и околине.

5.3.2. Бојанине воде и друга излетишта

Бојанине воде, излетиште на Сувој планини у оквиру заштићеног подручја, удаљено 25 km од града, има ски-стазу дугу 900 m, са висинском разликом од 320 m, на којој је инсталиран ски-лифт типа „тањирача“. Стаза је погодна за такмичења у слалому.

5.3.3. Паркови

Парк Чаир смештен је у самом језгру града Ниша, на површини од 16,4 хектара. Цео комплекс Чаир чине два дела, у једном делу је велика зелена површина, док други део чине спортско-рекреативни садржаји (клизалиште, отворени и затворени базени, фудбалски терени, фитнес центар). Управо због богате вегетације и бујног зеленила Турци су му дали име Чаир што у преводу значи башта. Специфичности овог парка доприноси не само импресивна величина, већ и аутентична вегетација топола, јаблана и платана. Све парковске површине на територији града Ниша приказане су у табели 7.

Табела 7. Паркови града Ниша

Редни бр.	ОБЈЕКАТ	ТРАВЊАЦИ	ЦВЕТЊАЦИ	РУЖИЧЊАК	ТРАЈНИЦЕ	ШИБЉЕ	СТАЗЕ	ЖИВИЦА	ИВИЦЕ СТАЗА	ИВИЦЕ ЦВЕТНИХ ПОВРШИНА	ИВИЦЕ ТРАВЊАКА	ЖИВИЦЕ ОД ТУЈА	ЖИВИЦЕ ОД ЛИГУС ТРУМА	ЖИВИЦЕ ОД ШИМШИРА	ДРВОРЕД
		m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ²	m ¹	m ¹	m ¹	m ¹	m ¹	m ¹	m ¹	Ком.
1	ПАРК КОД ЖЕЛ. СТАНИЦЕ	3.067	186	60	50	1.266	1.006	158	550						
2	ПАРК КОД ОЗРЕНА	5.075	98			302	1.650	145	1.860						
3	СКВЕР НА ТРГУ М. СТАНИМИРОВИЋА	3.314	186			282	951	100	704	100					
4	СКВЕР КОД ЖТП И ПРАВНОГ ФАК.	388		45		608		35		195					
5	ПАРК НА ТРГУ КРАЉА АЛЕКСАНДРА	6.150	214				3.389		1.336	166					
6	СКВЕР НА ТРГУ П. СТОЈКОВИЋА	1.218	118			20				390					
7	СКВЕРОВИ/ МАРГЕР, 14 ОКТ., МУП	1.206	55	40		40	300	80		280					
8	СКВЕРОВИ/ СО, ЕЛЕКТ.МЕТАЛ, СТ.СРБ.	1.600	156			58	234	30		344					
9	ПАРК ЧАИР	97.771	412	1.000	100	8.660	15.815			450	7.620	741			
10	СКВЕР КОД Н. ПОЗОРИШТА	876	80	78				60		420					
11	ПАРК КОД АПЕЛАЦИОНОГ СУДА	1.400	48			50	1.265			437					
12	СКВЕР ФИЛИП КЊАЖИЋ	2.300	15			157	378			328					
13	ПАРК КОД НИШАВЕ	11.236	314		70	1.030	4.850				2.450				
14	ПАРК НА ТРГУ КРАЉА МИЛАНА	2.629	468		17	240	1.393		762						
15	КЕЈ ЖИВОТЕ ЂОШИЋА	810	50	150			4.500			906					
16	ЗЕЛ. ИСПРЕД ТВРЂАВЕ, УН. И НИШАВЕ	1.784	115			100	200	34		48	250				
17	ПАРК ЂУКА ДИНИЋ	1.973	70		71	570	372	135		56	302				
18	ПАРК КОД ПИЈАЦЕ	3.916					972	90			638				
19	ПАРК У ТВРЂАВИ	40.000	264	142			10.000	14		115	350				
20	ТРГ УЧИТЕЉ ТАСЕ	10.109	180						260						
21	БУГАРСКА ГРОБНИЦА	4.700				200	300			120		200	71		
22	ЛОГОР 12. ФЕБРУАР	9.916				220	300	145		700					
23	УЛИЧНИ СКВЕРОВИ	9.569	205	79	81	445				680					
24	УЛИЧНИ ТРАВЊАЦИ	19.183		285	110			7.610		4.433					
25	УЛИЧНИ ДРВОРЕД														3.000
26	ПАРК МИЛКЕ ПРОТИЋ														
	УКУПНО ЗА НИШ	231.146	3.216	1.879	499	14.248	47.875	8.636	5.528	935	20.843	741			
27	ПАРКОВИ У НИШКОЈ БАЊИ	65.637	997	1.200			26.500	797		600	7.000				
	УКУПНО ЗА НИШ И НИШКУ БАЊУ	296.783	4.213	3.079	499	14.248	74.375	9.433	5.528	1.535	27.843	741			

6. ГРАДСКЕ МАНИФЕСТАЦИЈЕ КАО ТУРИСТИЧКЕ ВРЕДНОСТИ

Јавне градске манифестације у области културе су оне које својим значајем и садржајима афирмишу Град и задовољавају културне потребе грађана Ниша.

Одлука о манифестацијама и програмима у области културе од значаја за Град дефинише све битне одреднице везане за сваку манифестацију посебно. Сталне градске манифестације дефинисане Одлуком су:

- Фестивал глумачких остварења домаћег играног филма **Филмски сусрети**
- **Интернационалне хорске свечаности**
- **Ликовна колонија Сићево**
- **Међународна књижевна колонија Сићево**
- Нишке интернационалне музичке свечаности **Нимус**
- Фестивал дечије музике **Мајска песма**
- Музички фестивал **Нисомнија**
- Интернационални џез фестивал **Нишвил**
- **Новогодишњи концерт**
- Међународни фестивал хорске духовне музике **Музички едикт**.

Фестивал глумачких остварења домаћег играног филма **Филмски сусрети** је концептуално оригинална филмска манифестација која сваке године у последњој трећини августа, у изванредном амбијенту Летње позорнице у Нишкој тврђави, презентује дугометражне игране филмове настале у домаћој продукцији током претходне кинематографске сезоне. Фестивал је основан 1966. године и такмичарског је карактера. Организатори и реализатори Фестивала су Нишки културни центар и Удружење филмских глумаца Србије.

Интернационалне хорске свечаности су музичка манифестација посвећена аматерском хорском појању и такмичарског је карактера. Хорске свечаности су као фестивал основане 1966. године и одржавају се сваке друге године у првој половини јула на Летњој позорници у Нишкој тврђави. Организатор и реализатор Хорских свечаности је Нишки културни центар у сарадњи са Нишким симфонијским оркестром.

Ликовна колонија Сићево је ликовна манифестација међународног карактера. Ликовна колонија је основана 1905. године и одржава се сваке године почетком септембра у Сићеву. Организатор и реализатор Колоније је Галерија савремене ликовне уметности Ниш.

Међународна књижевна колонија Сићево је манифестација у области књижевности основана 1991. године, а одржава се сваке године средином септембра у живописном амбијенту села Сићева. Организатор и реализатор Колоније је Нишки културни центар.

Нишке интернационалне музичке свечаности **Нимус** манифестација су симфонијске, камерне, хорске и реситал музике. Међународног су карактера, а основане су 1975. године. Нимус се одржава сваке године у октобру и новембру у сали Нишког симфонијског оркестра и другим концертима просторима у граду. Организатори и реализатори Нимуса су Нишки симфонијски оркестар и Нишки културни центар.

Фестивал дечије музике **Мајска песма** такмичарска је манифестација аматерског дечијег стваралаштва, а окупља децу предшколског и школског узраста до петнаест година старости. Фестивал је основан 1974. године и одржава се сваке године у мају. Организатор и реализатор Фестивала је Дечији центар.

Музички фестивал **Нисомнија** је манифестација стваралаштва у области популарне музике. Основана је 2002. године и има међународни карактер. Фестивал се одржава на простору Нишке тврђаве сваке године у току лета. Организатор и реализатор овог фестивала је Нишки културни центар.

Организовање џез фестивала у Нишу датира од 1981. године, а **Нишвил џез фестивал** непрекидно траје од 1995. године. Од 2006. године **Нишвил фестивал** се одржава на отвореној сцени (Летња позорница). Од 2009. године главни програм **Нишвил џез фестивала** одвија се (у првој половини августа) на великом платоу Нишке тврђаве, а и већина многобројних пратећих (позоришних, филмских и музичких) програма, као и изложбе, ликовна колонија и Стрипорама дешавају се у Нишкој тврђави.

Новогодишњи концерт бечких валцера одржава се сваке године средином јануара, око Српске нове године. Манифестација постоји од 1996. године.

Међународни фестивал хорске духовне музике **Музички едикт** одржава се бијенално, сваке непарне године у јуну. Организатор је Црквено-певачка дружина „Бранко”, а фестивал се одржава од 2009. године.

Међународни музички фестивал **Константинус** је врхунски музички догађај, међународни скуп највиших уметничких достигнућа из области музичке уметности који стимулише музички, културни и економски развој Града Ниша и региона. Фестивал се одржава прве недеље јуна, почев од 2010. године.

Градска слава, Дани Светог цара Константина и царице Јелене, одржавају се од 1. до 5. јуна сваке године. Град Ниш неколико дана разним спортским, научним и културним догађањима подсећа на једног од најзнаменитијих рођених Нишлија, цара Константина Великог и његову мајку царицу Јелену.

Јавне градске манифестације се финансирају средствима из буџета Града, надлежног министарства, из прихода од продатих улазница, од спонзора, донатора и из других извора, у складу са законом.

Међународни сајам туризма и активног одмора представља, након београдског сајма, најперспективнији сајам из области туризма у Србији. Сваке године у простору хале „Чаир“ своју понуду и програме презентују бројне туристичке организације, туроператори и туристичке агенције из Србије, Грчке, Македоније, Бугарске и Мађарске; хотелијери, етно домаћинства, спа центри и организатори манифестација. Специфична оријентација везана за промоцију активног одмора, као све популарнијег вида туризма, доводи на сајам и клубове екстремних спортова, организаторе активног одмора и авантура у природи. Захваљујући добром досадашњем одзиву, пратећи догађај ове манифестације су и дегустација гастрономских специјалитета и вина.

Улични фестивал **ПозитивНИ** већ неколико године заредом шири позитивне вибрације у граду. У карневалској атмосфери своје умеће представљају бројни сликари, музичари, спортисти, дечији хорови, луткари, акробатске групе, жонглери, мађионичари, штулаши... Душановом улицом тог дана одјекују различити музички правци - од класичне музике, преко хитова 80-их које са плоча „врте“ нишки ди-џејеви, до сјајних „трибјут“ бендова који нас музиком ЕКВ-а, Квина или Битлса враћају у нека „добра стара времена“. На преко 40 пунктова одржавају се бројне радионице и такмичења за децу, од којих су најинтересантнији такмичење у брзом премотавању касета, трка у џаковима, играње ласташи, ткање на разбоју... Прави светски, улични фестивал са великом дозом јужњачког шарма.

Првобитна идеја професора и ученика гимназије „Светозар Марковић“ да се ученицима приближи наука и важност едукације прерасла је у озбиљан фестивал **Наук није баук**, који је прошле године окупио више од 1 000 учесника, имао преко 80 поставки, 16 предавања и више од 25.000 посетилаца. Интересантна предавања и поставке попут: „Левитација - машта или стварност?“, „Кад порастем, бићу киборг“, „Ко каже да молекули не воле да се тркају?“, „Занимљива генетика“, „Светлост и њени хирови“ и „Древна писма и језици“ допринели су да фестивал сваке године буде све интересантнији и посећенији.

Међународни студентски фестивал фолкора, чији је организатор Студентски културни центар, има за циљ да грађанима Ниша и југоисточне Србије приближи народно стваралаштво и различите националне културе земаља учесника, као и да представи међународној јавности богату културну баштину нашег краја. Фестивал се организује по принципима ЦИОФФ-ових фестивала и сваке године окупља студентске фолклорне ансамбле из 5 до 7 земаља.

Међународни студентски позоришни фестивал Urban Fest, од 1. до 5. септембра, већ тринаест година у Нишу окупља театре младих из Србије и регионалних земаља (Бугарска, Македонија, Република Српска, БиХ, Грчка). Десет представа на отвореном, у урбаном амбијенту свих пет градских општина, на просторима који се иначе не користе у те сврхе, нуде несвакидашњи културни доживљај и у визуелном и у садржинском смислу, о чему сведоче хиљаде гледалаца из године у годину.

Градска општина Медијана реализује манифестације: Ломљење чеснице 6. јануара, Дочек православне нове године 13. јануара, Богојављенско пливање, Обележавање школске славе 27. јануара, Лазарева субота, Видовданска академија, Почетак школске године 1. септембра – Поклони за прваке, „Медијана фест“, Међународни фестивал стрипа „Медијана Нифест“, Медијана фестивал дечјег стваралаштва и стваралаштва за децу, „Медијана Балкан“ рок фестивал.

Градска општина Палилула реализује манифестације „Палилулско вече“, етно-културну манифестацију „Покладе“, туристичко-културни догађај „Лазарице“, Међународну смотру археолошког и еколошког филма „Екополис фест“ и друге.

Градска општина Нишка Бања реализује етно-манифестацију „Пихтијада“, Велики летњи фестивал, Јелашничко културно-спортско лето, етно-фестивал „Поткапина“ и Дане вина и мерака.

Градска општина Пантелеј реализује манифестације Међународни сајам старих заната, етно-манифестације „Матејевачка бербачка“ и „Свети Трифун“ и Међународну дечју колонију анимираног филма „Пантелеј“, Шакалијада, Надигравање, Бекство у природу, Шутинг рели, Сафари куп, Рафтинг, Пантелејски дани, НИФЕСТ, Фер плеј Пантелеј, Пантелејски фудбалски трофеј.

Градска општина Црвени Крст реализује манифестације Фестивал поезије младих „Песнички Миљковац“, Витешки фестивал „Заштитници Тврђаве“, Песнички караван и песничку манифестацију „Сретања“.

На територији града и градских општина организује се велики број **спортских манифестација**: Маунтин-бајк трка „Трофеј Константин“, Трка са препрекама „The Maze“, Светски куп у параглајдингу, Маунтин-бајк маратон на Сувој планини, планинска трка „Соколов пут 2017“, „Медијана спортфест“, Ускршњи мини-баскет фестивал, Бициклически куп „Црвени крст“, Меморијални турнир у великом фудбалу „Предраг и Драга“.

7. SWOT АНАЛИЗА

SWOT (Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) анализа представља анализу снага, слабости, могућности и претњи. То је предуслов за сам процес стратешког планирања – дефинисање општих и посебних циљева, програма и пројеката. Ове техника омогућава:

- Екстерну анализу – анализу шанси које нам се пружају за туристички развој. У складу са основама које су постављене Стратегијом туризма Републике Србије, ресурсе је неопходно усмерити на изградњу и неговање сопствених дугорочних потенцијала иза којих ће стајати препознатљиви туристички производи. Поред тога, екстерном анализом сагледане су претње – ризици који су могући у процесу спровођења стратегије туризма.

Као претња је идентификовано све оно што је изван утицаја заједнице, као што су промене на међународном и државном плану – законодавне, друштвене и политичке промене, јачање конкурентских дестинација и демографска кретања.

- Интерну анализу – анализу снага и предности којима заједница располаже и сопствених слабости које могу угрозити развој туризма. Код интерне анализе веома је важна објективност и сагледавање унутрашњих проблема из различитих перспектива.

Табела 8. SWOT анализа туризма за Град Ниш

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - повољан геостратешки положај у Србији, Балкану, и Јужној Европи - саобраћајно чвориште друског и железничког саобраћаја који повезују Балкан са централном и западном Европом, Влашку низију и Поморавље са Јадраном, Егејским и Црним морем - раскрсница европских коридора, основни саобраћајни потенцијал јесте Паневропски саобраћајни коридор који са ауто-путевима Е-75 и Е-80 и железничким пругама Е-85 и Е-70 представља окосницу шире европске саобраћајне мреже. - постојање цивилног аеродрома „Цар Константин“ - природни ресурси и споменици бурне историје, (планинско подручје, термалне воде, тврђава, археолошка налазишта, Нишка бања, Церјанска пећина, Сићевачка и Јелашничка клисура) - брда и планине на самом ободу града која пружају изванредан потенцијал за туризам специјалних интереса - културно-историјско наслеђе различитих епоха и култура - родни град римског цара Константина Великог - препознатљива непосредност јужњачког духа становништа – изразита гостопримљивост, мераклијско уживање, аутентична јужњачка музика и гастрономски специјалитети - међународно и национално позиционирани професионално организовани многобројни догађаји који подижу свест о Граду Нишу као атрактивној туристичкој дестинацији - вишедеценијска традиција организованог 	<ul style="list-style-type: none"> - непостојање туристичког брэнда и препознатљивог туристичког производа - недовољно развијена туристичка инфраструктура - недостатак урбанистичко-планских докумената и пројектно-техничке документације за изградњу објеката и инфраструктуре из области туризма - недостатак смештајних капацитета највише категорије - недостатак смештајних капацитета планинарских домова - недовољно, у пракси реализовано одређење о значају туризма као битног фактора укупног економског развоја, повећања запослености и профитабилне привредне делатности - непоштовање мера заштите у заштићеним подручјима природе, објеката и споменика под заштитом, загађивање околине и деградације простора и недовољна координација развоја туризма и заштите животне средине - недовољно прилагођена туристичка сигнализација и обележавање назива улица и значајних институција у туристички атрактивним деловима града на начин разумљивији страним туристима (истовремено ћирилично и латинично писмо) - недовољно улагње у одржавање и доступност природних и историјских добара од значаја за туристичку понуду Града - недовољна посвећеност домицилних туристичких агенција усмерених на довођење туриста у Ниш - недовољне пројектне активности - застарели алати промоције и маркетинга

<p>бањског туризма</p> <ul style="list-style-type: none"> - конкурентне цене ванпансионске потрошње - постојање Туристичке организације Ниша - континуирани тренд раста туристичког промета - постојање дипломатских представника- почасних конзула Мађарске, Словачке, Француске, Енглеске и Аустрије - постојање логистичке подршке у сфери напредних технологија 	
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - стварање услова на националном нивоу за јачање ЈПП у циљу обимнијих страних улагања у здравствени туризам, изградњу нових објеката, хотела, друге туристичке инфраструктуре и сл. - убрзање процеса интеграција Републике Србије у ЕУ и могућност коришћења великог броја програма и пројеката подршке и финансирања активности у туризму - укидање виза и визне олакшице за поједине земље и поједностављивање издавања виза на граници - динамичан раст и развој авио-саобраћаја и Аеродрома „Константин Велики“ (нове дестинације и нове авио- компаније) - јачање регионалне сарадње и креирање регионалних туристичких производа (са заинтересованим земљама региона) у циљу бољег позиционирања туристичке понуде и привлачења туриста - потпуни завршетак ауто-пута и железничке пруге на коридору X ка Бугарској и Македонији и потпуно укључење у међународни Паневропски саобраћајни коридор - постојање образовних институција у области туризма (средња школа и факултет) као базе туристичких кадрова - завршетак започетих инвестиција - реконструкција и ревитализација познатих нишких хотела - успостављање мреже туристичке сарадње уз директну подршку почасних конзулата и амбасада држава које заступају - коришћење доступних напредних технологија у домену електронике и ИТ .ја у циљу брендирања и промоције туризма. 	<ul style="list-style-type: none"> - утицај скромнијег економског раста у водећим светским економијама, флукуације валутних курсева - геополитичке тензије у ширем региону - тероризам и безбедоносни ризици - још увек недовољно релаксирани политичке тензије на Балкану и региону - изостанак реформи система управљања и координације у развоју индустрије туризма у Републици Србији (реформа ТОС-а, професионалних и гранских удружења, неконституисање управа туристичких подручја и дестинација, недовољно укључивање локалних заједница, удружења грађана и друштвених организација...) - неискоришћеност доступних средстава ЕУ предприступних фондова - неподизање нивоа знања и свести о модерним, светским трендовима промоције и брендирања

Swot анализа туризма за део региона југоисточне Србије

Регион југосточне Србије захвата подручја Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа, то је простор снажних емитивних, рецептивних и транзитних могућности, располаже великим туристичким потенцијалима који су неједнако активирани и искоришћени.

Табела 9. SWOT анализа туризма за део региона југоисточне Србије

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
1. Повољан географски положај	- непостојање туристичког бренда и свести о

- саобраћајно чвориште, коридор X, аеродром

- транзитни центар

2. Разноврсност природних богатства

- богатство подземних геотермалних и минералних вода као основ бањског туризма (Соко, Рибарска, Нишка, Куршумлијска, Сијаринска, Луковска, Пролом, Звоначка, Бујановачка, Јошаничка Бања..)

- недирнута пространства брда и планина која пружају изванредан потенцијал за туризам специјалних интереса (планинарске туре, пешачке туре, бициклизам, скијање, џип сафари, адреналински спортови, лов, риболов...)

(Копеонок, Јастребац, Озрен, Буковик, Ртањ, Лесковик, Сврљишке, Стара и Сува планина, Кукавица, Радан, Руј, Соколовица, Видовица, Пасјача, Селичевица, Тресибаба..)

- заштићена природна добра и паркови природе (Сићевачка и Јелашничка клисура, Ђавоља варош, кањон реке Јерме, Власина)

- језера (Бованско, Власинско, Завојско, Облачинско, Крајковачко, Барје, Брестовачко, Дивљанско, Врмџанско језеро)

- водопади на Старој планини (Ждрело, Рипаљка, Чунгуљски, Росомача, Тупавица....)

- пећине (Церјанска, Преконошка, Попшичка...)

- резервати природе и заштићене биљне и животињске врсте

3. Културно-историјско наслеђе различитих епоха и култура

- неолитска (Балаинац, Плочник...)

- антички локалитети (Медијана, Ромулијана, Царичин град, Соко град, Гамзиград, Корвинград...)

- средњовековни локалитети (Тврђаве Нишка, Пиротска, Хисар..)

- манастири и цркве (Липовац, Адровац, Свети Роман, Свети Илија, Поганово, Света Петка, Темска, Дивљански, Латинска, Концелска црква...)

- етно- села

- стара градска језгра-архитектонске целине као могућност за организацију city-break тура

4. предности боравака на овом подручју

- конкурентне цене ванпансионске потрошње

- чувено гостопримство и препознатљива непосредност јужњачког духа становништа

- здрава-органска храна и препознатљиви гастрономски специјалитети

- аутохтона јужњачка музика- мераклијско уживање

5. оригинални догађаји и манифестације са дугогодишњом традицијом

6. развијена образовна мрежа туристичког и угоститељског профила и профила који су

региону као туристичкој дестинацији

- недостатак регионалне визије и стратегије развоја туризма и недовољна повезаност локалних туристичких организација

- недовољно развијена и афирмисана, а још мање организована и повезана међуопштинска сарадња у оквиру Региона, као и са суседним општинама у Србији и Бугарској

- лоша повезаност туристичких дестинација и подручја са коридором X и путевима I и II реда

- недовољно развијена туристичка инфраструктура и супраструктура

- недовољна комунална опремљеност насеља без садржаја јавних служби

- недостатак пратећих садржаја на друмским саобраћајницама за потребе транзитних туриста

- недостатак туристичких центара и насеља

- недостатак спортско-рекреативне понуде

- низак степен искоришћености туристичких атракција и потенцијала- недовољна

комерцијализација туристичких производа на домаћем и иностраном тржишту

- заштите животне средине и санкционисање комуналних преступа

- недовољна и неадекватна туристичка сигнализација

- недовољна афирмација и постицање сеоског туризма, спорадичне иницијативе, скромни и

недовољно искоришћени капацитети, који се не користе током целе године

- лоше одржавање и презентација културних добара

- препознавање туризма као профитабилне привредне делатности

- недостатак квалификованих туристичких менаџера и водича

- недовољна комуникација локалних институција које учествују у креирању туристичког производа

подршка туризму - средње школе и факултети	
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - довршетак ауто-путева ка Бугарској, Македонији и повезивање са путним правцем ка Приштини - боље повезивање туристичких дестинација и подручја са коридором X и путевима I и II реда - јачање јавно-приватног партнерства - развој сеоског туризма - раст тражње за организацијом сајамских манифестација у јужној Србији - могућност коришћења фондова Европске уније - близина ски-центра на Копаонику и Старој планини - јасно дефинисање туристичког бренда, производа и дестинације - организовање тематских тура (амбијенталне, панорамске, бањске, манастирске, спортско-рекреативне, гастрономске, винске, еколошке, алпинистичке, спелеолошке...) по узору на савремене светске туристичке трендове и стандарде - могућност формирања регионалних и дестинацијских менаџмент организација - промоција и интернационализација туристичке понуде - повећање смештајних капацитета нарочито квалитетних категорија смештаја - проширење целогодишње туристичко-рекреативне понуде - развијање система фискалних, кредитних и других субвенција које би привукле тржишно предфинансирање и улагање у развој туризма 	<ul style="list-style-type: none"> - могућа нестабилна политичка и економска ситуација у региону - јачање конкурентских дестинација - неповољна демографска структура становништва - пражњење одређених планинских подручја - неадекватна образовна структура становништва - недовољна и неадекватна обученост туристичких и угоститељских радника - недовољна сарадња општина и самих округа у оквиру региона, као и са суседним регионима - недовољна прекогранична сарадња - недовољна подршка Републике

Табела 10. SWOT анализа за Нишку Бању

СНАГЕ	СЛАБОСТИ
<ul style="list-style-type: none"> - Вишедеценијска традиција бањског туризма - Повољан географски положај - Близина Града Ниша као саобраћајно чвориште (ауто-пут, железница и аеродром) и центар културних догађања - Природно лечилиште са радиоактивном водом - Воде овог природног лечилишта лече велики број болести (реуматизам, астма, срчана обољења...) - Природни лековити фактори (блага, умерено-континентална клима, термоминералне воде и природно минерално блато) - Институт „Нишка Бања” (Радон, Зеленгора, Терме) - Туристички објекти различитог садржаја - Парк-шума Коритњак, са уређеним трим стазама - Погодности за припреме и такмичења спортских екипа - У Нишкој Бањи се одржава међународно 	<ul style="list-style-type: none"> - Непостојање туристичког бренда и свести о Нишкој Бањи као туристичкој дестинацији - Недостатак локалне визије и стратегије развоја туризма - Недовољно развијена туристичка инфраструктура, недостатак инвестиција у туристичке садржаје - Непримењивање закона, контроле и казнене политике код инцидената на подручју заштићених природних добара (Сићевачка и Јелашничка клисура) и комуналних престапа у селима која се налазе или гравитирају ка овим природним добрима - Недовољна туристичка сигнализација - Лоше одржавање културно-историјских добара - Непрепознавање туризма као профитабилне привредне делатности - Недостатак квалификованих туристичких менаџера

<p>такмичење у параглајдингу (Коритник).</p> <ul style="list-style-type: none"> - У близини и на територији Нишке Бање се налазе три заштићена природна добра прве категорије (Сува планина, Јелашничка клисура и Сићевачка клисура), археолошки локалитети и историјска места. - У Сићевачкој клисури, над реком, диже се црква Свете Богородице. На удаљености од око четири километра од Сићева налази се манастир Св. Петка, а недалеко од Бање је манастир Св. Пантелејмон. - Сићевачка клисура је проглашена Парком природе. - Атрактивна клисура реке Нишаве је идеалан простор и за кајакаштво и међународна такмичења. - Јелашничка клисура проглашена је за Специјални резерват природе. Ендемски примерак су биљке Ramonda Serbica и Ramonda Natalie, које су овде пронашле идеалне услове за раст. - Сува планина се налази на 15 km источно од Ниша. Највиши врхови Суве планине су: Трем (1.810 m), Соколов камен, Мосор, Црни камен, Ширина и други. - Бојанине воде, излетиште на обронцима Суве планине - Конкурентне ванпансионске цене - Чувена гостопримљивост и гостољубивост становника Нишке Бање - Препознатљиви гастрономски специјалитети - Културни догађаји и манифестације са дугогодишњом традицијом - Постојање Туристичке организације Ниша (ТОН), средње туристичке школе и факултета за туризам - Погодни услови за афирмацију спортског и екстремног туризма 	<ul style="list-style-type: none"> - Недовољна комуникација локалних институција које учествују у креирању туристичког производа. - Недефинисани власнички и други односи између ГО Нишка Бања и републичких институција које раде на територији ове општине (Институт „Нишка Бања“) - Боравишна такса туриста и корисника бањског лечилишта (пријављивање и располагање средствима) - Смањени смештајни капацитети (затворени хотели) - Недостатак објеката трговине и услуга - Лоше стање „Старог купатила“ и спортских објеката - Неискоришћеност заштићених подручја као туристичких дестинација
МОГУЋНОСТИ	ПРЕТЊЕ
<ul style="list-style-type: none"> - Довршетак ауто-путева на коридору 10 ка Бугарској и Македонији - Јачање јавно-приватног партнерства - Могућност коришћења фондова Европске уније - Помоћ Републике Србије (ваучери) - Изградња аква-парка на локацији „Лозни калем“ 	<ul style="list-style-type: none"> - Могућа нестабилна политичка и економска ситуација - Јачање конкурентских дестинација (бање у региону) - Слаба економска моћ гостију.

8. ДЕФИНИСАЊЕ ПРИОРИТЕТА, ОПШТИХ И ПОСЕБНИХ ЦИЉЕВА

Након детерминисања рапосложивих природних и антропогених туристичких вредности и атракција, основних носилаца и актера развоја туризам, анализе снага, могућности, слабости и претњи за развој туризма, дефинисан је основни правац даљег развоја туризма на територији града Ниша.

Визија:

Град Ниш је препознатљива туристичка дестинација која има диференцирану понуду са развијеним туристичким производом, атрактивна за инвестиције и развој туризма заснован на концепту одрживог развоја.

9. ПРОГРАМСКО ОПРЕДЕЉЕЊЕ И КЉУЧНЕ ОБЛАСТИ У РАЗВОЈУ ТУРИЗМА

Приоритети, општи и посебни циљеви

Крајњи циљ идентификовања приоритета, општих и посебних циљева развоја туризма јесте унапређење конкурентности Града Ниша као туристичке дестинације. Модел за конкурентско позиционирање нарочито пажњу обраћа на обезбеђење конкурентности према квалитету туристичког производа, атрактивности пословног окружења и давању приоритета развоју сектора туризма у Граду. Идентификовани основни приоритети и општи циљеви представљају основу за усмеравање будућег развоја туризма у правцу унапређења конкурентности дестинације и привлачења већег броја туриста. Спецификовани посебни циљеви су у функцији креирања акционог плана којим би до 2020. године требало управљати на ефикасан и ефективан начин.

Представљени модел развоја чини редизајнирање туристичке политике Града Ниша чији значајнији ефекти могу да се очекују на крају актуелног и током наредног програмског периода. Од нарочитог значаја јесте успостављање модерне управљачке структуре за развој туризма која подразумева оснивање дестинацијске менаџмент организације (ДМО) чији би задатак био, не само обављање маркетинг активности, већ да на основу расположивих ресурса и досадашњег искуства усмерава будући развој туризма кроз процесе планирања, организовања и контроле спровођења планираних активности. Један од могућих модела јесте успостављање партнерства јавног и приватног сектора у циљу остварења заједничких интереса кроз развој Града Ниша као перспективне и атрактивне туристичке дестинације. На тај начин се обезбеђују бенефити за Град, приватни сектор, животну средину и локално становништво.

Приоритети развоја туризма Града Ниша за период 2018-2020. године

1. Развој туристичке дестинације – Град Ниш, Нишка Бања
2. Развој туристичког производа
3. Стварање амбијента атрактивног за инвестиције
4. Позиционирање Града Ниша као регионалног туристичког центра југоисточне Србије
5. Безбедност

Општи и посебни циљеви

1. Развој туристичке дестинације – Град Ниш

- 1.1. Унапређење организације, промоције и тражње туристичке дестинације
 - 1.1.1. Унапређење маркетинг активности за промовисање Ниша као туристичке дестинације
 - 1.1.2. Брендмирање Града Ниша као препознатљиве дестинације
 - 1.1.3. Промоција појединих облика туризма у граду Нишу у функцији повећања њихове атрактивности
 - 1.1.4. Унапређење управљачког модела за развој туризма у граду Нишу кроз ефикасније управљање туристичким ресурсима
- 1.2. Унапређење туристичке инфраструктуре у Нишу
 - 1.2.1. Израда урбанистичко-планских докумената и пројектно-техничке документације
 - 1.2.2. Изградња нових објеката
 - 1.2.3. Реновирање старих објеката
 - 1.2.4. Изградња и уређење туристичке инфраструктуре
 - 1.2.5. Постављање и прилагођавање туристичке сигнализације и ознака
 - 1.2.6. Улагање у изградњу нових споменика и туристичких атракција
 - 1.2.7. Спровођење активности на даљем унапређењу рада Аеродрома „Константин Велики“
 - 1.2.8. Заштита културних добара
 - 1.2.9. Естетско уређење града
 - 1.2.10. Идентификовање туристичких зона у граду Нишу
- 1.3. Животна средина
 - 1.3.1. Уређење, одржавање и унапређење животне средине

2. Развој туристичког производа

- 2.1. Повећање тражње за туристичким производом
 - 2.1.1. Кратки градски одмори (City break)
 - 2.1.2. Кружна путовања

- 2.1.3. Туризам специјалних интереса и активан одмор
- 2.1.4. Конгресни туризам и MICE (Meetings Incentives Congresses Events – Састанци Подстицаји Конгреси Догађаји)
- 2.1.5. Догађаји – манифестације
- 2.1.6. Здравствени туризам
- 2.1.7. Рурални туризам, планине и језера
- 2.1.8. Еко-туризам
- 2.1.9. Повећање смештајних капацитета
- 2.1.10. Категоризација приватног смештаја (кућа, станова, апартмана, соба, сеоских туристичких домаћинстава)
- 2.1.11. Образовање, едукација, пракса, сарадња школа, факултета са приватним сектором
- 2.1.12. Подржавање развоја малих и средњих предузећа која своје пословање базирају на локалној понуди, атракцијама и идентитету
- 2.1.13. Промовисање записаних и усмених предања и историјских чињеница које доприносе привлачењу туриста
- 2.1.14. Унапређење квалитета туристичког производа
- 2.1.15. Обезбеђивање програма обуке за стицање вештина за рад у сектору туризма, тако да понуда програма буде прилагођена потребама туристичких предузећа
- 2.1.16. Подстицање већег коришћења нове технологије (интернет, друштвене мреже) за промоцију туристичког производа

3. Стварање амбијента атрактивног за инвестиције

- 3.1. Јачање капацитета за очување позиције туристичког места прве категорије
 - 3.1.1. Осигурање одрживог коришћења природних и социо-културних ресурса

4. Позиционирање града Ниша као регионалног туристичког центра југоисточне Србије

- 4.1. Промоција потенцијала југоисточне Србије
 - 4.1.1. Оснивање регионалне туристичке организације

5. Безбедност

- 5.1. Систем безбедности у функцији развоја туризма
 - 5.1.1. Унапређење система безбедности у граду

10. АКЦИОНИ ПЛАН ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ПРОГРАМА РАЗВОЈА ТУРИЗМА ГРАДА НИША ЗА ПЕРИОД ОД 2018. ДО 2020. ГОДИНЕ

1. РАЗВОЈ ТУРИСТИЧКЕ ДЕСТИНАЦИЈЕ – ГРАД НИШ, НИШКА БАЊА

1.1. Унапређење организације, промоције и тражње туристичке дестинације

1.1.1. Унапређење маркетинг активности за промовисање Ниша као туристичке дестинације

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
1.1.1.1.	Организовање Међународног сајма туризма у Нишу	Град Ниш, Туристичка организација Ниша	2018, 2019, 2020.	Град Ниш (1.000.000 дин), учесници сајма, донације (укупно 3.500.000 дин)	Одржан сајам, број излагача и број посетилаца	Годишња програмска активност	1
1.1.1.2.	Мапирање туристичких потенцијала (хотели и угоститељство), историјских споменика и садржаја у култури на свеобухватан начин кроз Google Street View Trusted пројекат и успостављање нове позиције са комплетним садржајима на Google претраживачу	Партнери који су верификовани за рад на Google Street View Trusted пројекту	2018.	Пројектно суфинансирање (4.000.000 динара)	Број представљених услуга и садржаја у туризму, историјских споменика и садржаја у култури кроз Google Street View Trusted пројекат са комплетним садржајима на новим позицијама на Google претраживачу	Пројектна идеја	1

1.1.2. Брендирање Града Ниша као препознатљиве дестинације

1.1.2.1.	Брендирање и активна промоција Ниша као туристичке дестинације	Град Ниш, Туристичка организација Ниш	2018-2020.	Град Ниш	Препознатљивост града	Пројектна идеја	2
----------	--	---------------------------------------	------------	----------	-----------------------	-----------------	---

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
1.1.2.2.	Брендирање и активна промоција Ниша као туристичке дестинације	Град Ниш - Канцеларија за локални економски развој и пројекте, ПКС –РПК Нишавског, Топличког и Пиротског управног округа, ТОН	2018.	Град Ниш - Канцеларија за локални економски развој и пројекте (4.500.000 динара)	Број постављених табли на туристичким локацијама у граду	Реализација у току	2
1.1.2.3.	Развијање бренда Града Ниша као филмске дестинације	Град Ниш и Film friendly програм – Serbia Film Commission – Српска филмска асоцијација	2018, 2019, 2020.	Град Ниш – чланарина у Филмској асоцијацији (123.000 динара)	Број понуђених дестинација и број понуда за снимања	Реализација у току	1
1.1.2.4.	Брендирање и мапирање Сићева у подручје уметности, историјског и природног наслеђа, локалних пољопривредних производа	Град Ниш, КЛЕРП, ГСЛУ	2018-2020.		Препознатљивост Сићева	Пројектна идеја	4

1.1.3. Промоција појединих облика туризма у граду Нишу у функцији повећања њихове атрактивности

1.1.3.1.	Израда и одржавање интернет сајтова установа културе	Град Ниш (Секретаријат за културу и информисање), установе културе	2018, 2019, 2020.	Град Ниш, програмско финансирање	Број сајтова, посећеност	Реализација у току	4
1.1.3.2.	Унапређење туристичке понуде шире околине Ниша (Селичевица, Сува планина, Сврљишке пл., Калафат) развојем туристичких производа заснованих на природним и културним карактеристикама подручја	Туристичка организација Ниш, Завод за заштиту природе, општине, Природно-математички факултет Ниш, Планинарски савез Града Ниша, Спортски савез Града Ниша, ГУ – Секретаријат за омладину и спорт, Србија шуме, Савез извиђача Града Ниша, невладине организације, Регионална развојна агенција Југ	2018.	Република Србија, надлежно министарство, Град Ниш, ГО, ЕУ донације, програмско, пројектно и буџетско финансирање (1.500.000 динара)	Регистровани број посета	Пројектна идеја	2
1.1.3.3.	Наставак спровођења до сада успешних пројеката и припрема нових пројеката и догађаја који промовишу природне вредности Ниша и чине их доступним грађанима (брошура „Niš Adventure“, планинска трка „Соколов пут“, зимски успон на Трем, бициклистичка трка МТБ „Трофеј Константин“, планинска трка са препрекама „The Maze“, гљиваријада и др.)	Градска управа Града Ниша, Секретаријат за привреду, Секретаријат за заштиту животне средине, Секретаријат за планирање и изградњу, Завод за заштиту природе, ЈП „Србијашуме“, ТОН	2018, 2019, 2020.	Програмско, пројектно и буџетско финансирање (750.000 динара)	Реализован пројекат	Наставак реализације годишњих пројеката	1
1.1.3.4.	Дигитализација и презентација културне баштине Ниша	Град Ниш, Секретаријат за културу и информисање, установе културе	2018-2020.	Град Ниш, програмско финансирање, Минис-тарство кул-туре и информисања, пројектно финансирање	Реализована дигитализација	Реализација у току	4
1.1.3.5.	Промоција и израда каталога и промо материјала туристичких потенцијала (хотели, хостели, ресторани...)	ГО Медијана, ГО Палилула, ГО Пантелеј, ГО Црвени Крст, ГО Нишка Бања, ПКС-РПК Ниш, ТОН	2018-2020.	Град Ниш, ГО Палилула (200.000 динара), приватни субјекти, ПКС-РПК Ниш	Израђен и промовисан промо материјал	Пројектна идеја	1
1.1.3.6.	Промоција туристичких потенцијала и развијање туристичке понуде	ГО Палилула, стране и домаће институције	2018-2020.	ГО Палилу-ла (2.500.000 динара)	Број туриста	Пројектна идеја	1

1.1.4. Унапређење управљачког модела за развој туризма у граду Нишу кроз ефикасније управљање туристичким ресурсима

1.1.4.1.	Преглед стања планске	Секретаријат за	2018-2020.	Град Ниш	Урађени планови	Пројектна идеја	4
----------	-----------------------	-----------------	------------	----------	-----------------	-----------------	---

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
	документације по дестинацијама	планирање и изградњу					
1.1.4.2.	Преглед погодних локација за изградњу и унапређење објеката туристичке супраструктуре	КЛЕРП, Секретаријат за инвестиције	2018-2020.	Град Ниш	Број локација	Пројектна идеја	4
1.1.4.3.	Унапређење приступачности Града Ниша („Уклањање архитектонских баријера и препрека“) – II фаза	ГУ- Секретаријат за дечију и социјалну заштиту, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, ЕУ фондови	2018-2020.	Град Ниш, надлежна министарства	Смањен број архитектонских баријера	Реализација у току	4
1.1.4.4.	Реализација пројекта „Јачање јавних служби за развој заснован на валоризацији историјског и територијалног наслеђа“	КЛЕРП, ГУ- Секретаријат за културу, Секретаријат за пољопривреду, Град Арп и Савет департмана Жиронд (град Бордо)	2018-2020.	36.460,50 € 9.020 €, кофинансирање Града Ниша	Дефинисана нова туристичка понуда	Реализација у току	2
1.1.4.5.	Реализација пројекта „Отворена лабораторија“	КЛЕРП, ГУ, Департман 77 (Сена и Марна)	2018-2020.	Европска Комисија преко програма „Креативна Европа“	Дефинисана нова туристичка понуда	Фаза припреме пројекта	4

1.2. Унапређење туристичке инфраструктуре у Нишу

1.2.1. Израда урбанистичко-планских докумената и пројектно-техничке документације

1.2.1.1.	ПЛАНОВИ ГЕНЕРАЛНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ: ПГР подручја ГО Палилила 4. фаза ЈУГОИСТОК, ПГР подручја ГО Црвени Крст 4.фаза ЗАПАД, ПГР подручја ГО Црвени Крст 4.фаза југ, ПГР подручја ГО Палилила 4.фаза запад, ПГР подручја ГО Палилила 4.фаза југозапад, ПГР подручја ГО Пантелеј 4.фаза северозапад, ПГР подручја ГО Пантелеј 4.фаза север, ПГР подручја ГО Пантелеј 4.фаза североисток, Прве измене и допуне ПГР ГО Црвени Крст прва фаза, ПГР подручја Д.Трнава, Д.Топоница и Мезграја у ГО Ц.Крст, Друге измене и допуне ПГР Црвени Крст 1.фаза, Треће измене и допуне ПГР Нишка Бања 1.фаза, Друге измене и допуне ПГР Медијана.	Град Ниш, Секретаријат за урбанизам, Завод за урбанизам	2018-2020.	Град Ниш (23.000.000 динара на годишњем нивоу)	Урађени планови	Реализација у току	1
1.2.1.2.	ПЛАНОВИ ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ: ПДР за грађевинско подручје уз инфра-структурни коридор и реку Нишаву на потезу Сићевачке клисуре, ПДР за подручје Каменичког виси и викенд насеља на потезу Каменица-Церје, ПДР за локалитет "Етно село" у обухвату ПГР подручја ГО Нишка Бања, Измена и допуна ПДР пута Плоче-Бојанине воде и ПДР комплекса НАИС 1 и 2.	Град Ниш, Секретаријат за урбанизам, Завод за урбанизам	2018-2020.	Град Ниш	Урађени планови	Реализација у току	4
1.2.1.3.	Пројекат за изградњу праисторијског археолошког парка Хумска чука	Град Ниш (Секретаријат за културу и информисање), Народни музеј, Археолошки институт Београд	2018-2020.	Град Ниш, програмско финансирање, ГО Црвени Крст, Министарство културе и информисања, ЕУ донације, пројектно финансирање (700.000 динара)	Израђен праисторијски археолошки парк	Пројектна идеја	2
1.2.1.4.	Пројекат изградње прве деонице бициклистичке, трим и пешачке стазе дуж реке Нишаве од Ул. Војводе Танкосића до Габровачке	ГУ-Секретаријат за планирање и изградњу, ГУ-Секретаријат за	2018-2019.	Град Ниш, Секретаријат за инвестиције, ЈП Завод за			2

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
	реке и од Габровачке реке до моста (Унапређење кеја на Нишави од Медошевачког моста до Нишке Бање) – израда пројектно-техничке документације	комуналне делатности, енергетику и саобраћај, Секретаријат за инвестиције, ЈП Србијаводе, ЈП Завод за урбанизам Ниш		урбанизам Ниш (1.000.000 динара)			

1.2.2. Изградња нових објеката

1.2.2.1.	Аква-парк на локацији „Лозни калем“ у Нишкој Бањи	Град Ниш, заинтересовани инвеститори	2018-2020.	> 9.000.000 евра, средства инвеститора	Изграђени објекти и садржаји аква-парка	Реализација у току	1
1.2.2.2.	Изградња мултифункционалног објекта за потребе културе	Град Ниш, Министарство културе и информисања	2018-2020.	Град Ниш, Министарство културе и информисања, пројектно финансирање, инвеститори	Изграђен објекат	Пројектна идеја	4
1.2.2.3.	Изградња визиторског центра на Чегру	Град Ниш, пројектно финансирање	2018-2020.	Град Ниш, пројектно финансирање (25.000.000 динара)	Изграђен визиторски центар на Чегру	Пројектна идеја	2
1.2.2.4.	Изградња Спелеолошког центра и инфраструктуре на Каменичком вису	Град Ниш, ГО Пантелеј, Нишка Бања и Црвени Крст, СО Сврљиг, РРА Југ, ТОН	2018-2020.	Град Ниш, ГО Пан-телеј, Нишка Бања и Црвени Крст, СО Сврљиг, РРА Југ, ТОН, пројектно финансирање (25.000.000 динара)	Изграђен Спелеолошки центар и инфраструктура на Каменичком вису	Пројектна идеја	2
1.2.2.5.	Изградња Жичаре од Нишке Бање до Коритњака за вишенаменску спортску и туристичку употребу	ГО Нишка Бања	2018-2020.	ГО Нишка Бања, пројектно финансирање (5.000.000 динара)	Урађена студија изводљивости	Пројектна идеја	3
1.2.2.6.	Формирање Ботаничке баште у Нишкој Бањи на локацији “Школска чесма”	ЈКП „Медиана“, ГО Нишка Бања	2018-2020.	Програмско финансирање (500.000 динара)	Урађена пројектно-техничка документација	Пројектна идеја	2
1.2.2.7.	Изградња визиторског центра и инфраструктуре на Каменичком вису, пут Каменички вис - Копајкошаре	ГО Пантелеј, Општина Сврљиг	2018-2020.	ГО Пантелеј, Општина Сврљиг, ресорно министарство (1.000.000 динара)	Урађена пројектно-техничка документација	Пројектна идеја	2
1.2.2.8.	Изградња нових рекреативних спортских терена у урбаним и сеоским срединама	ГО Палилула	2018-2020.	ГО Палилула, пројектно финансирање	Урађена пројектно-техничка документација	Пројектна идеја	4

1.2.3. Реновирање старих објеката

1.2.3.1.	Ревитализација и уређење простора Тврђаве: нише и Балибегова џамија	КЛЕРП, ГУ – Секретаријат за инвестиције, ГУ - Секретаријат за културу и информисање, Министарство културе и информисања, Завод за заштиту споменика културе	2018-2020.	Република Србија, Министарство привреде, Министарство телекомуникација, трговине и туризма, пројектно финансирање (4.500.000 динара)	Санирани и уређени Тврђава	У фази реализације	1
1.2.3.2.	Ревитализација и санација бедема Тврђаве	Град Ниш – КЛЕРП, Завод за заштиту споменика културе	2018-2020.	Град Ниш, Секретаријат за инвестиције, Министарство привреде (96.000.000 динара)		Урађена пројектна апликација	1
1.2.3.3.	Уређење спортског терена Ровче, Летње позорице, дечјег игралишта и дечјег научног парка	Град Ниш – КЛЕРП, Завод за заштиту споменика културе Ниш	2018-2019.	Министарство трговине, туризма и телекомуникациј	Терен уређен и стављен у функцију	Реализација у току	1

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
				а (60.000.000 динара)			
1.2.3.4.	Отварање Београдске капије за посетиоце	Град Ниш, Завод за заштиту споменика културе Ниш, Секретаријат за имовину и други надлежни секретаријати, ТОН	2018-2019.	Министарство културе и информисања, Град Ниш,	Донета одлука, Капија доступна за комуникацију	Реализација у току	4
1.2.3.5.	Реконструкција Пашиног конака у Тврђави	Град Ниш, ЈКП „Медиана“	2018-2020.	5.000.000 динара, ЈКП „Медиана“, КЛЕРП, пројектно финансирање	Конак у функцији	Пројектна идеја	1
1.2.3.6.	Реконструкција атељеа у Тврђави	Град Ниш, Секретаријат за инвестиције, заинтересовани инвеститори, КЛЕРП	2018.	Пројектно финансирање (35.000.000 динара)	Реконструисани атељеи	Урађен идејни пројекат	1
1.2.3.7.	Презентација виле са перистилом и изградња заштитне конструкције – завршна фаза	Народни музеј	2018.	Министарство привреде (27.516.000 динара)	Презентована вила са перистилом, број посетилаца	Реализација у току	1
1.2.3.8.	Стазе здравља и сусрета – туристичка промоција у региону	ПП1: Општина Земен (Бугарска) ПП2: Градска општина Нишка Бања	Почетак имплементације: 21.11.2016. Трајање: 24 месеца Завршетак имплементације: 21.11.2018.	IPA INTERREG Програм прекограничне сарадње Бугарска Србија Укупна вредност пројекта: 507.853,20 евра ЕУ-субвенција: 428.745,32 евра Укупан буџет ПП1: 240.005,01 евра Укупан буџет ПП2: 188.740,31 евра	Укупан број инфраструктурних објеката малог обима за подршку посећености туристичким атракцијама Укупан број информативних објеката који је креиран/унапређен	Пројекат је у фази имплементације, приоритет 1	1
1.2.3.9.	Санација зграде старог купатила у Нишкој Бањи	Институт „Нишка Бања“, Медицин-ски факултет у Нишу – наставна база балнеологије, Институт за балнеологију Београд, Удружење балнеолога Србије, Европско удружење за балнеологију ISMH (International society of medical hidrology), Завод за заштиту споменика културе	2018.	71.340.000 динара Буџет Републике, буџет Града, ЕУ донације, ресорна министарства	Извршена реконструкција	Решени имовински односи (власништво Института „Нишка Бања“), није урађена студија изводљивости, урађен идејни пројекат, није урађен главни пројекат	2
1.2.3.10.	Изградња стрелјане са пратећим садржајима у оквиру СЦ „Чаир“	Град Ниш – КЛЕРП, Министарство привреде	2018-2020.	Министарство привреде (99.000.000 динара)	Стрелјана реконструисана и стављена у функцију	Урађена пројектна апликација	2
1.2.3.11.	Реконструкција хотела („Наис“, „Парк“, „Амбасадор“)	Инвеститори	2018-2020.	Средства инвеститора	Реконструисани хотели	Реализација у току	4
1.2.3.12.	Реконструкција хотела у Нишкој Бањи	Инвеститори	2018-2020.	Средства инвеститора	Реконструисани хотели	Приватно власништво, нису у функцији	4
1.2.3.13.	Реконструкција Летње позорнице у Нишкој Бањи	ТОН, ГО Нишка Бања,	2018-2020.	Министарство трговине, туризма и телекомуникација, ЕУ фондови (48.800 евра)	Позорница у функцији која омогућава организацију манифестација и догађаја	Идејни пројекат	1
1.2.3.14.	Рехабилитација централног трга код фонтана у Нишкој Бањи	ГО Нишка Бања, патнери из Бугарске	2018-2020.	Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Град Ниш, ЕУ фондови (> 230.000 евра)	Сређен централни трг	Постоји комплетна документација (главни пројекат)	1
1.2.3.15.	Реконструкција спортско-	Град Ниш, Спортски	2018.	Град Ниш,	Изграђен комплекс	Реализација у	1

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
	рекреативног центра Вртоп	савез Ниш, ГО Нишка Бања		Спортски савез Ниш, ГО Нишка Бања, пројектно финансирање (1.874.280 динара)	спортских терена	току	
1.2.3.16.	Регионални центар екстремних спортова (реконструкција зграде старе стрељане и припадајућег простора) у Нишкој Бањи	ГО Нишка Бања, партнери из Бугарске	2018-2020.	Приближан износ: 21.000.000 динара Потенцијални извори финансирања: IPA INTERREG Програм прекограничне сарадње Бугарска-Србија	Реконструисан регионални центар екстремних спортова	Идејни пројекат, потребна израда Главног архитектонског пројекта.	2
1.2.3.17.	Пројекат уређења споменика „Војничко гробље“ на Делијском Вису у Нишу	ГО Палилула	2018.	500.000 динара	Уређен споменик	Реализација у току	2
1.2.3.18.	Уређење парка „Горица“ (Старо гробље) – уређење и реконструкција пешачких стаза, уређење зеленила, осветљење и видео надзор, рестаурација надгробних плоча, капела и дела оградe	ГО Палилула, Завод за заштиту споменика културе	2018-2020.	ГО Палилула, ЕУ-IPA, Министарство за државну управу и локалну самоуправу (15.000.000 динара)	Уређен меморијални парк	Реализација у току	2
1.2.3.19.	Уређење и реконструкција Спомен-парка Бубањ (конзерваторско-рестаураторски радови, уређење приступних стаза и платоа, надзор, обезбеђење, осветљење, уређење зелених површина...)	ГО Палилула, Завод за заштиту споменика културе	2018.	ГО Палилула, ЕУ-IPA, Град Ниш, Министарство за државну управу и локалну самоуправу (30.000.000 динара)	Уређен и реконструисан Спомен-парк Бубањ	Реализација у току	1
1.2.3.20.	Уређење цркве Светог Пантелејмона (реконструкција рибањака, уређење парка, уређење стаза, осветљавање, постављање садржаја за децу и омладину, подизање споменика Стефану Немањи и Фридриху Барбароси...)	ГО Пантелеј, Град Ниш, Завод за заштиту споменика, Епархија нишка, Општина Перник, Министарство културе и информисања, ТОС и ТОН	2018-2020.	ГО Пантелеј, ЕУ-IPA, Град Ниш, Министарство за државну управу и локалну самоуправу (60.000.000 динара)	Изведени планирани радови у порти цркве Светог Пантелејмона	Реализација у току	2
1.2.3.21.	Реновирање капацитета у колонији „Сићево“	ГСЛУ	2018-2020.	ГСЛУ, пројектно финансирање, Министарство културе и информисања	Изведени радови на реновирању објекта	Пројектна идеја	4
1.2.3.22.	Реновирање музеја „12. фебруар“	Народни музеј	2018-2020.	Народни музеј, пројектно финансирање, Министарство културе и информисања (3.000.000 динара)	Реновиран музеј	Реализација у току	1

1.2.4. Изградња и уређење туристичке инфраструктуре

1.2.4.1.	Уређење туристичке инфраструктуре на најважнијим културно-историјским локалитетима: Медијана, Тврђава, Ђеле-кула, Логор на Црвеном крсту, споменик на Чергу: приступне стазе, осветљење, паркинг места, приступ особама са хендикепом	Град Ниш, ТОН, Секретаријат за инвестиције, Завод за заштиту споменика Ниш, Народни музеј Ниш	2018-2020.	Град Ниш, пројектно финансирање (15.000.000 динара)	Уређена туристичка инфраструктура	Пројектна идеја	1
1.2.4.2.	Одређивање паркинг места за туристичке аутобусе у центру града и у близини културно-историјских локалитета у складу са урбанистичким планом	Секретаријат за комуналне делатности, Град Ниш, ЈП „Паркинг сервис“, Завод за урбанизам	2018-2020.	Град Ниш	Обележена паркинг места	Пројектна идеја	4

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
1.2.4.3.	Стварање предуслова за бољу приступачност туристичким атракцијама у општинама Пантелеј и Лом...	ГО Пантелеј, Општина Лом Бугарска	2018-2020.	186.762,32 евра (ПП12 општина Пантелеј) СВС програм	Боља приступачност туристичким локалитетима	У фази одобравања пројекта	1
1.2.4.4.	Уређење трим стазе и „бициклистичког булеvara“ до Врежинског базена на десној обали Нишаве	ГО Пантелеј, ЈП Србијаводе, Секретаријат за инвестиције, Савез за рекреативни спорт, Сафари клуб	2018-2020.	ЈП Србијаводе, Министарство за спорт и омладину, МДУЛС, ГО Пантелеј, Град Ниш, међународни фондови	Уређене трим стазе	Пројектна идеја	4

1.2.5. Постављање и прилагођавање туристичке сигнализације и ознака

1.2.5.1.	Постављање латиничних назива улица и објеката културне баштине у центру града, фреквентним туристичким зонама и ван града ради лакше оријентације и кретања страних туриста	Туристичка организација Ниша, ГО, Народни музеј Ниш, Завод за заштиту споменика културе, ГУ - Секретаријат за комуналне делатности, енергетику и саобраћај	2018.	Град Ниш, ТОН	Постављене табле	Предлог пројекта	4
1.2.5.2.	Обележавање непокретних културних добара таблама на којима је означен њихов назив и споменички статус	Град Ниш (надлежни секретаријати), ЗЗСК Ниш, ТОН Ниш	2018.	Град Ниш, ГО, надлежно министарство, Народни музеј, установе културе (2.500.000 динара)	Број постављених табли	Предлог пројекта	1
1.2.5.3.	Израда типских инфо табли са основним информацијама о културним добрима и њихово постављање у близини културног добра или унутар њих. (Инфо табле биће допуњене кодовима преко којих би се приступало мултимедијалном садржају са додатним информацијама на објекту на који се табла односи.)	Град Ниш (надлежни секретаријати), Народни музеј, ЗЗСК Ниш, ТОН Ниш и АРХИМЕДИА група, Лабораторија за рачунарску интелигенцију и информационе технологије Електронског факултета у Нишу	2018-2020.	Град Ниш, градске општине, Народни музеј, ТОН, пројектно финансирање (2.500.000 динара)	Број израђених постављених инфо табли	Предлог пројекта	1
1.2.5.4.	Постављање паноа-мапе града и околине са назначеним објектима градитељске баштине	Град Ниш (надлежни секретаријати), установе културе, јавна предузећа, ТОН Ниш	2018.	Град Ниш, градске општине, Народни музеј, јавна предузећа, установе културе, ТОН, пројектно финансирање (500.000 динара)	Број постављених паноа-мапа	Предлог пројекта	1
1.2.5.5.	Постављање мапе са обележјима знаменитости града и бројевима линија које иду до њих на аутобуским стајалиштима	Секретаријат за комуналне делатности, Дирекција за саобраћај	2018-2020.	Дирекција за саобраћај (500.000 динара)	Број постављених мапа	Предлог пројекта	1
1.2.5.6.	Унапређење система туристичке сигнализације за смерове кретања туристичких аутобуса	Град Ниш, ГО, ТОН	2018.	ГО (1.000.000 динара)	Постављена туристичка сигнализација	Предлог пројекта	1
1.2.5.7.	Означавање зграда кућним бројевима	Служба за катастар непокретности, власници	2018-2020.	Власници	Број обележених зграда	Предлог пројекта	4

1.2.6. Улагање у изградњу нових споменика и туристичких атракција

1.2.6.1.	Успостављање визиторског центра у Тврђави (барутана)	Град Ниш (надлежни секретаријати, Канцеларија за локални економски развој и пројекте), јавна предузећа, ЗЗСК Ниш, Завод за заштиту природе Србије, Народни	2018-2020.	Град Ниш, ТОН (500.000 динара)	Урађена пројектно-техничка документација према условима Завода за заштиту споменика	Пројектна идеја	1
----------	--	--	------------	--------------------------------	---	-----------------	---

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
		музеј, ТОН					
1.2.6.2.	Пројекат изградње објекта и инфраструктуре за локалитет Церјанска пећина	Град Ниш, Секретаријат за инвестиције, Градска општина Пантелеј, Регионална развојна агенција Југ, ТОН Завод за заштиту природе Србије	2018.	РС, надлежно министарство, Град Ниш, ГО Пантелеј, донатори, пројектно финансирање	Завршени објекти	Пројекат у току	4
1.2.6.3.	Археолошки парк (реплике справа из римског војног и цивилног живота)	Народни музеј Ниш, Министарство културе и информисања, Град Ниш, надлежни секретаријати, Завод за заштиту споменика културе	2018-2020.	1.200.000 динара Министарство културе и информисања	Урађене и постављене справа	У припреми	2
1.2.6.4.	Подизање споменика краљу Милану на Тргу краља Милана	Град Ниш (надлежни секретаријати)	2018-2020.	Град Ниш	Подигнут споменик	Пројектна идеја	4
1.2.6.5.	Подизање споменика Константину Великом	Град Ниш (надлежни секретаријати)	2018-2020.	Град Ниш	Подигнут споменик	Пројектна идеја	4

1.2.7. Спровођење активности на даљем унапређењу рада Аеродрома „Константин Велики“

1.2.7.1.	Доградња терминалне зграде Аеродрома „Константин Велики“ (I фаза)	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Град Ниш, ЈП Аеродром „Константин Велики“	2018-2020.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (2.500.000 евра), Град Ниш, ЈП Аеродром „Константин Велики“ (1.000.000 евра)	Израђен простор за 550 000 путника	Реализација у току	1
1.2.7.2.	Изградња торња контроле летења Аеродрома „Константин Велики“	SMATSA DOO – Аеродромска контрола лета Србије и Црне Горе	2018-2020.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (10.000.000 евра)	Израђен контролни торњак	Реализација у току	1
1.2.7.3.	Набавка и уградња опреме за добијање статуса прве категорије: уградња навигационог система за прецизни инструментални прилаз ИЛС, израда система светлосног обележавања, категорија I (I фаза), набавка DE-ICING возила за одлеђивање, набавка опреме за унапређење карго саобраћаја	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Град Ниш, ЈП Аеродром „Константин Велики“, SMATSA – Аеродромска контрола лета Србије и Црне Горе	2018-2020.	Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре (2.500.000 евра)	Набављена и уграђена опрема	Реализација у току	1

1.2.8. Заштита културних добара

1.2.8.1.	Формирање савремене сталне поставке и конзервација фрагмената фресака на археолошком налазишту Медијана	Министарство културе и информисања, Завод за заштиту споменика културе, Народни музеј	2018-2020.	Република Србија, Министарство културе и информисања (4.000.000 динара)	Формирана збирка и заштићене фреске	Народни музеј аплицира пројекат	1
1.2.8.2.	Реконструкција, уређење и одржавање са промоцијом, презентацијом и туристичком валоризацијом меморијалних центара, археолошких налазишта и верских објеката	Министарство културе и информисања, ГУ - Секретаријат за културу и информисање, Завод за заштиту споменика културе, Народни музеј	2018-2020.	Министарство културе и информисања, Министарство трговине, туризма и телекомуникација Града Ниш, донације, ЕУ фондови	Доступност локалитета и садржаја	Идејни пројекат	4

1.2.9. Естетско уређење града

1.2.9.1.	Постављање скулптура, мозаика, мурала	Град Ниш, надлежни секретаријати,	2018-2020.	Град Ниш, пројектно финансирање	Број постављених скулптура, мозаика, мурала	Пројектна идеја	1
----------	---------------------------------------	-----------------------------------	------------	---------------------------------	---	-----------------	---

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
		Универзитет у Нишу, Грађевинско-архитектонски факултет, Факултет уметности		(1.000.000 динара)			
1.2.9.2.	Уређење паркова, редовно одржавање и унапређење дрвореда и међублоковског зеленила	Градска управа Града Ниша, Секретаријат за планирање и изградњу, Секретаријат за комуналне делатности, енергетику и саобраћај, Секретаријат за заштиту животне средине, ЈКП „Медиана“	2018-2020.	Град Ниш, ЈКП „Медиана“ (120.000.000 динара годишње), градске општине, пројектно финансирање	Број и површина уређених паркова	Програмска активност	1
1.2.9.3.	Рестаурација фасада градске архитектуре у оквиру старог градског језгра Града Ниша и Нишке Бање и њихово специјално осветљавање	ЈП „Завод за урбанизам“, Град Ниш, надлежни секретаријати, КЛЕРП	2018-2020.	Влада Републике Србије, пројектно финансирање (146.000.000 динара)	Број обновљених и осветљених фасада	Реализација пројекта у току	1
1.2.9.4.	Одржавање јавних чесама и фонтана и редовно праћење квалитета воде са јавних чесама	ЈКП „Наисус“, ГО					

1.2.10. Идентификовање туристичких зона у граду Нишу

1.2.10.1.	Утврђивање централне туристичке зоне на подручју Нишке Бање која обухвата улице: Трг Републике, Српских јунака, Видоја Јовановића, Синђелићева до цркве Светог Илије и Рузвелтова до гробља	Град Ниш, ГО Нишка Бања, ТОН	2018-2020.	Град Ниш, ГО Нишка Бања, ТОН	Формирана туристичка зона	Идејна фаза, предвиђена Законом о Туризму, чланови 114, 115, 116	4
-----------	---	------------------------------	------------	------------------------------	---------------------------	--	---

1.3. Животна средина

1.3.1. Уређење, одржавање и унапређење животне средине

1.3.1.1.	Програми и пројекти управљања заштитом животне средине и природних вредности	ГУ – Секретаријат за заштиту животне средине	2018, 2019, 2020.	Град Ниш, пројектно финансирање (20.000.000 динара)	Усвојени и реализовани програми: Резултати мерења битних елемената животне средине показују побољшање постојећег стања; унапређен квалитет управљања и заштите	Стална мера	1
1.3.1.2.	Програми заштите, развоја заштићених природних добара, унапређење зеленила у парковима и на другим површинама на територији Града Ниша	Град Ниш, ГУ – Секретаријат за заштиту животне средине, ЈКП „Медиана“, Завод за заштиту природе РС	2018, 2019, 2020.	Град Ниш, ГУ – Секретаријат за заштиту животне средине 3.000.000 динара (на годишњем нивоу)	Унапређено стање постојећих зелених површина и унапређен ниво њиховог одржавања и заштите	Стална мера	1
1.3.1.3.	Проширење и развој јавних зелених површина, уређења простора и зеленила у приобаљу Нишаве и Габровачке реке, уређења Спомен- парка Бубањ, Чегар, Каменички вис и Бојанине воде и споменика природе	Град Ниш, ГУ – Секретаријат за заштиту животне средине, ЈКП „Медиана“, Завод за заштиту природе Србије, ГО Медијана, ГО Палилула, ГО Пантелеј, ГО Црвени Крст, ГО Нишка Бања	2018, 2019, 2020.	Град Ниш, ГУ – Секретаријат за заштиту животне средине 16.000.000 динара (на годишњем нивоу)	Нове јавне зелене површине и адекватно уређени и правилно одржавани постојећи простори, јавне зелене површине и наведени спомен- паркови	Стална мера	1
1.3.1.4.	Уклањање и рекултивација дивљих депонија и уређење зелених површина	ГО Палилула, ГО Пантелеј, ГО Црвени Крст, ГО Нишка Бања ЈКП „Медиана“	2018, 2019, 2020.	Град Ниш, ГУ – Секретаријат за заштиту животне средине, пројектно финансирање (5.000.000 динара)	Број уклоњених дивљих депонија, број уређених зелених површина	Наставак реализације програма и пројеката	2

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
--------------	-----------------------	-------------------	-----------------	---------------------------	------------	--------	-----------

2. РАЗВОЈ ТУРИСТИЧКОГ ПРОИЗВОДА

2.1. Повећање тражње за туристичким производом

2.1.1. Кратки градски одмори (City break)

2.1.1.1.	Тематске туре обиласка града по историјским периодима, специјална тура „jazz holiday“	Туристичка организација Ниш, градске општине, Народни музеј, Завод за заштиту спомени-ка културе, удружења	2018.	ТОН, установе културе, удружења (500.000 динара)	Израђена тематска обележја	Пројектна идеја	1
2.1.1.2.	Активности установа културе у циљу едукације и информисања туриста и других заинтересованих субјеката	Град Ниш (Секретаријат за културу и информисање), Народни музеј, ГСЛУ, Народна библиотека, Народно позориште, Позориште лутака, Нишки симфонијски оркестар, НКЦ и др, ТОН	2018, 2019, 2020.	Град Ниш, установе културе	Број дефинисаних активности, број туриста	Пројектна идеја	4
2.1.1.3.	Отварање туристичког информативног центра на аеродрому „Константин Велики“	Туристичка организација Ниш, ЈП „Аеродром Ниш“	2018.	Град Ниш, ТОН (450.000 динара)	Отворен туристички информативни центар	Реализација у току	1
2.1.1.4.	Постављање зона бесплатног „wi-fi“ у Тврђави, у централној градској зони и поред значајних локалитета и музеја	Град Ниш, Служба за информатичко-комуникационе технологије, Електронски факултет, оператери	2018-2020.	Град Ниш, пројектно финансирање	Број зона	Пројектна идеја	4
2.1.1.5.	Побољшање општег стања јавне хигијене у граду	ЈКП „Медиана“, Секретаријат за комуналне делатности, енергетику и саобраћај	2018-2020.	Град Ниш, ЈКП „Медиана“ (300.000.000 динара годишње)	Број возила и опрема	Програмска активност	1
2.1.1.6.	Измена режима саобраћаја у функцији развоја туризма	Секретаријат за комуналне делатности, енергетику и саобраћај, ЈП Дирекција за саобраћај	2018-2020.		Број успостављених пешачких површина, број нових полазака и фреквенца полазака	Пројектна идеја	4

2.1.2. Кружна путовања

2.1.2.1.	Формирање тематских туристичких путева у Нишу и околини и израда промо материјала	Град Ниш, Секретаријат за културу и информисање, установе културе, ТОН, ГО, удружења	2018.	Град Ниш, ГО, ТОН, пројектно финансирање (100.000 динара)	Број оформљених туристичких путева, број туриста	Пројектна идеја	1
----------	---	--	-------	---	--	-----------------	---

2.1.3. Туризам специјалних интереса и активан одмор

2.1.3.1.	Реализација пројекта Стрелиште „Малча“ и „Адреналински парк“ са вештачком стеном	Град Ниш, ГО Пантелеј, РРА Југ, ТОН	2018-2020.	1.000.000 динара Буџет Републике	Реализован пројекат	Пројектна идеја	2
2.1.3.2.	Поправка стазе за Шутинг рели на излетишту Градац	Град Ниш, ГО Пантелеј, РРА, ЈП „Србијашуме“	2018-2020.	500.000 динара, ГО Пантелеј, други донатори	Поправљена стаза	Пројектна идеја	2
2.1.3.3.	Израда пројекта за бициклистички саобраћај у Нишу: - анализа постојећег стања и предлог будућих траса - уводњење система rent-a-bike	ГУ, Секретаријат за комуналне делатности, Секретаријат за инвестиције, ЈКП „Паркинг сервис“					4
2.1.3.4.	Стварање услова за развој екстремних спортова (мото-крос, шутинг рели, параглајдинг, слободно пењање, off-road...)	Град Ниш, ГУ Секретаријат за омладину и спорт градске општине, Спортски савез	2018-2020.	РС, Град Ниш, ГО, пројектно финансирање, други донатори (500.000 динара)	Израда студије	Пројектна идеја	3
2.1.3.5.	Обележавање планинских стаза Нишке трансверзале (135 km) и постављање нових инфо табла на почетку стаза	ТОН, Град Ниш, надлежни секретаријати, Nature travel office,	2018-2020.	ТОН, Град Ниш, пројектно финансирање (400.000)	Обележене планинске стазе	Пројектна идеја	2

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
		удружења, Завод за заштиту природе		динара)			

2.1.4. Конгресни туризам и MICE (Meetings Incentives Congresses Events – Састанци Подстицаји Конгреси Догађаји)

2.1.4.1.	Избор локације за објекат	Град Ниш, инвеститори	2018-2020.	Град Ниш, инвеститори, пројектно финансирање	Опредељен простор за конгресни туризам	Пројектна идеја	4
----------	---------------------------	-----------------------	------------	--	--	-----------------	---

2.1.5. Догађаји – манифестације

2.1.5.1.	Промоција и организација традиционалних и нових туристичких манифестација кроз програмске активности ТОН-а	Град Ниш, Туристичка организација Ниша, РС, надлежна министарства	2018, 2019, 2020.	Град Ниш, планирана средства за сваку годину	Број манифестација, број посетилаца	Програмска активност	4
2.1.5.2.	Организовање, промовисање и унапређење сталних културних манифестација које својим значајем и садржајем афирмишу град и његове туристичке потенцијале (Филмски сусрети, Хорске свечаности, Ликовна колонија Сићево, Књижевна колонија Сићево, НИМУС, Мајска песма, Нисомнија, Nišville, Новогодишњи концерт, Међународни фестивал духовне музике „Музички едикт“)	Град Ниш, Секретаријат за културу и информисање, ТОН, установе културе, удружења	2018, 2019, 2020.	Министарство културе и информисања, Град Ниш (64.400.000 динара на годишњем нивоу), Министарство трговине, туризма и телекомуникација, донације, пројектно финансирање (40.000.000 динара)	Број посетилаца и учесника	Годишње манифестације	1
2.1.5.3.	Организација манифестација које обогаћују културну понуду градских општина и града (Градска слава, Музички фестивал Константинус, Јелашничко лето, Лето у Бањи, Сусрети села, Медијана фест, научни скуп „Ниш и Византија“, међународни студентски фестивал фолклора, „Урбан фест“ и др.)	Град Ниш, Секретаријат за културу и информисање, ТОН, градске општине, НКЦ, СКЦ, удружења	2018-2020.	Град Ниш, ГО, установе културе, удружења, донатори, програмско буџетирање	Број одржаних манифестација, број посетилаца	Годишње манифестације	4
2.1.5.4.	Успостављање календара годишњих и месечних дешавања (култура, спорт, туризам, угоститељство), мултимедијална промоција и презентација	Град Ниш, Секретаријат за културу и информисање, Секретаријат за омладину и спорт, Секретаријат за привреду, ГО, установе из области културе, спорта, ТОН, удружења	2018.	Град Ниш	Урађен сајт, број туриста, број манифестација	Пројектна идеја	4

2.1.6. Здравствени туризам

2.1.6.1.	Формирање обједињене понуде здравствених услуга (јавног и приватног сектора)	Град Ниш, Секретаријат за примарну здравствену заштиту, Клинички центар, болнице, ординације	2018-2020.	Град Ниш, Секретаријат за примарну здравствену заштиту (500.000 динара)	Презентована понуда (сајт)	Пројектна идеја	2
2.1.6.2.	Опремање ангио сале и реконструкција зграде и базена Института за лечење и рехабилитацију „Нишка Бања“	Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Фонд пензијско инвалидског осигурања, Институт „Нишка Бања“	2018-2020.	Институт за лечење и рехабилитацију „Нишка Бања“	Уведене нове здравствене услуге	Реализација у току	4

2.1.7. Рурални туризам, планине и језера

2.1.7.1.	Оживљавање сеоских туристичких домаћинстава „Винско село Малча“	ГО Пантелеј, Винарија, приватни инвеститори	2018-2020.	Приватни инвеститори, пројектно финансирање (1.500.000 динара)	Број сеоских домаћинстава стављених у функцију развоја туризма	Реализација у току	2
2.1.7.2.	Сеоско домаћинство Сићево	Приватни инвеститори	2018-2020.	Приватни инвеститори, пројектно	Опремљено сеоско домаћинство стављено у функцију	Реализација у току	4

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
				финансирање	развоја туризма		
2.1.7.3.	Пројекат реконструкције пута и успостављања излетничких стаза и одморишта и реконструкције планинарског дома на Селичевици	ГО Палилула, Општина Гаџин Хан	2018-2020.	ГО Палилула, Општина Гаџин Хан, пројектно финансирање	Реконструисано 5 km пута, 10 km пешачких стаза, уређено одмориште, постављено 10 клупа поред стаза, реконструисан дом	Пројектна идеја	4
2.1.7.4.	Развој и унапређење културне понуде у сеоском подручју	ГО Палилула	2018, 2019, 2020.	600.000 динара	Број одржаних манифестација	Реализација у току	2
2.1.7.5.	Реконструкција сеоских домова културе и развој садржаја / понуде	ГО Палилула	2018-2020.	ГО Палилула, ЕУ-ИРА Прекогранична сарадња, Град Ниш, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство трговине, туризма и телекомуникација (30.000.000 динара)	Број домова културе приведених намени, број одржаних манифестација, број посетилаца	Пројектна идеја	3
2.1.7.6.	Уређење и реконструкција сеоских атарских путева	ГО Палилула, сеоске месне заједнице	2018-2020.	ГО Палилула, Град Ниш, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде (8.000.000 динара)	Дужина пута	Реализација у току	2
2.1.7.7.	Пројекат развоја сеоског туризма на ГО Пантелеј кроз реконструкцију сеоских воденица (Доњи Матејевац, у подножју Чегра)	ГО Пантелеј, Завод за заштиту споменика, ТОН, Удружење старих занатлија, МЗ Доњи Матејевац	2020.	ГО Пантелеј, Град Ниш, Министарство културе и информисања, МДУЛС	Број воденица, број посетилаца	Пројектна идеја	4

2.1.8. Еко-туризам

2.1.8.1.	Формирање туристичког инфо центра у ГО Пантелеј	ГО Пантелеј, ТОН, специјализоване туристичке агенције, туроператери, Завод за заштиту споменика, Народни музеј Ниш	2020.	ГО Пантелеј, Град Ниш, пројектно финансирање	Формиран туристички инфо центар, урађен и презентован промо материјал	Реализација у току	4
----------	---	--	-------	--	---	--------------------	---

2.1.9. Повећање смештајних капацитета

2.1.9.1.	Унапређење постојећих и изградња нових смештајних капацитета	Приватни инвеститори, Град Ниш, ГО Нишка Бања, ГО Палилула, ГО Црвени Крст, ГО Пантелеј	2018, 2019, 2020.	Приватни инвеститори, ГО ЕУ фондови, пројектно финансирање	Ревитализован и хотели, повећан број расположи-вих лежајева, опремљеност	Реализација у току	4
----------	--	---	-------------------	--	--	--------------------	---

2.1.10. Категоризација приватног смештаја (кућа, станова, апартмана, соба, сеоских туристичких домаћинстава)

2.1.10.1.	Категоризација смештајних капацитета околине Ниша	ГУ – Секретаријат за привреду	2018-2020.	Приватни инвеститори	Бр. регистрованих туристичких домаћинстава на селу, бр. категорисаних објеката		4
Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временски оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет

2.1.11. Образовање, едукација, пракса, сарадња школа, факултета са приватним сектором

2.1.11.1.	Организовање едукације и праксе у циљу усавршавања у области туризма и угоститељства	Школе, Универзитет, струковна удружења, приватни сектор	2018, 2019, 2020.	Пројектно финансирање (1.000.000 динара)	Број едукација, број учесника у едукацијама	Реализација у току	1
-----------	--	---	-------------------	--	---	--------------------	---

2.1.12. Подржавање развоја малих и средњих предузећа која своје пословање базирају на локалној понуди, атракцијама и идентитету

2.1.12.1.	Развој зоне унапређеног пословања - Нишка Варош (БИД зоне)	Град Ниш, предузетници	2018-2020.	5.000.000 динара (годишње) Буџет Града, заинтересовани инвеститори	Број одржаних активности	Реализација у току	1
2.1.12.2	Организација Форума напредних технологија	Град Ниш, ПКС РПК Нишавског, Пиротског и Топличког управног округа, Електронски Факултет, НСЗ, НиКат кластер, Универзитет Сингидунум	2018-2020.	Град Ниш, ПКС РПК Нишавског, Пиротског и Топличког управног округа, спонзори (2.000.000 динара)	Број учесника, број излагача, број посетилаца	Годишња манифестација, одржава се од 2015. године	1
Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временск и оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
2.1.12.3.	Организација дана старих заната	Град Ниш, надлежни секретаријати, удружење занатлија, ПКС РПК Нишавског, Пиротског и Топличког управног округа, ТОН, организације цивилног друштва	2018-2020.	ГО пантелеј, пројектно финансирање, удружење занатлија (500.000 динара)	Одржана манифестација, број излагача, број посетилаца	Пројектна идеја	2
2.1.12.4.	Формирање гастрономске понуде угоститељских објеката у циљу промоције домаћих специјалитета и њихова презентација	ТОН, удружења угоститеља	2018.	ТОН, удружење угоститеља (450.000 динара)	Уређен сајт, мени (латиница и енглески језик)	Пројектна идеја	1
2.1.12.5	Сајам привреде и предузетништва „ПреДузми своју будућност 2018“	ГО Пантелеј, Град Ниш, РПК, Министарство привреде, РАС	2018, 2019, 2020.	ГО Пантелеј, Град Ниш, РПК, Министарство привреде, РАС, пројектно финансирање (500.000 динара)	Одржана манифестација	Реализација у току	2
Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временск и оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет

2.1.13. Промовисање записаних и усмених предања и историјских чињеница које доприносе привлачењу туриста

2.1.13.1.	Успостављање изложбеног простора са сталном поставком артефаката пронађених у ранохришћанским гробницама	Град Ниш (надлежни секретаријати), ЗЗСК Ниш, Народни музеј	2018-2020.	Град Ниш, ГО, пројектно финансирање	Успостављен изложбени простор	Пројектна идеја	4
2.1.13.2.	Успостављање изложбеног простора за презентацију експоната прикупљених за потребе три одржана ФНТ „Ниш, Град електронике кроз време“ и отварање музеја са сталном поставком производа ЕИ	Град Ниш - Канцеларија за локални економски развој и пројекте и Удружење за неговање индустријске баштине и промоцију нових техно-	2020.	Град Ниш, донаторска средства и средства по пројектима	Број прикупљених експоната и материјала, број посетилаца, прес материјали	Прикупљен значајан број експоната, одржане 3 изложбе у оквиру Форума напредних технологија, поставка се чува у просторијама	4

		логија, Електрон-ски факултет, Универзитет Сингидунум				Сингидунум универзитета	
2.1.13.3.	Очување културне баштине, манифестација и туристичких потенцијала ка дијаспори и Србима из региона и обрнута и умрежавање	ГУ- Служба за послове Градоначелника (Канцеларија за дијаспору и КЗМ), ГУ- Секретаријат за културу и информисање, ТОН, СПЦ, НКЦ	2018, 2019, 2020.	Једногодишњ и буџет 2.600.000 динара	Број одржаних манифестација и извршено умрежавање	Пројектна идеја	2
Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временск и оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет

2.1.14. Унапређење квалитета туристичког производа

2.1.14.1.	Обезбеђивање простора за формирање сталне поставке ГСЛУ	Град Ниш, Секретаријат за културу и инфор-мисање, ГСЛУ, Министарство културе и информисања	2018.	Град Ниш, ГСЛУ, пројектно финансирање	Обезбеђен простор за сталну поставку ГСЛУ	Пројектна идеја	4
2.1.14.2.	Опремање спомен-соба најзначајнијих личности и догађаја града Ниша (Стеван Сремац, Бранко Миљковић, Надежда Петровић и др. Џез музеја)	Народни музеј у Нишу, удружења	2018.	Град Ниш, Република Србија – Министарство културе и информисања , пројектно буџетирање (1.500.000 динара)	Број опремљених соба отворених за туристе	Реализација у току	2

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временск и оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
---------------------	------------------------------	--------------------------	-------------------------	----------------------------------	-------------------	---------------	------------------

2.1.15. Обезбеђивање програма обуке за стицање вештина за рад у сектору туризма, тако да понуда програма буде прилагођена потребама туристичких предузећа

2.1.15.1.	Мапирање стваралаца у домену креативне економије и креативне индустрије, као потенцијалних учесника у стварању производа за потребе туристичке промоције Града Ниша	Град Ниш (КЛЕРП и Секретаријат за културу и информисање) ТОН Ниш, у сарадњи са СКГО и уз стручну подршку Групе за креативну економију из Београда	2018-2019.	СКГО- средства из расположиве донације, Град Ниш, ЕУ фондови, пројектно финансирање (1.500.000 динара)	Израђена мапа креативне индустрије	Постојање пројектне идеје и сужеа пројекта	2
-----------	---	--	------------	--	------------------------------------	--	---

2.1.16. Подстицање већег коришћења нове технологије (интернет, друштвене мреже) за промоцију туристичког производа

2.1.16.1.	Израда „Архитектонског водича Ниша“ и постављање QR кодова са одговарајућом софтверском подршком на фасадама зграда обрађених у Водичу	Друштво архитеката Ниша и АРХИМЕДИА група, Лабораторија за рачунарску интели-генцију и информационе технологије	2018-2019.	Град Ниш, ГО, пројектно финансирање , ТОН, донатори, спонзори (1.000.000 динара)	Израђен „Архитектонски водич Ниша“, број постављених QR кодова	Пројекат у завршној фази	2
-----------	--	---	------------	--	--	--------------------------	---

		Електронског факултета у Нишу					
--	--	-------------------------------	--	--	--	--	--

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временск и оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
2.1.16.2.	Израда и дистрибуција водича на више светских језика употребом мобилних телефона (теме: споменици Ниша, верски објекти и др)	Град Ниш (надлежни секретаријати), установе културе, ТОН Ниш, Фондација Наисус и АРХИМЕДИА група, Лабораторија за рачунарску интелигенцију и информационе технологије Електронског факултета у Нишу	2018-2020.	Град Ниш, ГО, ТОН Ниш, пројектно финансирање, донатори, спонзори (1.200.000 динара)	Израђени и дистрибуирани водичи	Пројектна идеја	1
2.1.16.3.	Дигитални музеј „Ниш у Тврђави“	Народни музеј, ТОН Ниш и АРХИМЕДИА група, Лабораторија за рачунарску интелигенцију и информационе технологије Електронског факултета у Нишу	2018-2020.	Програмско, пројектно финансирање	Број корисника	Реализује се од 2015. године	4
2.1.16.4.	Развијање програма „Е-турист“	Град Ниш, надлежни секретаријати и службе, Електронски факултет	2018-2020.	Град Ниш, пројектно финансирање	Израђен програм, број корисника	Пројектна идеја	4

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временск и оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
--------------	-----------------------	-------------------	------------------	---------------------------	------------	--------	-----------

3. СТВАРАЊЕ АМБИЈЕНТА АТРАКТИВНОГ ЗА ИНВЕСТИЦИЈЕ

3.1. Јачање капацитета за очување позиције туристичког места прве категорије

3.1.1. Осигурање одрживог коришћења природних и социо-културних ресурса

3.1.1.1.	Пројекат ГИС туристичких дестинација, туристичке инфраструктуре и супраструктуре	Град Ниш, КЛЕРП, надлежни секретаријати	2018-2020.	Град Ниш, пројектно финансирање	Урађен пројекат	Пројектна идеја	4
3.1.1.2.	Израда водича за све кориснике ЕУ фондова из сектора туристичке привреде	Град Ниш, КЛЕРП	2018-2020.	Град Ниш, пројектно финансирање	Урађен водич	Пројектна идеја	4

4. ПОЗИЦИОНИРАЊЕ ГРАДА НИША КАО РЕГИОНАЛНОГ ТУРИСТИЧКОГ ЦЕНТРА ЈУГОИСТОЧНЕ СРБИЈЕ

4.1. Промоција потенцијала југоисточне Србије

4.1.1. Оснивање регионалне туристичке организације

4.1.1.1.	Предлог акта о моделу управљања туристичким дестинацијама	Туристичка организација Србије, Град Ниш, Секретаријат за привреду, општине, ТОН	2018-2020.	Град Ниш, општине	Урађена и усвојена документација	Идеја	4
----------	---	--	------------	-------------------	----------------------------------	-------	---

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временск и оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
4.1.1.2.	Формирање туристичког кластера	РРА ЈУГ, Регионална привредна комора Ниш, Туристичка организација Ниша-ТОН, хотелијери, туроператори, НВО сектор	2018-2019.	Град Ниш, пројектно финансирање, фондови међународних организација-институција	Формиран кластер	Идеја	4
4.1.1.3.	Via Militaris/ Мобилизација специфичних локалних ресурса у циљу интегрисаног регионалног/прекограничног развоја туристичког производа.	РРА ЈУГ, Локална пословна заједница - МСПП пружаоци услуга у туризму, Туристичка организација Ниш, Завод за заштиту споменика, Народни музеј, Аеродром Ниш, Регионални, национални и прекогранични партнери	2018-2020.	20.000.000 динара IPA INTERREG, Град Ниш, градови и општине на територији Виа Милитарис руте	Креирана база локалних ресурса и услуга, креирана ППП партнерства, креиран интегрални концепт и акциони план Via Militaris	Припремљен нацрт предлога пројекта	2

Број (шифра)	Пројекат/Активност(и)	Носиоци, партнери	Временск и оквир	Износ и извор финансирања	Индикатори	Статус	Приоритет
--------------	-----------------------	-------------------	------------------	---------------------------	------------	--------	-----------

5. БЕЗБЕДНОСТ

5.1. Систем безбедности у функцији развоја туризма

5.1.1. Унапређење система безбедности у граду

5.1.1.1.	Унапређење нивоа комуналног реда, заштите и безбедности туриста	Савет за безбедност Града Ниша, ПУ, Комунална полиција, инспекцијске службе	2018, 2019, 2020.	Град Ниш, ресорна министарства	Број инцидената	Стална активност	4
5.1.1.2.	Постављање безбедносних камера на туристичким локацијама и пунктовима	Савет за безбедност Града Ниша, ПУ	2018-2020.	Град Ниш, ПУ	Број постављених камера	Пројектна идеја	4

11. ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА ПРОГРАМА

Решењем Градског већа бр. 1121-9/2017-03 од 13.09.2017. године образована је Радна група за израду Програма развоја туризма града Ниша за период од 2018. до 2020. године.

Програм развоја туризма је стратешки документ у овој области и садржи трендове, потребе и приоритете за наредни трогодишњи период, у складу са Стратегијом развоја туризма Републике Србије, Ревизијом Стратегије развоја града Ниша 2009-2020, Акционим планом одрживог развоја града Ниша 2015-2020. и Програмом развоја града Ниша за 2017. годину. Програм такође садржи сагледавање постојећег стања туризма, анализе стања, утврђивање снага, слабости, могућности и шанси развоја туризма у граду и градским општинама, одређивање приоритета, општих и специфичних циљева, програма и активности садржаних у акционом плану и регионално повезивање, као смернице за даљи развој у овој области.

Туризам је један од највећих потенцијала Града Ниша и, како ресурси града нису довољно искоришћени, као ни туристички производи које Град нуди, Програм развоја туризма са Акционим планом

треба да омогући бољу туристичку понуду, повећан број туриста, бољи рад малих и средњих предузећа, повећање изворних прихода Града и боље позиционирање Града и региона у овој области.

Имплементацију овог програма реализоваће релевантни носиоци и партнери: Градска управа Града Ниша (Секретаријат за привреду, Секретаријат за инвестиције, Секретаријат за комуналне делатности, енергетику и саобраћај, Секретаријат за културу и информисање, Секретаријат за пољопривреду, Секретаријат за омладину и спорт, Секретаријат за имовинско-правне послове, Секретаријат за заштиту животне средине, Канцеларија за локални економски развој и пројекте), градске општине (ГО Медијана, ГО Палилула, ГО Пантелеј, ГО Црвени Крст, ГО Нишка Бања), јавна и јавно-комунална предузећа (ЈКП „Градска топлана“, ЈКП „Медиана“, ЈКП „Горица“, ЈКП за водовод и канализацију „Наисус“, ЈКП „Обједињена наплата“, ЈКП „Паркинг сервис“, ЈКП „Дирекција за јавни превоз града Ниша“, ЈКП за пијачне услуге „Тржница“, ЈП за аеродромске услуге „Аеродром Ниш“, ЈП „Градска стамбена агенција“, ЈП „Дирекција за изградњу града Ниша“, ЈП за стамбене услуге „Нишстан“, ЈП „Завод за урбанизам“, Туристичка организација Ниш), ПКС-Регионална привредна комора Нишавског, Пиротског и Топличког управног округа, установе културе и спорта, туристичке агенције, хотели, предузећа, угоститељске радње из области туризма и угоститељства, сеоска домаћинства, удружења из области културе, спорта, туризма и угоститељства.

Реализовани пројекти, програми и активности из Акционог плана треба да омогуће видљиве и конкретне ефекте у року од 3 године.

12. ПРАЋЕЊЕ СПРОВОЂЕЊА ПРОГРАМА, ИЗВЕШТАВАЊЕ И ВРЕДНОВАЊЕ ПОСТИГНУТИХ РЕЗУЛТАТА

Праћење и спровођење реализације Програма развоја туризма је у надлежности Канцеларије за локални економски развој и пројекте, у сарадњи са Туристичком организацијом Ниш и Градском управом Града Ниша – Секретаријатом за привреду.

За ову сврху сви носиоци реализације активности из акционог плана имају обавезу шестомесечног и годишњег извештавања о току реализације активности, а који достављају Канцеларији за локални економски развој и пројекте.

Ради стандардизације квалитета извештаја КЛЕРП ће израдити и доставити носиоцима активности посебан формат документа за извештавање који ће садржати начин прикупљања података, тачне термине достављања података, начин обавезног ванредног извештавања о насталим проблемима и ванредним околностима које ометају реализацију активности, начин праћења индикатора као и друге елементе потребне за праћење спровођења Програма.

На основу збирних извештаја и степена испуњености задатих циљева и остварених резултата по задатим индикаторима биће обављано и вредновање постигнутих резултата.

ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА

Стратегија развоја туризма Републике Србије за период 2016-2025. године („Службени гласник РС“, бр. 98/2016)

Закон о туризму („Службени гласник РС“, бр. 36/2009, 88/2010, 99/2011 – др. закон 93/2012 и 84/2015)

ДОКУМЕНТИ

Стратегија развоја туризма града Ниша 2011-2016.

Програм развоја града Ниша 2017.

РАДНА ГРУПА ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА РАЗВОЈА ТУРИЗМА ГРАДА НИША ЗА ПЕРИОД ОД 2018. ДО 2020. ГОДИНЕ

РЕШЕЊЕ

О ОБРАЗОВАЊУ РАДНЕ ГРУПЕ ЗА ИЗРАДУ ПРОГРАМА РАЗВОЈА ТУРИЗМА ГРАДА НИША ЗА ПЕРИОД ОД 2018. ДО 2020. ГОДИНЕ

Председник: Јелена Митровски, члан Градског већа Града Ниша

Заменик председника: Урош Парлић, Туристичка организација Града Ниша

Координатор: Јадранка Стевановић, Градска управа-Секретаријат за привреду, помоћник секретара

Чланови:

1. Зоран Раденковић Помоћник градоначелника Града Ниша за област туризам и комуникације
2. Драган Карличић Градска управа - Секретаријат за привреду
3. Срђан Лакетић Градска управа - Секретаријат за привреду
4. Илија Јоцовић Градска управа - Секретаријат за привреду
5. Злата Илић Градска управа - Секретаријат за привреду
6. Татјана Тодоров Градска управа - Секретаријат за привреду
7. Ивана Динић Градска управа - Секретаријат за привреду
8. Драгана Радојевић Градска управа - Секретаријат за привреду
9. Стела Јовановић Канцеларија за локални економски развој и пројекте
10. Кристивоје Огњановић Канцеларија за локални економски развој и пројекте
11. Александар Ждраљевић Канцеларија за локални економски развој и пројекте
12. Весна Томић Канцеларија за локални економски развој и пројекте
13. Марина Јелић Канцеларија за локални економски развој и пројекте
14. Тијана Стефановић Туристичка организација Града Ниша
15. Душан Живковић Градска општина Нишка Бања
16. Јелена Митић Градска општина Медијана
17. Мирољуб Ђорђевић Градска општина Црвени Крст
18. Драгица Живић Градска општина Црвени Крст
19. Ивана Јоцић Веселић Градска општина Палилула
20. Братимир Васиљевић Градска општина Пантелеј
21. Александар Милосављевић Градска општина Пантелеј
22. Проф. др Соња Јовановић Економски факултет
Студијски програм менаџмент у туризму
Економски факултет
23. Проф. др Бобан Стојановић Економски факултет
24. MSc Милена Бокић Универзитет Сингидунум, Факултет за туристички и хотелијерски менаџмент
25. Срђан Савић Нишки културни центар
26. Драгана Петковић Студентски културни центар
27. Снежана Влатковић Градска управа - Секретаријат за културу
28. Светозар Везенковић Нишки симфонијски оркестар
29. Др Жељко Анђелковић Народни музеј
30. Ђорђе Стошић Завод за заштиту споменика културе
31. Билјана Милојевић Градска управа - Секретаријат за омладину и спорт
32. Стеван Живковић Канцеларија за младе и дијаспору
33. Бојана Пејчић Канцеларија за младе и дијаспору
34. Татјана Јовановић Спортски центар „Чаир“
35. Иванка Станисављевић Аеродром „Константин Велики“
36. Хранислав Ђорђевић Градска управа - Секретаријат за комуналне делатности, енергетику и саобраћај
37. Велизар Тасић Регионална привредна комора Нишавског, Пиротског и Топличког округа
38. Татјана Панић Живковић АРРА ЈУГ
39. Зоран Мирашевић Угоститељи
40. Андрија Радоичић Regent club
41. Бора Јовић Подрум Малча
42. Ивана Милошевић Градска управа - Секретаријат за заштиту животне средине
43. Владислав Ценић Планинарски савез Града Ниша
44. Милош Младеновић Савез извиђача Одред „Мија Станимировић“
45. Предраг Пржић Спортски савез Града Ниша
46. Владимир Величковић Пословно удружење Зона унапређеног пословања „Нишка варош“ БИД зона
47. Иван Благојевић Nisville
48. Данко Јовић Завод за заштиту природе - руководилац канцеларије у Нишу
49. Емилија Билић Галерија савремене ликовне уметности Србија
50. Игор Игић Градска управа - Секретаријат за планирање и изградњу
51. Бранислав Симовић Туристички радник
Free lance
52. Милан Петковић Еуротурс
53. Проф. др Видоје Стефановић Природно-математички факултет
54. др Иван Филиповић Природно-математички факултет

55.	Бојан Митић	Опште удружење самосталних привредника и занатлија
56.	Власта Станојевић	Сафари клуб
57.	Сузана Стојановић	Угоститељска школа
58.	Ненад Роквић	Удружење туристичких водича
59.	Проф. др Александар Кековић	Друштво архитеката Ниш
60.	Доц. др Александар Милојковић	Грађевинско-архитектонски факултет Ниш
61.	Иван Спасић	My Place group
62.	Милан Стојаковић	Natural Travel Office
63.	Миливоје Јовановић	Удружење за развој предузетништва ENECA
64.	Слободан Димитријевић	Група „Кобра“
65.	Небојша Ранчић	Медиа и реформ центар